

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De consolatione philosophiae

Boethius, Anicius Manlius Severinus

[Straßburg], vor 6. März 1491

Incipit liber tertius

[urn:nbn:de:bsz:31-324214](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-324214)

Liber tertius

vestros supple causando in eis concordia amicitie ¶ Nota q̄ amor dicitur
sura fidei sodali b̄ iura aut̄ amiceꝝ et sodaliū innuit Sen. iij. epistola
dicēs. Diu cogita an aliq̄s in amicū sit recipiendus. s̄ cū placuerit
fieri toto illū pectore admittere tā audacter cū illo loquere q̄ tecū. Tu q̄
dē ita vtue vt nihil tibi p̄mittas nisi q̄ etiā tuo amico p̄mittere possis.

Cū amico tuo oēs
curas. oēs cogita/
p̄ces misce si fidelē
puraueris. Sūt ei
q̄dam qui q̄ amical
sunt t̄m p̄mittēda
oibus narrāt. qui
dā charissimoz
consciā reformi/
dant nulli creditu
ri neutri faciendū
est virūq̄ em̄ vici
um est et oibus
credere et i. l. i.

¶ Nota circa p̄ci/
era q̄ amicitia pro
prie dicitur tantū in
uenit in reb̄ ratio/
nalib̄. et vt sic ami
cicia est par volun
tas bonoz inter a/
liquos. s̄ largē fac/
cipiēdo amicitia. sic ēt ē i irrationalib̄. et vt sic amicitia ē p̄cordia diuersa
rum rerum ad inuicem. Explicet liber secundus. Incipit liber tertius

Jam cantū illa finierat. Iste est tertius liber Prosa prima.
boetij de solatione philosophie. Et p̄tinuat ad libros p̄cedē
tes in hunc modū. Postq̄ p̄bia in primo libro scrutata est cau
sas doloris boetij. et in secūdo libro ad h̄c sibi remedia facilia. In p̄
senti libro. et in sequentib̄ p̄bia adhibet Boetio remedia grauiora. sūt
aut̄ remedia grauiora rationes p̄tra p̄munē opinionē hoim̄ probātes
q̄ in bonis exteriorib̄ nō p̄sistit vera felicitas ostendendo in quo sit fel
citas vera. et quō ad ipam pueniat. Et dicitur iste liber in viginquā/
tuoz pres. q̄ huius libri sunt duodecim prose. et xij. metra. q̄ pres pate
būt in processu libri. Quid aut̄ de quo de terminet in qualibet istaz p̄
tū sibi parebit. Prima prosa huius tercij diuidit̄ in tres pres. p̄rio ostē
dit boetius quō post p̄dicta allocut̄ s̄ fuit p̄biam. secūdo p̄o respō
sionē p̄bie. tercio boetius dirigit quandā petitiōem ad ipam. secūda

Incipit liber tertius. Prosa p̄ma.

Am cantū illa finierat. Cū
me audiēdi auidū stupentē
q̄ arrectis ad hec auribus
carminis mulcedo defixerat. Itaq̄
paulo post. Quinq̄ sūmūz lassozūq̄
solamē aioz. quātū me vel sentētia
rū pondere. vel canendi etiā iocun
ditate refouisti. Adeo vt iā me post
hac imparem fortune ictibus nō ar
bitrer Itaq̄ remedia que paulo an
te acriora esse dicebas. Non modo
non perhorresco sed audiēdi aui
dus vehementer effragito.

Prosa prima

fol. Tum illa. tertia ibi. Tu ego. Dicit primo. Jam illa phia finierat tantū. i. metri. qđ erat de commendatōe amoris diuini z amicicie. z cuz ego Boetius essem allecctus dulcedine metri ad audiendū cū audiret e ad admiratōe verba phie auribz arrectis ego dixi. O phia qđ es summū solamē animoz lassoz quantū me reconciliasti tuis proxis et metris in tantū qđ rā bñ post sum resistere in sul- tibus fortune. z iō dicit media que prius dixi. eē gra- tia nō timeo s; ea audire diligēter ex- pecto. ¶ Hora qđ boetius metri vō

¶ Tu illa. Senti inqt cū vba faci- tus nra attētusq; rapiebas cūq; tue mētis habituz vel expectaui vel qđ est veri? ipsa p̄feci. Talia sunt q̄ppe q̄ restant vt degustata quidez inoz- rat cantū. sicut em̄ in cantu est eleuatio et depressio vocis. sic similiter i metro rōne q̄ntitatis corepre et p̄ducte sillabaz attendit quedā eleua- tio et depressio. qz rōne q̄ntitatis p̄ducte fit eleuatio. rōne q̄ntitatis corepre fit depressio. ¶ Item qz metri est subtilius et delectabili⁹ prosa: iō animū demulcet. Cū autoz poetrie metri p̄parat dom. Belle dicēs. Gultez venit metri tāq; domicella com pro crine. Altente gena. sub- tili corpe. egregia forma. Iō dicit boetius mulcedo carminis. i. metri. ¶ Item hō debet esse audis z stupens circa phiam. Audis inq; qz dicit Sen. xvij. epla. Projice oīa ista si sapias imo vt sapias. z ad phi- losophiā magno cursu totiq; viribz tende. Etā hō debet esse stupens i. admirās de phia. qz ipa est res mirabilis z vna scđm Aristo. in p̄n- cipio libri sui de mūdo. z phia p̄fert mirabiles delectatōes. x. erbicorū ¶ Itē ai lassī sunt q̄ui cura vel aduersitate aliq; opp̄ssi. hoz phia est sum- mū solamē. qz ipa p̄suadet magnanimitatē q̄ p̄tra aduersitates fortūe hō p̄stanter debet militare. Itē p̄ phiam hō p̄resistere ictibz fortūe. qz p̄mo erbi. dīc Aristo. Sapiēs bñ scit ferre fortunas z habet sem vi- cupio sic tetraganū. vñ dīc in lra. Itā illa sup. phia finierat cantū. i. me- trū de amore vīno. z cū mulcedo. i. suauitas carminis desiderat. i. sta- bilitat me audū. i. cupidū audiēdi qz p̄ z stupentē. i. admirantē sup. p̄ba phie auribz meis erectis. i. elatatis ad hec. l. p̄ba. itaq; paulo post ego inq; i. dixi. O sumū solamē lassoz aīoz sup. p̄ aduersitate q̄p̄tū me refouisti p̄dere sniaz sup. p̄se. vltiā locū dicit canēdi. i. metri. adeo id ē in m̄ vt iā p̄ hac nō arbitret mōē ipare. i. dissiles in resistēdo icti- bus. i. insultibz fortūe. Itaq; remedia illa q̄ paulo añ dicebas eē acriora i. gūa. i. nō mō. i. nō tū nō p̄bore sed. i. nō tico. s; ego auid⁹ audiēdi sup. ea vehemēt efflagito. i. expostulo. Vbi sciēdū qđ p̄m̄bugui. efflagitare ē vald flagitare expostulatā petere. cū clamore p̄scere. Tu illa h̄ p̄t re- spōdēs phie. di. ego bñ scī illd cū tu tacit⁹. i. arct⁹ recepisti p̄ba nra z cū ego p̄feci mēte tuā. talia ei s; remedia q̄ ad huc restāt vt ipa degustata

Liber tertius

primo sint amara sed postea dulcescāt. Sed qz tu dicis te esse cupidus
audienti verba nostra. o quāto desiderio arderes si cognosceres quo la
boramus te ducere. et dicit boetius. **Q**uod vis me ducere. Rūdit phia
ad cognitōem vere felicitatis quā animus tuus quasi somnando ad
huc vir cognoscit. qz est occupatus imaginibz false felicitatis. ¶ **N**ota qz
boetius tacit? ver
ba phie rapiebat
consilio senece d/
centis. **E**st ver/
boz tacitus audi
tor. auditorz pō/
ptus repetitor.
¶ **N**ota qz pcepta
phicalia pzo sunt
amara. postea dul
cescūt. sū illō poe
te. **D**iscere sic cha/
rū qzuis primo sic
amarū. z **C**ontra/
chius primo ethicoz dicit. Scitū docti qm laboriosa est possessio vir
tutū sed ppter eius amaritudinē phia nō est abicienda. qz nō est dign?
dulcoris acuminē. qui amaritudinis nequit insulari granamie sū bo
etū in de disciplina scolarū. ¶ **N**ota sicut somniās purat fantasma/
ta sibi occurrentia esse veras res de qbus somniat. z tñ nō sunt iperes
sic boetius in istis rpalibz putavit esse verā felicitatē q tñ nō est. sed m
sunt quedā similitudines vere felicitatis. sic fantasmata somnioz sunt s
militudines rez. ¶ **N**ota qz bona exteriora vocat imagines vere fel
licitas. sicut em imago est rei unitago et nō est ipa res. sic bona exteriora
vident exprimerē formā vere felicitatis. sed vera felicitas nō est i ipā
vā dic in lra. **T**ū p tūc illa sup. phia inquit ego sensi. i. noui sup. inna
tōem tuā: cū tu tacitus qz p et accūs rapiebas sba nra qz pzo z. cum
ego expectavi. alia lra hz experui. i. renocavi. habitū tue mentis. **S**ed
qō ē pzius dicere cū ego ipā habitū tuū mēt? pfecti qppe mix talia sūt. i.
remedia que restāt sup. sumēda. vti? i. quidē degustata pzo mordēte
id est displicant interius aut recepta dulcescāt. sed qz tu dicis te esse cu
pidū audiedi sup. illa remedia. **Q**ūto ardore. i. desiderio flagrares. i.
ardere si cognosceres. q nā. i. ad quē locū aggrediamur. i. incipim? te
ducere. **E**go boetius inqz. i. dixi q nā sup. vis me ducere. in qz sup. phia
lospolia ad verā felicitatē quā tu? assum? somniat. i. impfecte cogno/
scit. s. visu. i. cognitōe occupato ad imagies. i. ad bona rpalia que sunt
imagies z similitudo vere felicitatis. tu nō potes itueri. i. inspicere ipam. s.
ipam felicitatē. ¶ **T**ū ego fac. **H**ic boe. dirigit peritōez phie. z ponit cō
sensū sue peritōis dicens. **O** phia rogo vt lū dilatatōe dem ostres mē

Metrum primum

¶ Sit pa felicitas. et phia pntiens dic. libeter facia tui ca hz pri^o ego oñ
da tibi falsa felicitate tibi notiore vt illa cognita p prius possis postea
agnoscere vera felicitate. Nota circa h q dic facta tui ca libenter. q
phia petroses boim admittit. vii Sen. Nulli pclusa est virt^o sapientie:
oibz patet oēs inuitat oēs admittit. nō eligit donū neqz censū. sed nudo

ego fac obsecro: et q illa vera sit sine
cūctatōne demōstra. **¶** Facia inqt
illa tui causa libeter. Sz q tibi causa
notior est eā pri^o designare verbis:
atqz informare conabor vt ea pspe/
cta. cū in contrariā ptez flexeris ocu/
los. vere specimen beatitudinis po/
scis agnoscere.

Metru primum libu tertij

Ut serere ingenū uolet agrum

Liberat arua pri^o fru tibus

Falce rubos filicemqz resecat

Ut noua fruge grauis ceres eat

¶ Sen. in de pñitibz cardinalibz dic. Scire debes q qdam nō vident
esse bona et sunt. qdā vident bona et nō sunt. qcumqz aut ex rebz transi/
torijs possides nō hec magna estimes nō mireris q caducū est. Ex quo
patet q pa felicitas nō pñit in bonis exterioribz q vident esse vera bo/
na et tñ nō sunt. Tñ dicit in lra. Tū p tūc ego supple boe. vixi o phia
obsecro. i. pero. fac. i. duc me ad illā felicitatē. et demōstra mibi sni cum/
ctatōe. i. sine mora q sit illa pa supple felicitas. Illa phia. inqz facta li/
benter tui causa. sed ego pri^o conabor. i. laboro tibi designare verb at/
qz p et informare q cā. i. q felicitas hīs rationē cause finalis sit tibi no/
rior. i. manifestior vt ea sup. falsa felicitate. ppecta. i. cognita possis ag/
noscere specimē. i. similitudinē verē beatitudinis. cum flexeris oculos
sup. cognitionis in pñā pte false felicitatis. **¶** Verp pñū tertij libri.

¶ Ut serere ingenū. Istud est primum metru huius tertij qd dicit me/
tru chonistū ab inuētoze dactylicū a pede pñante. et primum ver/
sus huius metri est hypercatillecticus. qz post primum pedē abū/
dat vna sillaba. s. re. In hac dictione serer. et qz phisophia pñitit q

hoie pñta est. No
ra innata est nobis
via pcedēdi ex no
bis magis nos pla
min^o nota. primo
phibicoz et secūdo
de aia. Tū igit bo
na exteriora sit nos
bis magis nota in
quibz aliq pposuerit
pñtere felicitatez
qz bona interiora iō
phia pñō vult de/
terminare de falsa
felicitate nob mag
gis nota q ponit
bonis exterioribz
ipam extripando.
vt pñā agnoscam^o
verā felicitatē tan
q p pñū. Nota

Liber tercius.

Prus est; ostendendū q̄ sit falsa felicitas. 7 postea que sit p̄a. tō p̄bia in
H metro p̄medat hūc ordinē p̄ quōr exēpla. Primū est q̄cūq; vult ser
minare bonū agrū. oportet p̄us extirpare nocuas herbas vt ager bene
fructificet. Sicut aliq̄s volēs cognoscere p̄am felicitatē oportet p̄us ex
tirpare falsā. vñ dicit in lra Qui volet serere agrū ingenuū. i. nobile p̄us
liberat arua id est

agros fructib; id est
radicib; q̄ impedi
unt ne se in ere
scat 7 ne resecat. i.
P̄scidit rubos. i. p̄
uas arbores q̄ p̄
filice. i. herbā iuri
lem. falce. i. falca
stro. vt noua ceres
eat. i. p̄ficiat. q̄us
i. onusta fruge. se
cundū exēplū est si
cur p̄ gustū do ali
q̄d amarū mel ap
paret dulcē. sic p̄
pter cognitōez fal

Dulcior est apium mage labor
Si malus ora prius sapor edat
Gratius astra nitent; vbi nothus
Desinit imbriferos dare sonos
Lucifer vt tenebras pepulerit
Pulcra dies roseos agit equos
Tu quoq; falsa tuens bona prius
Incipe colla iugo retrahere
Vera dehinc animū subierint

Prosa secūda tertij libri.

se felicitatis magis cognoscit vera felicitas. vñ dicit in lra. Labor apium
est mage dulcior. id est mel est magis dulce. si malus sapor p̄us edat. i.
inficiat ora. Tercū exēplū est. Sic post tps nebulosum ḡrior est sereni
tas. sic post cognitōem false felicitatis ḡrior est cognitio vere felicitatis.
Vñ dicit in lra. Vbi p̄ postq̄ nothus. i. ventus australis. desinit. id est
cessat dare imbriferos sonos. i. natus p̄ducentes imbres. tūc astra ni
tent ḡrius. i. delectabili. Quartū exēplū est. Sic pulcra dies sequitur
tenebras noctis. sic cognitio vere felicitatis sequitur cognitōem false felici
tatis. vñ dicit in lra. Ut. i. postq̄ lucifer. i. stella matutina. pepulerit. id est
fugauerit tenebras noctis. tūc pulcra dies agit. i. ducit roseos equos
solis. Tūc applicat exēpla ad p̄positū p̄tens. Tu p̄us debes p̄sidera
re falsa bona et extirpare ip̄is debes cognoscere p̄a bona in q̄bus con
sistit felicitas. vñ dicit in lra. Tu quoq; p̄us tuens. i. respiciēs falsa bo
na incipe retrahere colla iugo. i. iugo false felicitatis. dehinc. i. postea ve
ra bona subierint. i. subintrabūt anīmū tuū. Hora q̄ sicut p̄us extir
panda sunt vicia. 7 postea inserende frutes. sic ager p̄us est purgandus
7 postea seminandus. vñ thobias. Spiritus 7 tribulis purgari noualia
debet a gri 7 semē fructificari queat. Hora q̄ frutex fm. Dugul. est den
sitas virgularū vel arborū vel spinarū. Vel fm alios frutes ē arbor qua
q̄ certā fronde regit. Hora q̄ filix est iuri herba h̄is folia ad modū
filoz. de q̄ dicit prius. Nō tū ista filix vilo māsuēscit in agro. Hora q̄

Prosa secunda

post affinitudinem dulcedo est gravior et sensibilior, vñ poe. Dulcia nã meminit q̄ nũq̄ gustavit amara. Nãq̄ p̄ oppositũ nascit oẽ bonũ, hec paup̄ benricus. Hora q̄ boetius h̄ dic apũ p̄ apũ in ḡrio plurali q̄d est 5 Alexan. q̄ dic. Um̄ dat̄ his 2c. Et q̄d hic dicitur apũ 7 nõ apuz p̄ p̄ metrũ q̄d sp̄ stat̄ ex tribz dactil̄ trinũs. si aut̄ poneret apũ nõ es-

sent tres dactili cõtinui. posset tñ dici q̄ cã metri ponitur apũ p̄ apum. Prosa secũda tertia libri.

Um̄ defixo paululũ visu: 7 velut i angustã ve mētis sedẽ receptat. ic cepit. **S.** Dis mortaliuz cura quaz multipliciũ studioz labor exercet: diuerso q̄dez calle p̄cedit. s̄ ad vnũ tñ b̄itudinis finẽ mitit puenire. Id aut̄ ẽ bonũ: quo q̄s adeptõ nihil vlt̄ri desiderare q̄at. **De p̄de** ẽ oim̄ summũ bonoz cunctaq̄z itra se p̄tinẽs bona. Qui si q̄d abforet summũ bonũ esse nõ posset: qm̄ relinq̄ret extrinsecus q̄d posset optari. **Li**quet igit̄ esse beatitudinem statũ bonoz omniũ congregatõne p̄fectum

Um̄ defixo paululũ visu. Hec est p̄sa scda tertiũ i q̄ p̄bia p̄it̄ deuersas opinionones circa falsã felicitatẽ. 7 p̄mo boeti. oñ̄it̄ quõ se p̄bia hũit̄ p̄ p̄d̄era. scdo p̄bia ostẽdit̄ q̄ oēs homines nitunt̄ puenire ad beatitudinẽ quã ip̄a diffinit. tercio ostẽdit̄ q̄ hoies sepe abducũt̄ a p̄a felicitate

te diuersis erroribz. q̄to p̄it̄ errores siue op̄iones circa felicitatẽ secundã ibi. Dis mortaliũ. tertia ibi. hũc vñ. q̄ta ibi. Quoz q̄dẽ. dic̄ p̄mo. Postq̄ p̄bia p̄mitit̄ ordinẽ p̄cedẽdi de falsa felicitate ad p̄am. tñ p̄tũc. ip̄a paululũ defixo visu. i. inclinatis oclis. 7 recepta velut in angustã. i. nobilẽ sedẽ mētis sue. sic cepit. i. cepit loq̄. Hora q̄ capitis inclinatio est signũ subit̄ imaginã p̄is p̄p̄ q̄d subit̄ 7 p̄funde imaginã res caput̄ inclinãt. 7 q̄ncq̄ ñ vident̄. Melara corã oclis. iõ p̄bia volẽs subit̄ speculari de felicitate eõ specularõ difficilẽ ip̄a inclinatio visu. p̄t̄ se inobilẽ specularõem sue mētis. Dis imorta. Hic p̄bia oñ̄dit̄ q̄ oẽs homines nitunt̄ puenire ad vnũ finẽ b̄it̄. Dis. quã b̄itũ finẽ ip̄a etiã diffinit 7 dẽ sic. Dis cura. i. sollicitudo mortaliũ. i. hominũ quã curaz exercet labor multipliciũ studioz. q̄ aliq̄ s̄ndẽt̄ l̄rat̄ura. aliq̄ i mercãtia. 7 sic de alijs. illa cura p̄cedit diuerso calle. i. diuerso mō viuẽdi. s̄ tñ nitit̄ puenire ad vnũ finem beatitudinis. Illud aut̄ ad q̄d homines nitunt̄ puenire ẽ tale bonũ. q̄ q̄s adeptõ nihil vlt̄erius q̄at desiderare. q̄d. s. bonũ ẽ summũ oim̄ bonoz p̄tinẽs itra se cũctã bona. cui. s. bono si q̄d. i. aliq̄d abforet. i. vcl̄s nõ possz esse summũ bonũ. q̄ relinqueret̄ aliquid

Libertus tertius

intersecus. i. extra aliud bonū qđ posset optari. Ex quibus dicitur p̄bia
cludit diffinitōem beatitudinis dicens. Liquet. i. manifestū est beatitudo
dine esse statū p̄fectū p̄gregatōe omnium bonorum. ¶ Nota p̄gnitio vlti-
mi finis magnū incrementū confert ad vitā. primo ethicorum. qđ fm et
gentiā finis. cetera moderant fm lūm contentem prio posterior. iō p̄bia
tradit nobis p̄gnitōem vltimi finis.

Hunc vti diximus diuerso tramite
mortales om̄s conant̄ adipisci. Est
em̄ mentib⁹ hominum veri boni na-
turaliter inserta cupiditas: sed ad
falsa deuius error abducit.

dem. Cuius finis est bonus ipsum quoq; bonum. Item omnia
denotanda sunt a fine. Si finis bonus est totū laudabile p̄bas est.
¶ Nota finis in agibilib⁹ habet se sic principū in speculabilib⁹. Sicut
Intellectus noster naturaliter adheret primis principijs. sic appetitus
noster naturaliter adheret vltimo fini qđ est summū bonū. ¶ Nota qđ de-
pter est finis. i. finis quo. et finis gratia cui⁹ oia fiūt. Ille em̄ est vnus
sicut deus vel beatitudo. et iste finis appetit̄ ab omnib⁹ sub vna ratione
inquantū est bonū satians appetitū hominis. Finis autē qđ est operatō
hoies nunt̄ adipisci sine gratia cuius. et talis finis nō est vnus sicut
est vna operatio omnium. Itē dicit philosophia qđ cura hoim procedit
diuerso calle ad p̄sequendū vltimū finē. Nota illud ad qđ oēs hoies
nunt̄ puenire est bonū. qđ bonū est qđ oia appetunt primo ethicorum
¶ Nota qđ beatitudo habet ratōem vltimi finis. Ipa est tale bonū quo
adepto nihil vltius desiderat. nā de ratōne finis est esse vltimū. et v-
tra illud qđ est vltimū nihil est. qđ etiā oportet illud esse summū bonū
qđ illud quo adepto nihil vltius desiderat est summū bonū tale autē
est beatitudo. ¶ Nota qđ beatitudo est bonū optimū pulcherrimum
delectabilissimū. iō beatitudo est status p̄fectus cōgregatōe omnium
bonorum continēs in se omnia bona. Si in aliqđ bonū sibi deficeret. nō
esset summū bonū. Hunc vti diximus. In ista pte ostendit p̄bia qđ
mines a vera felicitate diuersis errorib⁹ abducunt dices. Hunc. i. statū
tū beatitudinis oēs mortales sicut diximus conant̄ adipisci diuerso tra-
mite. i. diuersa via. qđ cupiditas id est appetitus veri boni naturaliter
est inserta mentib⁹ hoim. sed beatitudo est verū bonū qđ summū. h̄ de-
u⁹ error abducit hoies ad falsa bona. Nota qđ beatitudo aggregari se
oia bona iō a cupiditas naturaliter hoib⁹ inserta. vbi tū sciedū qđ beatitudo
nō p̄tinet oia bona p̄telligi dupl̄. Vno mō formaliter sic nō cōnnet
omnia bona. qđ felicitas formaliter et essentialiter potest esse sine bonis et
terioribus vti sine diuicijs et ceteris bonis. Alio modo sic intelligit̄

Prosa secunda

continere ea virtualiter ita q̄ beatitudo excellat oia bona. ⁊ sic est ꝑꝑ.
¶ Hora q̄ ꝑhia hic vñt quadã figura q̄ dicitur epitero in dicendo deus er
ror. nullus em̄ error ē q̄ nō sit deus. Tñ poeta. Fiet epitero nisi di
cas tristia bella. ¶ Hora q̄ cū mens humana naturaliter desideret ve
rū bonū nūq̄ tendit in falsum bonū nisi iñtūm ip̄m estimat esse verū
bonū. talis aut̄ esti

Quorū q̄dē aly sūmū bonū eē nibi
lo indigere credētes vt diuitijs afflu
āt elaborāt Alij vero bonū qd̄ sit di
gnissimū veneratōe iudicantes a dep
tis honorib⁹ reuerēdi ciuib⁹ suis eē
nitūtur Sūt q̄ sūmū bonū i sūma po
tētia eē cōstituāt. hi vñ regnare ip̄i vo
lunt. vñ regnātib⁹ adherere cogitā
tur At q̄bus optimū qd̄ claritas vi
des. hi vñ belli vñ pacis artib⁹ glōsuz
nomē ꝑpagare festināt. Plurimi vero
hōi fructū gaudio leticiāq̄ metiunt
hi felicissimū putāt voluptate d̄fluē

bant circa falsa bona statuendo in eis finē. scdo ostendit quō qdam si
nes a diuicē ꝑmutabant. tercio alia bona fortuna reducit ad ꝑdicta
scda ibi. Sunt etiā. tercia ibi. In his igit. Primo dicit. Quoz sup. ho
minū q̄ ducunt ad falsa bona. alij credentes sūmū bonū esse nibilo i
digere. ip̄i elaborant vt affluant. i. abundēt diuitijs ponendo oēm sus
ficiētā esse in diuitijs et in hoc errabāt. Alij vero sūmū bonū iudī
cantes qd̄ dignissimū sit veneratōe. i. honore tales a deꝑtis honoribus
nitunt esse reuerēdi suis ciuib⁹ ꝑiātes in honorib⁹ regalib⁹ verā digni
tatē cōsistere. in h̄ errabāt. Sūt aly q̄ sūmū bonū cōstituunt in sūma
potētia. hi vel ip̄i volūt regnare. vel conant adherere regnantib⁹ tanq̄
ꝑsiliarij vel familiares eoz. ꝑ h̄ putāꝑ se esse vere potētes in h̄ decipiū
tur. s̄ q̄bus claritas. i. fama videt esse optimū bonū. illi festināt ꝑpa
gare. i. dilatare glōziosum nomē. ꝑ pulchrā famā artib⁹. i. studijs bellis
sic viri militares. vel artib⁹ pacis. sic sapiētes in dī credētes se ꝑ h̄ acq̄
rere gl̄iam imortale ⁊ decipiūt ꝑ h̄. Plurimi ꝑo. i. mlti metiūt. i. mēsu
rāt fructū boni. gaudio. i. leticia exteriori. hi putāt. i. estimāt felicissimū

mario est deus er
ror. ꝑ deus. error
ad falsa adducit.

¶ Quoz quidam h
phia ponit diuersas
opiniones circa felī
citate ostendēs quō
homines errorem
ad falsa bona ⁊ uce
bant. scdo oñ it q̄ i
talib⁹ bonis posue
rūt beatitudinē. ter
cio ostendit q̄ natura
liter eoz intentio tē
debat ad verā beati
tudinē. scda ibi. qui
bus oib⁹. tercia ibi.
Sed ad hominum
studia. Primo ostē
dit quō hoies erra

Liber tertius

diffuere. i. abū dare. voluptate. i. delectatōe corpali estimātes in h' ve
rū cōsistere gaudiū qd ē erroneū. ¶ Nota q' quicq' sunt in q'bz errātes a
p'o bono posuerūt cōsistere verā felicitate. i. diuitie. honores. potestates
gl'am voluptates quoz sufficiētia sic accipiūt. Cū finis habeat rōnem
boni s'm diuersitatē boni s'm iustificat' finis. Est aut' triplex bonū. vale

delectabile. 2 ho/
nū honestū 2 illi q'
intendebant bo/
no vult' posuerūt
felicitatē i diuitijs
sed qui intēdebāt
bono delectabili
ponebāt volupra
tes et in illis posu
erunt finem 2 felici
tate. Qui aut' in
tendebāt bono ho
nesto illi diuersifi
cabant. ¶ Bonum
honestū est bonum
s'm rōnem. Ratio

Sūt etiā q' hoz fines causasq' alter/
utro permutāt. vt q' diuitias ob po
tentia voluptatesq' desiderāt vel q'
potentia. seu pecunie cā. seu p'ferē
di nois petunt. In his igit' ceterisq'
talibus humanoz actū vto: sig
versatur intētio. veluti nobilitas fa
uozq' popularis. que videntur quā
dam claritudinem cōparare. ¶ Uox
ac liberi q' iocunditatis grā petūna

aut' est duplex. i. speculatiua 2 practica. de bono honesto qd cōsistit in
speculatione nō loquebant' isti. qz tale bonū est latēs ipi aut' posuerunt
felicitatē in bono honesto qd est bonū rōnis practice. tale ergo bonum
vel cōsistit in opinione hoim. 2 sic est gl'a. vel cōsistit in exercitio a. tunc
aliis et hoc est duplex. vel em' existit in exercitio p'prij actus circa alios et
sic est p'ras. vel cōsistit in exercitio actus alioz circa se. 2 sic est honor.
¶ Sūt etiā qui hoz fines. In ista pte p'ndit quō quidā istoz fines in
diuersos p'mutabāt. 2 dicit. Sūt etiā aliq' qui fines. q' p' et cās finales
mutant alterutro. i. ad vnicē desiderātes vnū p'pter alioz. nā quidā
desiderant diuitias 2 voluptates. ob. i. p'pter potentia 2 sunt aliq' qui
potentia petūt. i. desiderāt. cā pecunie. i. p'pter diuitias vel causa p'prij
di nois. i. cā dilataōis fame. ¶ Hec a s'm Aristote. ij. Ethicoz. Qua
lis vnus quisq' est talis finis videt' ei. s'm q' diuersā dispositōem h'at
diuersi fines eligunt. Illud aut' eligūt p'pter aliquē finē q' qd aliq's vide
tur posse p' se q' illū finē. cū igit' p'prietes finē esse diuitias magis p'ntabāt
se diuitias p' se q' potentia. ipi appetebāt potentia p'pter diuitias 2 cō
uerso quib' videbant' se posse p' se q' potentia p' diuitias. ipi appetebant
diuitias p'pter potentia. 2 sic posuerūt p'mutatōem finiu istoz ad inuicē
tem. ¶ In his igit' rē. Hic p'bia reducit oia bona fortune in q'bus pos
sūt hoies felicitatē ad p' dicta quinq' 2 dicit. In his igit' q'ncq' bonis q' p'
et. et ceteris talibus. s. reducibilib' a p' dicta versat' intētio actū huma

Prosa secunda

noy z voroz. i. desiderioy. z manifestat excep̄ q̄ alia reduc̄tur ad. i. Sa
dices. veluti nobilitas q̄ p̄ casuoz popularis que vident̄ p̄pare quā
dā claritudinē. i. gl̄iam iō reducunt ad gl̄iam. yroz autē z liberi. i. filij s̄
q̄ pertinet̄ gr̄a iocūditatis. i. car̄e voluptatis iō ad voluptatē reducunt̄
sed sanctissimū gen⁹ amicoy nō numerat̄ inter bona fortune s̄ nume

Amicoy vero q̄d sc̄issimū q̄dez ge
n⁹ est. nō in fortuna s̄ i virtute nu
merat̄. Reliquū vero v̄l potentie cā
v̄l delectatōis assumit̄. Jā vero cor
poris bona prōptū est. vt ad supio
ra referant̄. Robur eī magnitudoqz
videntur prestare valentiam. pulcri
tudo atqz velocitas celebritatez. sa
lubritas voluptatum. Quibus om
nibus solam beatitudinez desidera
re liquet. nam q̄d quisqz preceteris
petit id summū iudicat esse bonū. s̄
summū bonū beatitudinez esse diffini
mus. quare beatū iudicat esse statum.

dentur p̄stare celebratē. i. gl̄iam ad quā reducunt̄ salubritas autē. i. sa
nitas videt̄ p̄ferre voluptatē ad quā reducunt̄. et sic oia bona fortune red
ducunt̄ ad p̄dicta q̄ncz. ¶ Flora indigentia alicuius boni auget des
ideriū illius boni. iō s̄m̄ variā indigentia hoim̄ variat̄ eoz desideria.
¶ In Ansto. p̄mo ethi. dicit̄ q̄ egrotas sanitate medie⁹ diuitias. eoz
sc̄ij autē sibi p̄is ignorātie eos qui magnū aliq̄d h̄nt supra se admirant̄.
¶ In q̄ diuersa dispositōem hoim̄. i. citas ponebatur in diuitis bonis
fortune q̄ tū sub p̄dictis bonis q̄ncz p̄phen dunt̄. ¶ Flora licet amici
offerat̄ iō cūditatē tū nō sunt̄ p̄putandi iter bona fortune. cū em̄ amici
cia sic viri⁹ opret̄ q̄ amici virtute acq̄rant̄. q̄d autē virtute acq̄rit̄ p̄ vir
tute p̄feruat̄. et tale nō p̄esse bonū fortuitū. Jec̄ amicitia fundata sup
bono hōesto ē sc̄issima z in s̄tute numerat̄. s̄ amicitia s̄i data sup bo
no vtili. z delectabili fortuita ē. ¶ Quibz oibz. In ista p̄te. p̄bat̄ p̄hia q̄
oēs p̄dicti q̄rebāt̄ beatitudinē i his bōis z d̄r. q̄bz desideratibz p̄dcā bo
na liḡ. i. manifestū ē ip̄os desiderare beatitudinē. nā illd̄ bonū q̄d quilibz

rat̄ in virtute. re
liquū vero q̄d ca
dit sub extiori for
tuna illud assumit̄
tur vel i potētie.
sic est admiratio
officioy. vel assu
mit̄ cā delectatōis
sic exeratū ludoz
sed bona corporis
promptū est vt re
ferant̄. i. reducunt̄
etiā ad superiora
bona. qz robur. qz
pro et magnitudo
q̄ est signū fortui
dinis corporalis. vi
dent̄ p̄stare valen
tia. i. potētia. z sic
ad potētia reduc
unt̄. sic pulchritu
do et velocitas vi

Liber tertius

petit. i. desiderat p̄ ceteris illud iudicat summū bonū. s̄z nos diffinim⁹
summū bonū esse beatitudinē quare statū illū quē quisq; desiderat p̄ ce
teris iudicat esse statū b̄m̄. i. beatitudinē. Et tunc recolligit bona fal
se felicitatis dicēs. Habes ante oculos tuos propositā formā huma
ne felicitatis. scz opes. honores. potentiā. gl̄iam. voluptates. q̄ p̄sider
rās epicurus p̄stita

it voluptatē eē sum
mū bonū eo q̄ oīa
cetera vidēnt affe
re. i. et re aio iocun
ditatem. ¶ Hora q̄
oēs appetentes p̄di
tra bona appetebāt
beatitudinē. nā q̄c
quid al̄ q̄s eligit p̄
alijs h̄ videt esse sibi
summū bonū. s̄z ali
quis p̄ ceteris eligit
diuitias. ergo diuiti
e videbant sibi sū
mū bonū. a iqs ho
nores. et sic de alijs
q̄ oēs p̄dicti appete
bant beatitudinē

¶ Hora q̄ p̄dicta
bona vidēnt p̄ferre a l̄quā iocunditatē cū oīa vidēnt esse ordinata ad
iocunditatē tanq̄ ad finē. et q̄z in voluptatib; est maxima iocunditas
tō epicuri posuerunt felicitatem consistere in voluptatibus.

¶ Sed ad hoīm studia. Hic p̄bia oñdit q̄ licet homines in p̄diti
modo errent tū eoz intentio semp fertur ad veram beatitudinē. Et
cundo ostendit vnde hoc proueniat. ibi. In quo quanta sit. Primo p̄
mittit intentū suū. sedo declarat ibi. Hū em̄. Primo dicit. Ego re
uertor ad studia. i. ad intentiones hoīm quoz animus. et si p̄ quis me
moriam caligante. id est obscurata supple desiderio presentium bonorum
tamen semper repetit per naturalem inclinationem summū bonū
sed ignorat qm̄ illud reperat. vel vt ebrius qui ignorat quo tramite
qua via reuertatur domum. ¶ Hora sicut ebrius scit se habere domū
sed propter defectum rationis nescit quo modo ad eaz redeat. Sic ho
mines aliquo modo in generali sciunt et cognoscunt summū bonū
et naturaliter inclinantur ad illud tanq̄ ad principium a quo procede
runt. sed inebriati amore temporalium bonorum nesciunt quomodo
ad id perueniant.

quem p̄ ceteris q̄sq; desiderat. Ha
bes igit ante oculos propositā fere
formā felicitatis humane. opes. ho
nores. potentiā. gl̄iaz. voluptates.

Que q̄daz sola p̄siderās epicur⁹
p̄sequēter sibi summū bonū volup
tē esse p̄stituit. q̄ cetera oīa iocū dita
tē h̄ aio videant afferre. Sed ad
hoīm studia reuertor quoz animus
etsi caligante memoria. tñ bonū
summū repetit. s̄z velut ebrius do
mū quo tramite reuertat ignorat.

Prosa secunda

¶ Num em videntur errare. Hic declarat intentum suū s. q. oēs querētes p̄dicta bona querebant aliquid quod proprie conuenit summo bono.

Nū em videntur errare, hi q̄ nihilo indigere nitunt. Atq̄ nō est aliud qd̄ eque p̄ficere beatitudinem possit q̄ copiosus bonoz oīm stat⁹ nec alieni egens, sed sibi ipse sufficiens. Nū vō labūt hi q̄ qd̄ sit optimū id etiaz reuerētie cultu dignissimū putant, minime. Neq̄ em vile qd̄ dā p̄tēnē dūq̄ est, qd̄ adipisci oīm fere mortalium laborat intentio. An in bonis n̄ est numerāda potētia. Quid igit, Nū imbecilluz ac sine viribus estimandū est qd̄ oībus rebus constat esse p̄stantius. An claritudo nihilipendenda est. Sed sequestrari nequit qn̄ oē qd̄ excellentissimū est id etiā videat esse clarissimuz. Nam nō eē anxiā tristēq̄ beatitudinē nec dolorib⁹ molestijsq̄ subiectā quid attinet dicere qn̄ in minimis quoq̄ reb⁹ id appetitur qd̄ habere fruiq̄ delectat. Atq̄ hec sunt que adipisci hoīes volūt eaq̄ de causa diuitias dignitates, regna, gloriā, voluptatesq̄ desiderāt q̄ p̄ sibi sufficiētā reuerentiam, potētiā, celebritatē,

Et primo ostēdit hoc d̄ diuitijs dicit. Nū pronunquid isti videntur errare per intentionem a summo bono qui nituntur nihilo indigere ratione cuius querebant diuitias. q. p̄. dī. non errant a summo bono, quia nihilo indigere maxime spectat ad summuz bonum. vñ dicit. Atq̄ pro certe, non ē aliud quod eque possit p̄ficere beatitudinē q̄ status copiosus omnium bonorum nec alieni egēs sed ipse sibi sufficiens. Tunc ostēdit idem de honoribus dicens. Nū vō labūtur supple ab intentione summi boni qui illud qd̄ ē optimū putat id etiam esse dignissimū cultu reuerentie id ē honoris. r̄ r̄idet. minime supple labuntur. Neq̄ em ē vile r̄ cōtēnēduz q̄ itētio oīm mortalium laborat adipisci. r̄ sic querebunt honore querebant aliqd̄ qd̄ ē i summo bono. eo q̄ summuz bonū ē honorabilissimū. Tūc ostēdit idē

Liber tertius

de potētia dicēs. An p nūqd in bonis. i. inter bona nō est nūcra da po-
tentia q. d. sic. Quid igit est dicēdū nisi q. q̄retes potētia etiā rēdūt ad
sūmū bonū. cū summū bonū sit potētissimū. nō em̄ istud ē est mandū im-
becillū z sine vītū. i. sine potētia qd̄ p̄st̄ eē p̄st̄atū. i. potētī oibz rebz;
Tūc ondit idē d̄ gl̄ia dicēs. An claritudo. i. gloria ē n̄ bilipēdēda ita vt
q̄retes gloriā nō ten-
dunt ad sūmū bonū
q. d. nō ē n̄ bilipēdē-
do. sed negr. i. nō p̄r
se q̄stray. i. negari qn̄
oē qd̄ sit excellentissī-
mū. illud etiā vidēat
ēē clarissimū. i. glori-
osissimū. Tūc ondit
idē de voluptate di-
cens. Quid attinet

dicere q. d. de se manifestū b̄ritudinē nō esse anxīā z tristē nec sublectas
doloribz z molestijs. sed supple magis ē plena voluptate z locū ditare. vt
p̄sequens q̄retes voluptatē z leticiam tendunt ad summū bonum
¶ Qd̄ aut locū ditas z voluptas includat in sūmo bono. p̄bat p̄ locū a
minorū dicēs. Qn̄ in mīmis rebz. s. appetēdis p̄z q. aliqd̄ a p̄st̄it qd̄ de-
lectat h̄re z ip̄o frui. Dec igit sunt q̄ hoīes volūt ad p̄st̄isci. z ea de cā desi-
derant. i. cupiunt vel q̄runt d̄mitias. dignitates. regna. gloriā z volupta-
tes. qz p̄ hec credūt sibi eē venturā sufficientiā. reuerētiā. potētīā. celebrā-
tate z leticiā. bonū igit qd̄ hoīes petūt diuersis studijs. i. intētiōibus.
¶ Nota q. ex rora ista l̄ra pōt̄ formari vna rō. s. q. q̄retes p̄deta bona que-
rūt b̄ritudinē. Rō ē ista. Illi tendūt ad b̄ritudinē q̄ rēdūt ad sufficientiā.
reuerētiā. potētīā celebrāte z leticiā. sed appetētes p̄deta bona d̄mit-
tias. dignitates. regna. gloriā z voluptates tendūt ad sufficientiā reuerē-
tiā. sic de alijs. q̄ rēdūt ad b̄ritudinē. Dator ē nota. qz sufficientiā ma-
rētā sunt p̄ditōes b̄ritudis q̄ p̄fectissime capiunt in b̄ritudinē. Quan-
tes q̄ appetētes b̄ritudis rēdūt ad b̄ritudinē. Dator p̄z ex l̄ra. ¶ Nota
q. q̄retes diuitias p̄ter sufficientiā ferebant in summū bonū naturali op-
peritū. qz in sūmo bono ē vera sufficientiā z in h̄ n̄ errabāt. s. qz sufficientiā
q̄ ē nullū indigētie putabāt sibi p̄uenire p̄ diuitias. in h̄ errabāt. Sicut q̄
rentes dignitates p̄ter reuerētiā naturali intētiōe ferebant in b̄ritudinē
eo q. b̄ritudo est reuerētiā. s. qz summā reuerētiā putabant sibi sub-
uenire p̄ dignitates sp̄ales. ideo in h̄ errabāt. z sic intelligit de alijs
¶ In quo q̄nta sit nature vis. Dic ondit p̄ h̄ia vnde hoc. p̄ueniat q. q̄ntā
cū qz intētiō hoīm sit diuersa tū intēdit in b̄ritudinē. et ondit q. h̄ p̄nt
ex vi natural̄ inclinātiōis q̄ nulli auferri p̄t. rōt. In q. s. appetitū boni vt
b̄ritudis facile mōstrat q̄nta sit vis nature cū licz sint varie z diuersē.

Metrum secundum

id est discordantes sine hominum de summo bono. tunc homines presentunt. i. recordant in diligendo. i. diligenter appetendo. sine boni. i. beatitudine. Nota quod sine exten- sione uno potest diversificari ad modum redentes in illam finem si enim propter diversitatem actionum esset diversitas finium non eueniret ad unum finem. sed procederet in infinitum in finibus. quod patet falsum ex. ij. metaphisice. et hoc est verum de fine cuius gratia omnia fiunt quod ille est vnus et non de fine neque quod vnus vnus. et licet quod sunt diuersae sententiae et studia hominum. tamen pueniunt in appetendo unum finem. scilicet beatitudinem.

Metrum secundum
tertij libri.

Metrū secundū tertij libri
Quantas res flectat habenas
Natura poscēs quibus inēsum
Legibus orbem prouida seruet
Stringatque ligans irresoluto
Singula nexu placet arguto
Fidibus lentis promere cantu

Metrum secundum
tertij libri.

Quantas res
flectas habenas

Hic incipit secundum metrum huius tertij quod dicitur pindarietibus inuictore anapesticum a pede predominante. et est dimetrum quia constat ex quatuor pedibus quorum duo constituunt vnum metrum. in quo metro quia phia supra dixerat quod vis nature respicitur quod intentio hominum semper tendit in bonum. ideo hic commendat vim nature ostendens quod tanta est vis nature quod quantumcumque res abducatur assuefactione vel violentia ad aliquid quod est sibi preter naturam. tamen sibi ipsa derelicta semper redit ad illud quod est sibi sibi natura et promittit suam intentionem. secundo manifestat propositum. i. h. Quauis primo dicit. Vbi phie placet promere id est manifestare. cantu arguto. i. sonoro. lentis fidibus id est cordis bene sonantibus. Quantas habenas. i. naturales inclinationes potens natura flectat. i. regat. quibus legibus prouida natura seruat id est conseruat immensum orbem. et quibus legibus natura stringat ligans singula irresoluto nexu. i. coniunctione indissolubili

Nota triplex est natura. Natura naturans sicut est deus a quo dependet celum et tota terra. Alia est natura naturans et naturata simul sicut celum quod dicitur natura naturata in seipsum dependet a deo. et dicitur natura naturans in seipsum influit naturis istorum inferiorum. Alia est natura naturata tamen quam beatus Augustinus sic diffinit. Natura est quedam vis et potentia diuinitus insita rebus creatis que vniceque rei suum esse tribuit. qua cum quibus male vritur malus esse iudicatur. In proposito dicitur phie potest intelligi de natura tertio modo dicta. licet quidam exponant per natura primo modo sumpta.

Item leges nature hic vocat determinationes et proprietates naturales cuiuslibet rei a deo sibi constitutas

Liber tertius

Quatuor peni pulera leones. Dic p h'a manifestat positū p q̄tuor exēpla. Sc̄do generalr̄cludit silr̄ esse in oib' alijs; ibi. Reperit̄. Prima in q̄tuor partes fm̄ q̄tuor exēpla q̄ patebūt. Primū exēplū ē de q̄drup̄ pedib' sicut de lonibus qui licet ex quadā assuefactione doment̄ ita vrim̄ rescat̄ metuēdo suū mḡfm̄. tñ si mltū offendant̄ redit̄ coruz crudelitas nat̄ralis. ita vt primo

lacerat̄ dētib' mḡfm̄ suū. Tñ dicit̄ in s̄ra
Fuis leones peni .i. libiti. gestēt. i. portē pulera vincula .i. ca thenas in collo. ⁊ ca p̄tēt. i. recipiāt. escas datas. i. porrectas eis manib' suū mḡfī. et
Fuis meruāt trucez id ē crudelem mḡfm̄ leones in q̄ soliti fe r̄re .i. pati vbera maḡistrī. sed si cruoz r̄perit̄. i. madidauerit horrida ora. i. colla le onū p nimia verbera tunc animi leonū re fides. i. quieti redeit̄ ad naturalē crudelita tem ⁊ leones memi nere sui. i. nature gra ui fremitu. i. magno

Quatuor peni pulera leones
Vincula gestēt; manibusq; datas
Laptent escas, metuātq; truce[m]
Soluti verbera ferre magistrum
Si cruoz horrida tuxerit ora
Resides olim redeunt animi
Fresituz graui meminere sui
Laxāt nodis colla solutis
Primusq; lacer dente cruento
Domitor rabidas imbuit iras
Que canit altis garrula ramis
Ales cauee clauditur antro
Huic licz illita pocula melle
Largasq; dapes dulci studio
Ludens hominū, cura ministrat

ruḡtu. ipsi laxant. i. soluunt colla solutis nodis. i. ruptis vinculis. ⁊ prim' suus domitor s. magister ille imbuit id est recipit. lacer. i. lacerat' rabidas iras cruento dente. s. leontis. Hora fm̄ Iud̄ li. cibimo. peni sunt hōis carthaginēses. Est aut̄ carthago ciuitas libie ppter quod leones libie vocat̄ leones peni. ⁊ hōi leones libie facilius domentur. Hora quantū eunq; leones domentur ⁊ assuefactione ducantur a sua crudelitate si tñ afficiant̄ cruore vel sanguine redeit̄ ad naturalē crudelitatem.
Que canit altis garrula ramis. Hec ponit̄ secūdū exemplum quod ē de volantibus. ⁊ est tale. Auicula capta que preter naturam domestica quantūcūq; foueat̄ delictis hominū tñ habita oportunitate redit̄ ad silv̄estritatem. vnde dicit̄ in s̄ra Ales garrula que canit altis ramis. si illa capta claudit̄ in antro cauee. i. domuncule supple ibi maneat ad solariuz hominum. licet ludens cura hominū ministrat huic aut̄ pocula illita id ē

Metrum secundum

Inita melle. q. p. r. largas vapores mistret dulci studio. si tñ illa autē saltēns ex arto tecto. i. ex arto domūcula. viderit gratas vmbrias nemoz. ipa pterit pedibz suis escas sparsas. r. ipsa mēsta. qz fuit detēta requirit siluas r. dulci voce susurrat. i. cancat in siluis. ¶ Nota natura nō assuescit in d. r. tū. si em lapis cēties millesies. p. j. ciat fursū. nō assuescit a scēdere fursū. l. y

Si tamen arto saliens tecto
Nemoz gratas viderit vmbrias
Sparsis pedibz proterit escas
Siluasqz tantū mēsta requirit
Siluas dulci voce susurrat
Validis quondā viribz acta
Pronum flectit virga cacumen
Hanc si curuans dextra emittit
Recto spectat vertice celum
Ladit hesperias phebz in vndas
Sed secreto tramite rursus
Lurum solitos dñt ad ortus

g. aliq. cōsuetudie vel
violētia natura pos
sit ad tps impediri. rñ
sp. incl. natur ad p. i.
um opus

¶ Validis quondā vi
ribz acta. Hic ponit
tertū exemplū de vege
tabilibz sicut d. p. ga
crescēte qd tale ē. Li
cet virgula erecta p
violētia incuruet. tñ
relicta pprie nature
ipā fursū erigitur.
vñ dñt in lra. Virga
quondam acta. i. coa
cta validis viribus:
supple hois icurua
tis eā ipa flectit pro

nū cacumē. sed si dextera curuās remisit hanc. ipa spectat. i. respicit celuz
recto vertice. q. d. deposita violētia incuruāt. p. ga redit ad naturalē recti
tudine. ¶ Nota licz natura rez inaiacari nō facile assuescit in d. r. tñ in
hoibz rōnalibz multū facit assuescēdo vel p. suescēdo. qz licz aliqz sit male
cōplexionat. tñ p. vsum r. cōsuetudinē abilitat r. p. plexio mutatur. Unde
Seneca. Consuetudo est altera natura. ¶ Ladit hesperias phebz in
vndas. Hic p. hia pbat intētū suū ponendo qrtū exemplū in corporibz ce
lestibz. r. est tale. Sol mot. ab oriēte in occidentē cadit in mare hespericū
sed naturalē inclinacione redit ad oriētem sub nro hemispherio. vñ dñt in lra
Phebz. i. sol. cadit in vndas hesperias. i. occidentales. sed secreto tramitē
re. i. secreta via. i. sub terris. rursus. i. itez vertit currū. i. cursū suū ad solis
tos ort. i. ad ptes oriētales. ¶ Nota q. boeti. hic loquit more poetarum
q. dicebāt solē tpe vespertino descendere in mare occidentale vt ibi lauaretur
a sordibz r. a puluere q. maculat. fuit exis in nro hemispherio. sed hoc non
est ver. quia sic apparet ruditas hominum.

¶ Repetunt p. rios q. q. recursus. Hic p. hia cōcludit idē esse in oibz
alijs entibz v. d. lica q. oia entia hūmōz mō p. violētia seu assuescēdo
nē a sua abducant natura. tñ sibi derelicta semp. redeunt ad illud q. d. inest

Libertus tertius

eis p naturā. Un dicit in lra. Queqz id est q̄libet entia repetunt p̄rios
curfus. i. naturales mor. z singula. i. oia entia gaudent suo reditu supple
reduēdo ad illud supple q̄d p̄uenit eis fm naturā. Nec vlli manet. i. adest
tradit^o ordo. nisi q̄d suo fini iunxerit ortū. i. principiū. z fecerit stabile orbem
id ē circulationē sui p̄iūgēdo finem principio. ¶ Nota q̄ orbis in p̄posito ē
ducta redies ad idē
punctum vñ incipit
ēqliter distans a me
dio. f. aut hō sta
bile sui orbē p̄cedēs
a deo tanq̄ a suo p̄n
cipio. trāsit p̄ spalia
in q̄b nō silit. sed re
dit ad deū tanq̄ ad
suū finē p̄ contēplati
onē mētis.

Prosa tertia tertij li.

De q̄s o terrena animalia.

Ista ē tertia p

sa hui⁹ tertij. in qua

z in alijs sequētibul

ostēdit q̄ vera felicit

tas nō p̄sistit in illis

q̄ q̄dā putauerūt eē

sūma bona. sed tñ ē

falsa felicitas in ip̄s.

Et p̄mo p̄bia ca q̄

dicitur sine in metro adaptat spēalt ad hoies z cū h̄ponit intentū suū. i.

cundo p̄bat incētū. ibi. Primū igitur. Dicit p̄mo dictū est q̄ oia repetit

suū finē. vos q̄s o terrena animalia. i. vos hoies q̄ estis deditis terrenis. som

niatis. i. imp̄fecte cognoscitis vestrū principiū. i. tenui imagine. i. certū lū

millitudine. z p̄spicitis illum verum finē beatitudinis. licet cognitiōe mē

nime p̄spicaci. tñ q̄licūq̄ cogitatioe eoz. i. ideo. naturalis intentio ducit

vos ad verum bonū. z multiplex error ab eodem vos abducit. Et tūc p̄

ponit intentū suū dicens. Cōsidera nāq̄ a Boeti an hoies valeat p̄uenire

ad deī finē. i. ad beatitudinē p̄ ea q̄b putat se adepturos beatitudi

nē. Si em̄ pecunia v̄l honores ceteraq̄ afferūt. qd. i. aliqd̄ tale. cui nihil

bonoz videat abesse. nos fateamur aliq̄s fieri felices a deo p̄ hōz bono

rū. sed si n̄ valēt efficere. i. facere q̄d p̄mittūt. z carēt pluribz bonis. non ell

quido. i. manifesta falsa species beatitudis in eis dephendit. q. d. sic.

Repetūt proprios q̄s recursus
Redituqz suo singula gaudent
Nec manet vlli traditus ordo
Nisi q̄d fini iunxerit ortum
Stabilemqz sui fecerit orbem

Prosa tertia tertij libri

Os quoqz o terrena ania

lia tenui licet imagine ve

strū tñ principiū somnians

verūqz illū beatitudis finē licet mē

nime p̄spicaci qualicunqz tñ cogita

tiōe p̄spicitis eozqz vos z ad verum

bonū naturalis ducit itētiō z ab eo

dē mltiplex error abducit. Cōside

ra nāqz an p̄ ea q̄b se hoies adeptū

beatitudinis
fieri va
cunia ve
affrant
demur.
aliquo
si neg
tunt be
ne lūid
ries cep
iplum q̄
bas m
sima
cepti
anteta
beo m
semper
p̄. hō
esse no
adelle
P̄mo
non red
lo est ne
noem o
regādo
vultus a

Prosa tertia

¶ Non principiu om rez qd e deus est vera beatitudo vt postea patebitur
tale principiu qd somnando gnoscat. r difficulter ad ipm deuenit. non
em pfecte in presenti statu ipm gnoscamus. quia intellectus noster habz
se ad ipsum sicut oculus nocte ad lumen solis. ex ij. merhapb. Etia ad
tale beatitudinē cum difficultate puenitur. vñ Alan⁹ in antichludiano

ros beatitudinē putāt ad destinātū
finem valeāt puenire. Si em vñ pe
cunia vel honores ceteraqz tale qd
afferant cui nihil bonoz abesse vi/
deatur. Nos quoqz fateamur fieri
aliquos hoz adeptiōe felices. Qd
si neqz id valent efficere qd p̄mit
tunt bonisqz pluribus carent non/
ne liqdo falsa in eis beatitudis spe
cies dephendit. **P**rimū igitur te
ipsum q pauloante diuitijs afflue/
bas interrogo inter illas abūdātis/
simas opes nunqz ne animū tuum
pcepta ex qualibet iniuria cōfudit
anxietas. **B.** Atqui inquam tam li
bero me fuisse animo quin aliquid
semper angerer reminisci nequeo.
P. Mōne quia vel aberat quod ab
esse non velles. vel aderat quod
adesse noluiſſes. **B.** Ita est inquam

Primo intendit talem rationem. In illis non consistit vera felicitas que
non reddunt hominē sibi sufficientem. sed diuitie sunt hmoi. ergo rē ma/
ior est nota. quia felicitas est bonum sufficientissimum nulli egens. **Si**
nozem declarat in litera. r procedit philosophia more didal. colico. i. in
rogādo r rñdādo. r d: sic **P**rimū igitur teipm boetiū interrogo q pauloan
diuitijs affluebas. i. abundabas nunqz ne anxietas id ē tristitia concepta

d. Difficilis accessus
ad hāc facilisqz
recessus. Accessus
paucis casis parer or
bus. In quā dixit ali
quis trāsire p̄ Val
ler ois ab illa declia
re via. Que paucis
pula multis claudis
arta nimis intrat
larga ruine.

¶ **P**rimū igitur teipm
hic phia. pbat intē
tū suū qz ita bona n̄
efficiat qd p̄mittit.
r p̄ n̄s inest eis fals
sa beatitudo. et primo
ostēdit h̄ de diuitijs
post idē d alijs bōis
Primo pbat qz diuit
tie nō p̄ferūt sufficiē
tia quā vident p̄mit
tere r p̄pter quā ap/
petunt. Secdo pbat
qz diuitie p̄ferūt idē
gentia. Tertio pbat
qz indigentia nō aufe
rūt. scda ibi. Atqui:
tertia ibi. Quis autē
mod?

Liber tertius

ex qualibet iniuria ꝑfudit animū tuū inter opes abundantissimas. ꝛ res
spondet boetius. Atqꝫ certo ego neqꝫ remissi me fuisse ꝛꝫ libero aio qm
sempꝫ angerer. i. offenderer a liqꝫ. Et dicit ꝑ ꝫ. Nonne tibi aliqꝫ aberat qd
qꝫ esse nō velles. vel tibi aliqꝫ aderat qd adesse noluisse. Rūdet boetius.
Ita ē inqꝫ. Tūc ꝑ ꝫ ꝫ cludit dices. Ideo illius qd aberat ꝑntiam de

siderabas. hꝫ aut qd
aderat desiderabas
absentiam. Dicit boe
tius. Eger inqꝫ
ꝫ ꝫ inquit Eger
ꝫ. i. caret qd qꝫ de
siderat. Dicit Boe.
Eger et ꝑ ꝫ. Qui

ꝫ eger aliqꝫ nō ē vsqꝫ
qꝫ qꝫ sibi suffici
ens. dicit boe. Dime
supple sꝫ sufficiens. et
ꝑ ꝫ Tu itaqꝫ hāc
insufficiētiā sustine
bas plenꝫ opibꝫ. Cō
cludit ꝑ ꝫ qꝫ con
cessis dicitur opes
nequeat facere nihil
io indigentem ꝫ sibi
sufficiētes. ꝫ hoc erat
quod promittere vi

debantur. Nota qꝫ omnis appetitus est ratione carentie. vnde illud qd
quis habet proprie non desiderat sed magis amat. vnde August. ix. l.
de tri. dicit. Ideo appetitus quo quis inhiat rei cognoscende sit am
rei cognite. Ideo dicit ꝑ ꝫ. eger ꝫ qꝫ quisqꝫ desiderat.

Nota ꝑ ꝫ dicit qui eger non est sibi sufficiens. cōtra hoc diceret aliqꝫ
Sapiens eger quia indiget bonis exterioribus sine quibus viuere non
potest. ꝫ tamen sapiens est sibi sufficiens per Seneca. ix. epistola qui dicit.
Sapiens seipso contentus est. Ad hoc dicendum qꝫ sapiens indiget qd
buldam ad viuendum. sed ad beate viuendum seipso contentus est. vnde
dicit Seneca nona epistola. Sapiens seipso contentus est ad beate vi
uendum. sed non ad viuendum. Ad viuendum enim multis rebus illi opꝫ
est. sed ad beate viuendum tm contentus est animo sano ꝫ erecto. ꝫ despi
cientem fortunam.

Atqꝫ hoc quoqꝫ maxie ꝫ siderādū
puto qꝫ nihil hēat suapte natura pe

debanur. Nota qꝫ omnis appetitus est ratione carentie. vnde illud qd
quis habet proprie non desiderat sed magis amat. vnde August. ix. l.
de tri. dicit. Ideo appetitus quo quis inhiat rei cognoscende sit am
rei cognite. Ideo dicit ꝑ ꝫ. eger ꝫ qꝫ quisqꝫ desiderat.

Nota ꝑ ꝫ dicit qui eger non est sibi sufficiens. cōtra hoc diceret aliqꝫ
Sapiens eger quia indiget bonis exterioribus sine quibus viuere non
potest. ꝫ tamen sapiens est sibi sufficiens per Seneca. ix. epistola qui dicit.
Sapiens seipso contentus est. Ad hoc dicendum qꝫ sapiens indiget qd
buldam ad viuendum. sed ad beate viuendum seipso contentus est. vnde
dicit Seneca nona epistola. Sapiens seipso contentus est ad beate vi
uendum. sed non ad viuendum. Ad viuendum enim multis rebus illi opꝫ
est. sed ad beate viuendum tm contentus est animo sano ꝫ erecto. ꝫ despi
cientem fortunam.

Atqꝫ hoc qꝫ. Hic ꝑ ꝫ ꝫ dicit ꝫ ferunt indigentiam. ꝫ ꝫ
non consistit in eis felicitas. cū felicitas sit bonum siue omni indigentia

debanur. Nota qꝫ omnis appetitus est ratione carentie. vnde illud qd
quis habet proprie non desiderat sed magis amat. vnde August. ix. l.
de tri. dicit. Ideo appetitus quo quis inhiat rei cognoscende sit am
rei cognite. Ideo dicit ꝑ ꝫ. eger ꝫ qꝫ quisqꝫ desiderat.

Nota ꝑ ꝫ dicit qui eger non est sibi sufficiens. cōtra hoc diceret aliqꝫ
Sapiens eger quia indiget bonis exterioribus sine quibus viuere non
potest. ꝫ tamen sapiens est sibi sufficiens per Seneca. ix. epistola qui dicit.
Sapiens seipso contentus est. Ad hoc dicendum qꝫ sapiens indiget qd
buldam ad viuendum. sed ad beate viuendum seipso contentus est. vnde
dicit Seneca nona epistola. Sapiens seipso contentus est ad beate vi
uendum. sed non ad viuendum. Ad viuendum enim multis rebus illi opꝫ
est. sed ad beate viuendum tm contentus est animo sano ꝫ erecto. ꝫ despi
cientem fortunam.

Atqꝫ hoc qꝫ. Hic ꝑ ꝫ ꝫ dicit ꝫ ferunt indigentiam. ꝫ ꝫ
non consistit in eis felicitas. cū felicitas sit bonum siue omni indigentia

debanur. Nota qꝫ omnis appetitus est ratione carentie. vnde illud qd
quis habet proprie non desiderat sed magis amat. vnde August. ix. l.
de tri. dicit. Ideo appetitus quo quis inhiat rei cognoscende sit am
rei cognite. Ideo dicit ꝑ ꝫ. eger ꝫ qꝫ quisqꝫ desiderat.

Nota ꝑ ꝫ dicit qui eger non est sibi sufficiens. cōtra hoc diceret aliqꝫ
Sapiens eger quia indiget bonis exterioribus sine quibus viuere non
potest. ꝫ tamen sapiens est sibi sufficiens per Seneca. ix. epistola qui dicit.
Sapiens seipso contentus est. Ad hoc dicendum qꝫ sapiens indiget qd
buldam ad viuendum. sed ad beate viuendum seipso contentus est. vnde
dicit Seneca nona epistola. Sapiens seipso contentus est ad beate vi
uendum. sed non ad viuendum. Ad viuendum enim multis rebus illi opꝫ
est. sed ad beate viuendum tm contentus est animo sano ꝫ erecto. ꝫ despi
cientem fortunam.

Prosa tertia

Probat aut in littera q pecunia cofert indigentia p hoc, qz pecunia facte
vt ho indigeat alieno pfidio q pecunia sua tueat ne p violentia auferatur
vn subdit in lra. Atq p certo ego puto hoc maxie p fideradu q pecunia
nihil habeat fua pte natura. i. i fua nafa. vt neqat auferre hie inuitz. i. no/
lentibz a qbz poffidet. Dicit boetius. Fateor inqua. Et pbia. Quid ni fa/

cunia: vt his a qbz poffidet inui/
tis neqat auferri. **B.** Fateor inqua
P. Quid ni fateare cu ea quotidie
valentior aliqs eripiat inuito. **Un**
n. forentes qrimonie nifi q vel vt
vel fraude a nolentibus pecunie re/
petunt erepte. **B.** Ita est inqua. **P.**
Egebit igitur inqt extrinsec^o petito
pfidio quo fua pecunia qsqz tueat
B. Quis id inqz neget. **P.** Atqui
no egeret eo nifi poffideret pecuni/
am qua poffit amittere. **B.** Bubi/
tari inqua neqt. **P.** In cotrarium
igit relapsa res e. Na q fufficientes
fibi facere putabant opes: alio po
tius pfidio faciunt indigetes. Quis
aut mod^o est quo pellat diuitijs idi
gentia. **Un** eni diuites efurire neq/
unt. **Un** fitire no pnt. **Un** frigus

teare q. d. oportet vt
fatearis. cu qd dicit ali
qs vale^o. i. fortio
eripiat ea in **o**. i. no
lent. **Un** em fut q/
rimonie forentes. i. iud
diciales nifi q pecu
nie erepte vi vel frau
de repetunt in iudici
cio rmdit boeti^o Ita
e inqua r pbia. Ege
bit igit qsqz pfidio
ide aut^o extrinsec^o
petito q tueat fuam
pecunia quaz poffet
amittere. Rndit bo/
etius. Dubitari neqz
Tunc pbia pcludit
ex dictis dices Igit
res e relapsa. i. muta
ta in **Un**. Na opes
q putabant fibi face
re fufficientes. faciunt
pot^o indigetes alio
pfidio. **Un** illud
qd p violentiaz acqrit^o
p violentia pot aufer^o
ri. fed pecunia p vio/
lencia acqrit. qz dicit

Arist. l. ethi. q ois pecuniosus est violente. q violenter auferit pecunia p/
pter qua violentia fut qrimonie forentes. **Un** bi sciendu q for elocus rez
venaliu. fed forus est loc^o exercedu litu coram iudicio. **Un** de forentis qd
idem e qd iudicialis. **Un** Quis aut modus e. **Hic** pbia pbat q diuitie no
auferunt indigentia. r sic pns non confistit in eis felicitas. r dicit. qd est
modus quo indigentia pellatur diuitijs. nunquid diuites nequeut elur/
re. q. d. sic. **Un** quid no poffunt fitire. q. d. imo. nuquid mebra pecuniose p

Libertus tertius

non sentit: frigus hibernum i. hyemale. q. d. sic. Sed tu inq. s. diceas opulens. i. diuitibus. adest aliqd q. fame fatiet. sitim q. p. z frigus depellat. Respondit phia. hoc mo. indigentia pot. condari diuitijs. sed penit. auferri n. pot. Na si hec. s. indigentia sp. bias. i. desideras z poscens aliqd expletur opib. Necessesse e. tñ vt maneat indigentia q. possit expleri. q. qñtūcūq. sit

diuitis vl' fames mitigetur adhuc diues

post sitit q. esuriet.

z qd. nate minimū est

auaricie nihil satig e.

q. rest opes n. pñt. for

d. sū mouere. i. repel

lere indigentia. sed fa

ciūt indigentias. qd. est

id e. quo eē potest q.

credat. eas pñtate. i.

dare sufficientia. q. d.

nullo mo. debz. credi

¶ Nota q. ois idigen

tia vel e. indigentia na

ture vel auaricie. In

digentia nature pau

cissimis suppleri po

test. eo q. natura pau

cis minimisq. pñtate

est. Unde ppter natu

ra. nō oportet multū

q. rere diuitias. nec p

diuitias indigentia nate

amoueri pot. sic nec

ipsa nata mutari pñt.

Indigentia nō auari

cie est. q. nullo mo. ex

pleri pñt. z ita diuitie

ea amouere nō pñt.

Idco pl. agent. q. d.

Auar. n. iplebit pecunia. ¶ Nota q. diuitie nō solū nō inducūt sufficien

tia s. nec inducūt sapias q. d. Sen. Quid pñt stulto multe diuitie dū

p. eas nō possit fieri sapiens

hibernū pecuniosoz mēbra nō sen
tiūt. Sz adest inq. opulentis quo
famē fatient quo sitim frigusq. de/
pellāt. Sz hoc mo. solari qdem di
uitijs indigentia pot. sed auferri pe
nitus nō pot. Na si hec bias sp. at
q. aliqd poscens opib. explet. ma
neat necesse est q. possit expleri. La
ceo q. nature minimū. q. auaricie ni
hil satis est. Quare si opes nec sū
mouere indigentia pñt. ei ipse suaz
faciūt. q. quid est q. eas sufficientia
prestare credatis

Adetrū tertū libri tertij

Clāuis fluēte diues auri gurgu

¶ Nō expletural cogat auar. opib

¶ Oneretq. bacca colla rubri litoz

¶ Ruraz centeno scindat opia boue

¶ Nec cura mordax deserit supstitem

¶ Defunctūq. leues n. comitat opes

Idco pl. agent. q. d.

Auar. n. iplebit pecunia. ¶ Nota q. diuitie nō solū nō inducūt sufficien

tia s. nec inducūt sapias q. d. Sen. Quid pñt stulto multe diuitie dū

p. eas nō possit fieri sapiens

¶ Clāuis fluēte rē. Istū e. tertū metrū h. tertij qd. d. archilolcū ab i

u. troze. i. abiciū a pede pñtante. cui pñt gis metz elegiacū. in q. metro phia

muebit. z auaros q. i. pñt vira sollicitudo diuitiaz affligit. z i. morte de

Prosa quarta

relinde z dicit Quauis diues suppleuar' fluere. i. abũdare auri gurgu
te. i. multitudine cogat. i. gregget opes. n̄ expleturas s̄m̄ cupiditate. z q̄uis
diues dneret. i. p̄mar colla sua baces. i. gemis p̄ciosi rubri littoz. i. rubri
mar' qz gēme colligūt in littoz rubri maris. z sc̄ndat. i. diuidat arando
tura opima. i. agros fecũdos. cetero boue. i. cū cētū bob. adhuc cura mor

Prosa quarta tertij libri.

Eo satis dixit q̄ p̄ diuitias
sufficientia adipisci non p̄t.

Nūc vult oñdere q̄ dignitas p̄ ma
gno nō est hñda q̄ malū magis oci
osum q̄ clarum efficit

Ed dignitates honorabilem
reuerendūqz cui puenerit. red

dūt. Nū vis ea est m̄gratib' vt ven
tū mentib' Virtutes inserāt vitia de
pellāt. Atq̄ nō fugare s̄ illustrare
poti' neq̄ciā solent. Quo sit v̄ indi
gnemur eas sepe neq̄simis homi
nib' cōtigisse. Unde catul' licet in

dar. i. sollicitudo nō
deserit ip̄m sup̄stite
id ē videntē. z leues
opes q̄ leuiter transe
unt. non d̄m̄tantur
ip̄m defūctū. Inoz
tus. ¶ Nota q̄ circa
fram gurges fm̄ hu
gustione z Irido. s̄.
ethimol. ē loc' altus
id ē pfund' in flumi
ne. z in p̄posito s̄ige
abũdante affluētiaz
auri. Itē fm̄ Aug.
Bacca p̄plex c. v̄
uenitur postū p̄ fru
ctu olivē vl' lauri. vl'
p̄ qlibet fructu. Alī
qñ aut iuenitur p̄ gē
ma p̄ciosa. z sic sumit
tur hic. Item diues
auarus duplici malo

p̄mitur. in p̄nti vita sp̄ sollicitatur. z p̄ mortē nihil ip̄m de diuitijs comi
tat. de q̄ diuise loquit Alan' in li. de plāctu nature dicēs Ut locul' va
ria nūmoz sercula donet Imp̄dit p̄uo diues letunia vētri. Itē is cula/
aur ocellis diues in argento sed venter phari cogitur

Ed dignitates. Ista ē q̄ra. p̄sa h' tertij q̄ p̄bat p̄bia q̄ dignitates
epales n̄ p̄ferūt honozē z reuerētā quā p̄mittere videtur. z p̄ p̄as ē i
els vera b̄tudo. z p̄mo p̄oie q̄ dignitates faciūt honorabile. sc̄do imp
bar illd. ibi. Nū vis. p̄mo d̄r. S̄z dignitates reddūt hoiez honorabile et
reuerēdū cui puenerit. ¶ Nota honoz ē exhibitio reuerētie alicui in testi
monū p̄tus s̄i accipitur ex. iij. eth. vl' alt' honoz ē opiniois b̄n̄factiue si/
gnū. vt d̄r arist. li. rhetoricoz. qñ ei op̄amur nob̄ posse b̄n̄ fieri ab aliq̄ ip̄
sū honozā. S̄z reuerētia ē decēs q̄ matura ḡntas fm̄ nullū. Nū vis
ea. Dic p̄bia ip̄bat. p̄positū q̄drup̄ licit v̄ia s̄. q̄ dignitates n̄ p̄ferūt hono
rē z reuerētā. P̄rio qz malis sepe eueniūt. Sc̄do quia p̄ dignitates vitia
improboz immo tēcūt. Tertio quia opinione hominū vilesūt. Quas to

Liber tertius

quia tēporū mutatiōne splēdere desinūt. seba tibi. In q̄. tertia tibi. Atq̄ vt agnoscas. q̄ra tibi. S; hoc apud. Primo dicit. Nū p̄ nūq̄d. ea vis. i. talis vir⁹ est magistratib⁹. i. dignitatib⁹. vt inserāt p̄ruces metib⁹ vtenitū eis vt depellāt vicia. q. d. nō. vñ subdit. Atq̄ p̄ certe. dignitates non solēt fugare neq̄tiam. sed pot⁹ illustrare. i. māifestare. q̄ fit. i. p̄pter qd̄ fit. vt nos indignemur eas sepe p̄rigisse hoib⁹ neq̄ m̄tis. vñ Catulus q̄ erat vir sapiēs r̄ p̄ru⁹ vsus Romēz q̄ erat hō vñ vsus appellat strumā lz vidētē p̄sum sedentē in curuli. i. in sede dignitatē iudiciaria. vides igitur quātū de dec⁹ dignitates adijciāt hoimib⁹ mal. r̄ manifestāt eos eē p̄ceptibiles a b. i. Atq̄ p̄ certe. indignitas id ē malicia eoz m̄n⁹ patebit si nullis honoribus inclarescant. i. splēdeant. Q̄ boetium. i. nūq̄d tu potuisti cor piculis adduci. i. affligi vt euz decorato. i. tali viro ingratū gereres. euz in eo respiceres mentē neq̄ssimū scurre r̄ delatoris. q. d. non. Nunq̄d possum⁹ iudicare dignos reuerentia ob honores. i. p̄pter dignitates. q̄s iudicamus indignos ipsiis honoribus. i. dignitatibus q. d. non. At si quē videres p̄diti sapia. licet nō haberet dignitatē nūquid posses eū nō putare dignum reuerentia. vel sapientia qua p̄ditus est. q. d. non posses eum iudicare indignum sapientia r̄ virtute sua. q. p̄pria dignitas (nest. virtuti quā vir⁹ trā. fundit in eos quibus fuerit adiuncta. r̄ quā populares honores hoc facere nequeunt. liquet. i. manifestantur

curuli Romiū sedentē strumā tñ apellat. Vides ne quantū malis de dec⁹ adijciāt dignitates. Atq̄ min⁹ eoz patebit idignitas si nullis honorib⁹ inclarescāt. Tu quoq̄ nū tā dēt tot piculis adduci potuisti vt cū decorato gerere ingratū putares cū in eq̄mentē neq̄ssimū scurre delatorisq̄ respiceres. Nō em̄ possum⁹ ob honores reuerentia dignos iudicare quos ipsiis honorib⁹ iudicam⁹ indignos. At si quē sapia p̄ditū videres. nū posses euz vel reuerentia vel ea qua est p̄dit⁹ sapia nō dignū putare. B. minime. P̄. Inest enim dignitas propria virtuti quā p̄tū in eos quibus fuerit adiuncta trāsumdit. Qd̄ qz populares facere nequeunt honores liquet eos propriam dignitatis pulcritudinem non hēre.

Prosa quarta

est eos p[ro]p[ri]a pulcritudine dignitatis n[on] h[ab]ere. Nota q[uo]d l[ib]ra p[ro] formati talis r[ati]o. Illud q[uo]d adueniens alicui n[on] p[ro]fert r[ati]o n[on] adueniens n[on] aufert honorem illud n[on] facit vere honorabile. Ad dignitates n[on] p[ro]ferunt honore cui adueniunt nec tollunt si n[on] adueniunt. S[ed] r[ati]o minor p[ro]bat. q[uo]d honor sequit[ur] virtutem ex t[er]m[in]is ethicoz. v[er]u[m] virtuosu[m] nullo honore dignu[m] reputat[ur] in q[ui]bus dignitate fuerit. sed solu[m] virtuosu[m]

In quo illud e[st] an[im]aduertendu[m] magis. Nam si eo abiectior e[st] quo magis a plurib[us] quisq[ue] p[ro]temnit cu[m] reuerendos facere neq[ue]at quos pl[ur]ib[us] ostendat despectiores poti[us] improbos dignitas facit. V[er]u[m] n[on] impune. Reddunt namq[ue] improbi par[e] dignitatu[m] vicem quas sua p[ro]tagione p[ro]maculat

eo q[uo]d v[er]o t[ame]n malitioso collata fuit dignitas. Est aut[em] struma p[ro]geries humoru[m] i[n] collo. sub hac aut[em] silicudie ip[s]am appellabat strumam. q[uo]d i[n] pectore habuit co[mm]une vitioz. Nota q[uo]d rex Theodorice voluit q[ui]nda[m] no[m]i[n]e Decora tu[m] violenter intrudere i[n] m[ag]istratu[m] vt vna cu[m] b[ea]t[is] reipublica regeret. cui[us] neq[ue] t[ame]n bo[n]o detestatus recusauit sibi associari p[ro]pter q[uo]d Boet. mult[is] i[n] i[n]s[er]t[is] afflic[ti] fuit a rege theodorico. Nota q[uo]d scitra s[ecundu]m Dug. id e[st] q[uo]d i[n]lecaroz vel vaniloqu[us]. p[ro]p[ri]e aut[em] d[icitu]r q[uo]d sequit[ur] curia[m] g[ra]tia[m] cibi. Nota q[uo]d p[ro]t[us] facit ho[m]i[n]em reuerendu[m] r[ati]o nobile. n[on] dignitas q[uo]d d[icitu]r Sen. elij. epla. Viri[us] n[on] accepit platonem nobile[m] r[ati]o reuerendu[m] s[ed] fecit. q[uo]s em[er]it[us] e[st] generosus vir[us] tuosus r[ati]o dign[us] n[isi] q[uo]d ad p[ro]t[us] e[st] h[ab]ere disposit[us]. N[on] facit ho[m]i[n]em nobilem gratia[m] plen[am] famosis imaginib[us] r[ati]o n[isi] n[isi] sed anim[us] r[ati]o p[ro] supra fortunam surgens. In q[ui] illud e[st]. H[ic] p[ro]bia p[ro]bat scda via q[uo]d dignitates n[on] faciunt ho[m]i[n]em nobile[m] r[ati]o honorabile[m]. q[uo]d vitia i[m]proboz manifestat. dices. In q[ui] s. dignitas aduenit mal[is]. illud e[st] magis an[im]aduertendu[m] q[uo]d si aliq[ui]s eo e[st] absectior. i. vilior. q[uo]d i. q[ui]o magis p[ro]temnit a pl[ur]ib[us]. cu[m] dignitas neq[ue]at facere i[m]probos reuerendos. ip[s]os facit despectiores quos pl[ur]ib[us] ostendat. v[er]u[m] p[ro] sed. N[on] e[st] impune i. dignitas n[on] facit h[ab]ere ipumita. namq[ue] p[ro] q[uo]d improbi par[e] vice reddunt dignitatu[m]. q[uo]s ip[s]i co[m]maculat i[n] p[ro]tagio[n]e. q[uo]d. sicut dignitas maculat i[m]probos q[uo]d eoz malicia manifestat. sic e[st] i[m]probi co[m]maculat dignitates. Nota q[uo]d p[ro] dignitates vitia i[m]proboz inotesunt. q[uo]d p[ro]ncipat[ur] vitio ostendit. Tu[m] igit[ur] vitiu[m] faciat ho[m]i[n]em p[ro]p[ri]abile[m] r[ati]o dignitas adueniens i[m]probis facit eos despectiores. V[er]u[m] Juuenalis poeta. De anim[us] vitiu[m] raro despectu[m] i[n] se crime h[ab]et q[uo]d peccat maior habetur. Et Sen. Loco ignominie apud indignum est dignitas

sum etia[m] si non sit i[n] dignitate. cu[m] igit[ur] dignitates r[ati]oales non p[ro]ferat virtutem nec tollat vitia. manifestu[m] e[st] q[uo]d honorabile n[on] facit.

Nota Catull[us] erat vir sapiens r[ati]o virtuosus q[uo]d non i[n] sedentes i[n] curuli ex ai[n] indigna r[ati]o vocat[ur] strumam

Liber tertius

¶ Atq; vt agnoscas. Hic pbia pbat tertia via q; dignitates nō facime reuerēdū. q; opintōe hoim vilescūt q; em dignitatib; fungunt q;uis a suis honorent. tñ apud extraneos hoies nō curant vt ab illis q; sūt alteri diocesis. Tñ dicit Atq; p certo. vt tu agscas verā reuerentiā q; est bitudo nō posse ptingere alicui hoī p has dignitates vmbrales. i. transitorias ad modū vmbre sic collige. si q; hō funcō
 ¶ vsus mlti solci cōsulari. q; dignitate deuenit forte i barbaras natōnes. i. extraneas gētes. faciet ne honor pfulat ip̄s venerandū barbaris q. p. nō. Atq; p certe si h. f. facere reuerendū barbaris. foret naturale mun⁹ dignitatibus. nullo mō cessaret ab officio suo. q; q; .i. q; cum q; loco gētū
 Sicut ignis vbiq; terrarū nunq; tñ calere desistit. sed qm̄ id eis n̄ propria vis sed hoim fallax adnectit opinio. vā nescūt ilico cū ad eos venerint q; dignitates eas esse n̄ estimāt. S; hoc apud exteras nationes. Inter eos nō apud quōs ortē sūt illi ppetua pdurāt. Atq; pfectura magna olim ptās. nūc inane nomen ⁊ senatorij census grauis sarcina. Sed q; quondā ppli curassent ānonā. magn⁹ ha
 ¶ sit finis hntis opatōes. ij. ce. ⁊ mun. res destituta a sua opatōe destitueret a suo fine ⁊ sic eēt frustra. Si ḡ facere. reuerēdū eēt naturalis opatō dignitatū vbiq; gentium faceret hoim reu. rendū. sed videm⁹ q; dignitates q; faciunt aliqūe reuerendū apud suos. apud extraneos nō faciūt ipm̄ reuerendum. ¶ Sed hoc apud exteras. Hic pbia pbat q; via q; sumit ex hoc q; dignitates ipm̄ mutatiōe sordescūt. q; em magna olim sūt p̄

Petrum quartū

gnitas moderno tpe p nihilo repatur. vñ dr. Sz hoc qd dicit vey. ē apd
exteras nacoēs. i. extraneas. sed inter eos apud q̄s dignitates orie sūt n̄ p
petuo durāt. Atq̄ p certe. nam p̄fectura oli erat maḡ ptās apd romāos.
sed nūc ē inane nomē. z cōsus. p̄fectioitas senatorij nūc ē grauis sarcina
q̄ olim erat magna dignitas. z si q̄s q̄ndam curā sset anno nā ppli q̄ dice

bebat. Nūc ea p̄fectura qd abiecti
Ut em̄ paulo ante dixim⁹ qd nihil
h̄z proprij decoris opione vtentū
nūc splendorē accipit. nūc amittit
Si igit̄ reuerendos facere neq̄ūt di
gnitates. si vltro ip̄roboz p̄ragiōe
sordescūt. si mutatiōe tpm splende
re d̄sinūt. si gentiū estiatōe videscūt
qd est qd in se expetende pulcritu/
dūis habeant nedū alijs p̄stent

Petrum quartū libri tertij.

Clāuis set tyrio supb' ostro'

Lomeret. z nūcis lapillis

Inuisus tñ oibus vigebat

Luxurie Nero seulentis

Sz quōdā dabat ip̄zob' verendis

hens in se pulcritudis. z tō nec ea alijs p̄stare p̄nt. ¶ Nota q̄ p̄fectura
q̄ndā erat magna dignitas apud romanos. z dr̄ ille p̄fect' q̄ ceteris maḡ
stratib' p̄fuit. z oēs dignitates in ciuitate romana aīcillebat. sed post q̄
Iul' cesar' imp̄iū inuaserat talis dignitas ad imp̄atozē trāsferēbat z d̄
mūuebat ei' ptās ita q̄ nomen illi' dignitatis mansit sine re ¶ Item se
natoria dignitas magna fuit apd romanos. qz officiū senatorz p̄fuit ho
nestum. s. vtiliter cōsulere reip̄ublice. sed postea p̄pulli fuerūt senatores ad
seruendū volūtāt principis in dāmnū reip̄ublice

Petrum quartum tertij libri

Clāuis si tyro zc. Hic idē pit q̄rtū metz h' terrij qd dr̄ metz valēti
cū ab iuētoze. da ciliū a pede p̄driante. tetrametz a nūero peduz. i. q̄
metro p̄bia p̄firmat p̄ exēplū q̄ dignitates n̄ faciūt se reuerēdū. z p̄ n̄s

bat p̄fect' annone. Il
le magn' habebatur
nūc ea p̄fectura qd ē
abiectus. q. d. nihil
Et em̄ paulo n̄ di
rim'. nihil h̄z p̄prij
decor' qd opione vte
tū nūc accipit splen
dorē nūc amittit Et
ep̄ilogat dices Igit̄
si dignitates neque/
unt facere reuerēdos
vt patz ex p̄ma via.
si sordescūt p̄ragione
id ē vltio ip̄roborum
vt patz ex t̄da via si
d̄sinūt splēdere mu
ratiōe tēpoz. vt docet
q̄tra via si vlt̄cunc
estiatōe gentium vt
patz ex t̄tia via. qd ē
qd habeāt i se expete
de. i. desiderāde pul
critudinis. nedū alijs
p̄stent. q. d. nihil ha

Liber tertius

nō est bñtudo querēda in eis qz dignitates adueniebāt neroni q̄ pessim⁹ erat z ab eo alijs p̄ferebant. vñ dē in lra Quāuis sup̄b; nero seutentis luxurie comeret. i. ornare se ostro tyrio. i. purpura tincta in sanguie tyri. z q̄ uis comeret se nituis lapillis. i. albis margaritjs. tñ ip̄e vigebat. oib; inuisus. i. odiosus. Nā ip̄rob; nero dabat verēdis p̄rib;. i. reuerēdis senatorib; curules. i. rales dignitates p̄pter q̄s sedebant in curulib; idē corēs qz ab indigno habāt. Quis igitur putet. Reputer illos honores brōs q̄s m̄seri. i. ip̄rob; z vitio si tribuit. q. d. null⁹.

¶ Hora de Nerone seuitēs luxurie. qz ep̄iscop⁹ Incontē. noie Precullus narrat qz Nero oia theatra italie z grecie plustrās assūpro vario decore vestitus cytharistas tragidas et aurigas sepe sup̄assevisus est

rātis libidīnib; exagitat⁹. vt nec a m̄re nec a sorore abstīnisse videbat. nerentia p̄sagūntar;. Eliz in vxore duxerat z ip̄e a vxore in vxore recep̄t⁹ z fuit luxurie tā ieffrenate vt retib; aureis piscaret q̄ purpureis fimbrijs traherent z lauabāt ea frigidis z calidis vngētjs q̄ nunq̄ min⁹ m̄lle talēt; p̄ferat. z nihilomin⁹ ip̄e nero tā viciosus dignitatē ignalē adept⁹ est. imo etiā alijs dignitates largit⁹ est.

¶ Hora de Nerone seuitēs luxurie. qz ep̄iscop⁹ Incontē. noie Precullus narrat qz Nero oia theatra italie z grecie plustrās assūpro vario decore vestitus cytharistas tragidas et aurigas sepe sup̄assevisus est

¶ Hora de Nerone seuitēs luxurie. qz ep̄iscop⁹ Incontē. noie Precullus narrat qz Nero oia theatra italie z grecie plustrās assūpro vario decore vestitus cytharistas tragidas et aurigas sepe sup̄assevisus est

patricus indecores curules.
 Quis illos igitur putat beatos
 Quos miseri tribuunt honores
 Prosa quinta tertij libri.
 Nō regna regūq; familiari
 tas efficere potentem valent.
 Quid nūq̄ eorū felicitas p̄petuo p̄durat. Atq; plena est exēploꝝ vetustas. plena etiā p̄his etas qui reges felicitatē calamitate mutauerit. P̄clara potentia q̄ nec ad p̄seruationem quidē sui satis efficac̄ inuenit

¶ Hora de Nerone seuitēs luxurie. qz ep̄iscop⁹ Incontē. noie Precullus narrat qz Nero oia theatra italie z grecie plustrās assūpro vario decore vestitus cytharistas tragidas et aurigas sepe sup̄assevisus est

Quis illos igitur putat beatos
 Quos miseri tribuunt honores
 Prosa quinta tertij libri.
 Nō regna regūq; familiari
 tas efficere potentem valent.
 Quid nūq̄ eorū felicitas p̄petuo p̄durat. Atq; plena est exēploꝝ vetustas. plena etiā p̄his etas qui reges felicitatē calamitate mutauerit. P̄clara potentia q̄ nec ad p̄seruationem quidē sui satis efficac̄ inuenit

Prosa quinta

hyonicæ q̄ nec inuenit satis efficax ad p̄seruationē sui. ¶ Nota nulla felicitas p̄petuo p̄durat saltē tp̄alis. hoc patuit p̄ exēplo vetustatis posito de creto rege lidoy. hoc etiā patet exēplis eoy q̄ erāt tpe boetij. sicut de ipato/nb' romāis q̄ crebro circa tpa sua mutabant. nūc bellis. nūc in sidijis op/ p̄ssi. vel alio mō obiecti. Et idē testat̄ Sanfred' in poetria dicens. Hoc

¶ Quod si hec regnoz p̄tās beatitudis autor est. Nonne si qua pte defuerit felicitatē minuatur: miserā impoitet. Sed quibus late hūana tēdant imperia: p̄les necesse est gētes relinq̄ q̄b' regū q̄sq; nō impet. Quia hō pte beatos faciens desinit p̄tās. hac ipotentia subitrat q̄ miserōs facit. hoc igit mō maiore regib' inesse necesse est miserie portionem. Expt' sortis sue periculorū. tyrānus. regni metus. p̄dētis supra d̄ricē gladij terrore simlavit. Que est igit hec p̄tās q̄ sollicitudinuz morsus expellere. q̄ formidinū aculeos vitare nequit

linquit q̄b' q̄sq; regum non imperet. nō em̄ p̄tē q̄ vn' oib' impet. q̄ hō pte desinit p̄tās faciens beatos. hac pte subitrat impotētia q̄ facit miserōs. Hoc igit mō necesse est in regib' eē maiore portionē miserie q̄ felicitatis eū in maiori pte sint impotentes. ¶ Nota si p̄tās regia. efficit beatum. q̄ vbi defect' p̄tās regie. ibi erit defectus beatitudinis. cum igitur plures sint gētes sup q̄s nō est p̄tās vni' regis q̄ subiacēt sue p̄tāt sequit' q̄ rex in maiori parte erit miser et nō beatus. igitur in p̄tate regia nō consistit vera beatitudo. ¶ Expt' sortis. Dic onidit' q̄ in regnātib' nō sit vera p̄tās p̄pter annexione timoris p̄ exemplū dices. q̄dā tyrān' scz dyonisi' us exptus sue sortis. i. fortune op̄antū eēt antia piculū met'. i. timoris sui tpe simlavit. i. similitudinem demonstrauit terrore gladij supra d̄ricem. p̄dētis. Que est igitur hec p̄tās que neq̄t expellere morsus. i. corrosiones sollicitudinū. nec p̄tē vitare aculeos. i. stimulos. formidinū. i. timor. q. d.

Liber tertius

exilis. i. pua ē talis ptās. ¶ Hora q̄ dyonisi⁹ fuit q̄dā rex qui cū requireret
a q̄dā suo familiari q̄re sp̄ tristere cū tū sp̄ h̄er brām vitā. iste Dionisi⁹
volēs sibi desiḡre cām sue tristitie iussit eam poni inter epulas lautas. et
sibi supra vertice iussit suspēdī gladiū acutū tenui filo. Iste viso gladio
p̄terit⁹ epulari nec letari potuit. Cui dixit Dionisi⁹. talis em̄ ē vita mea
quā tū brām puta-
bas. sp̄ em̄ mortē mi-
hi iminentē p̄uideo.
Cōsidera q̄ quō fe-
lix esse poterit q̄ tigre
nō desinit. Atq̄ vel-
lent ipsi. Hic p̄bia
oñdit idē q̄tra rāōe
q̄ sumit ex d̄fectu se-
curitatis. dices. Atq̄
p̄ certe. ipsi reges vel-
lent virisse securi sed
nequeūt. i. n̄ p̄nt. de
h̄inc. l. et q̄ sequit q̄
securi eē nō p̄nt quō
gloriant⁹ d̄ sua p̄tate
q̄ nō ē faciendum.
qd̄ p̄bat dices. An

Atq̄ vellent ipsi virisse securi : sed
nequeūt Behinc de p̄tate gloriant⁹
An tu potentē cēses quem videas
velle q̄d nō possit efficere. Potētes
censes q̄ satellite latus ambit : qui
quos terret ipse plus metuit. Qui
vt potens esse videat in suiētū ma-
nu sit⁹ ē. Nā q̄d ego de regū familia-
rib⁹ disserā : cū regna ip̄a tātē ibecl-
litatis plena demōstrē : quos q̄dē
regia p̄tās : sepe icolumis. sepe autē

id ē nunq̄d tu potentē censes. i. iudicas illū quē videas efficere. i. p̄fer-
velle quod nō p̄t. q. d. non ē potēs. An. i. nunq̄d cēses illū potēre q̄ abbe
id ē circūdar lar⁹ suū satellite. i. multitudine. q̄ plus metuit illos q̄ ip̄e
terret. q̄ vt videat potēs sit⁹. i. locat⁹ est in manu seruentiū. q. d. nō ē po-
tens. ¶ Hora ex h̄a p̄t formari talis rō. Und q̄d nō facit hoiem secus
hoc nō facit p̄e b̄m. sed potētia r̄p̄alis ē h̄mōi. igit rē. Cōsequētia ē no-
ta. q̄ q̄nto maior potētia tanto minor securitas. ¶ Hora reges securi esse
nō p̄nt. q̄ incōmoditates iminētes non p̄nt nō formidare. Narrat em̄ va-
leri⁹ de dyonisiō supradicto q̄ intantum timuit tōsores barbarū q̄ filios
suas docuit detōdere barbas. ip̄is autē senescētib⁹ p̄cepit vt barbā et
capillos sibi abradērēt. et lectū cubicularē in lara fossa fecit in quem se
gneo ponte recepit. q̄ satellites et barbaros timuit. ¶ Nā q̄d ego d̄ regū.
Hic p̄bia oñdit q̄ infamiliarib⁹ nō consistit vera potētia. sc̄do excludit q̄
dā obiectiōne ibi. An p̄sido. Probat q̄ q̄ familiaritas regū n̄ facit eē ve-
re potentē. cū h̄mōi familiaritas non possit retineri ad nutū. et ip̄a recenta
freq̄nter vergit in nocumentū. r̄ iē q̄. Nā q̄d ego disserā. l. d̄icā de famili-
arib⁹ regū. cū ip̄a regna demōstrē eē tante imbecillitatis. q̄. i. familiares
regū regia p̄tās icolumis. i. sana sepe p̄sternit et ip̄a regia p̄tās lapsa et
p̄sternit ip̄os. quō autē regia p̄tās icolumis destruat suos familiares do-

Prosa quinta

et per epistola dicitur. Nero coegit Senecā familiare suū p̄ceptore. i. m̄gr̄m ad arbitriū eligēde morē. Antonius imperator obiecit gladijs militū Papinianū suū familiare diu potēte inter aulicos. Atq̄ p̄ certe vterq̄ Seneca 7 papinian⁹ voluerūt renūciare sue potētie p̄pter crudelitatem p̄cipuum voluerūt se subtrahere ab eis. q̄z duoz̄ seneca conat⁹ ē opes suas

lapia p̄sternit. Nero Senecā familiare p̄ceptoremq̄ suū ad eligende mortis coegit arbitrium. Papinianū diu inter aulicos potētem militūq̄ gladijs Antonio obiecit. Atq̄ vterq̄ potentie sue renūciare voluerūt quoz̄ seneca opes etiam suas tradere Neroni: seq̄ in oculū cōferre conat⁹ est. sed dum ruituros moles ipsa trahit. neuter qd̄ voluit effecit. Que est igit̄ ista potētia quā p̄time scūt h̄ntes. quā nec cū h̄re velis tutus sis. 7 cū deponere cupias vitare nō possis. An p̄sidio sunt amici quos nō virtus sed fortuna cōciliatur. Sed quem felicitas amicum fecit infortunium faciet inimicum.

annulo venenoso interijt. Antiq̄ em̄ potētes 7 nobiles sub gēma annulo venenū portabāt. vt si quid aduersi eis p̄tigisset ad mortē p̄fugerent.

¶ Item Antonius existens imperator in suos tyrannizauit. qui Papinianum suum familiarem diu inter aulicos potentem gladijs militum occidi fecit. Et quibus pater quomodo regia potestas incolumis sepe suos familiares p̄sternit. Quō autē regia p̄as lapsa. p̄sternat suos familiares ex h̄ pater. Cum em̄ familiares imitant̄ regīa p̄tates necesse ē vt ipsa deficiēte etiam ipsi familiares deficiant.

¶ An p̄sidio sunt amici. quod non viret. Hic p̄s̄ia excludit obiectationes. Possent enim aliquis dicere qd̄ homo potest conseruari in sua potētia per amicos. Unde qd̄ aliqui perdunt potestatem propter defectum

tradere neroni vt ip̄ placaret et voluit se p̄ferre in oculū. i. i. vlt̄ tā solita. Na sed dunt ipsa moles. i. magni rudo potētie trahit ipsos ruituros. i. cā furios. neuter effecit qd̄ voluit. q̄ ē ḡ ista potētia quā h̄ntes p̄time scūt quā cū h̄re velis nō sis tut⁹. 7 cū deponere cupias vitare nō possis. vt patuit de Seneca 7 papiniano. ¶ Nota nero fingebat se magi strū suū Senecā timere. post q̄ impator fact⁹ ē sicut i puericta. Vñ mādauit sibi vt gen⁹ mortis eligeret qz vitare nō posset. Seneca cibo 7 potu satiat⁹ aperire fecit venā 7 bibēs 6

Liber tertius

amicorū. h̄ excludit p̄bia dicens q̄ hoc nō pōt eēveꝝ b̄ amictis q̄ fortūa cō
ciliant. de amictis aut̄ q̄ p̄tuet̄ p̄ciliant nō ē hic loquēdū cū non cōp̄nent̄
inter bona fortūe de q̄b̄ hic loquimur. vñ cicit̄ in lra. An p̄sidio. i. auxilio
sunt amici q̄s nō vire^{nt} sed fortuna p̄ciliat. q̄ d. nō h̄ p̄bat p̄ locū ab oppo
sitis sic. Quē felicitas. i. fortuna fecit amicū. illū infortunū faciet inimicū.

**Que No pestis efficacior ad nocen
dū q̄ familiaris inimic⁹**

Metrum q̄ntum tertij libri

Uti se volet esse potentem

Anios domet ille feroce

Nec victa libidie colla

Fedis submittat habenis

Et enim licet indica longe

Tellus tua iura tremiscat

Et seruiat vltima tile

Tamen atras pellere curas

Miserasq̄ fugare querelas

Non posse: potentia nō est

Qui vtilitatis cau
sa assup̄t fuerit tam
diu placebit q̄ndiu
vtilis fuerit. Amico
rū turba flozētes cir
cū sedit. s̄ circa euer
sos solitudo ē. vñ po
eta. Nā p̄cio q̄litus
amor cum mūere ce
dit. Inq̄ntum durat
largitio durat amic⁹

Alter poeta. Dum fortuna tonat fugiētes terret amicos. Nā q̄s amet q̄s
nō vera p̄cella docet. Et alter poeta. Dū zep̄h̄r̄ habat mult⁹ comitabor
amicis. Alit̄ ois aq̄lo turbine flate fugat. O Diact⁹. Nozrea formice nū
q̄ ad inania tendūt. Null' ad amissas ibit amic⁹ opes. Q̄d aut̄ familiaris
inimic⁹ mltū noceat dicit poeta. Pl' nocet vt nost̄ ad cūcta domest
cus host̄. Et res ip̄a docz q̄r̄ ip̄e nocet. Dery. v. libri tertij.

Uti se volet. Hic incipit metz q̄ntū h̄ tertij q̄d d̄r̄ p̄mā cū ab in
uētoze anapesticū a pede p̄d̄n̄ ante. cathalecticū. q̄ vna sillaba def
est ad metri p̄fectioz in q̄ metro p̄bia oñdit quō p̄a potētia sit acq̄renda
dicens. q̄ p̄a potētia p̄sistit in rep̄mēdo victos mor⁹ vel p̄cupis certas ior
dinas. q̄ sine hoc null⁹ ē vere potētia q̄ntū q̄ d̄n̄. dicit q̄. Ille q̄ vo
let se eē potētem domet aios feroce. i. crudeles. q̄ crudelitate h̄ o assimila
tur ferz. nec submittrat colla victa libidie. p̄cupie. fedis habenis. i. vicio
sis morib. licz em̄ tell' indica. i. terra tua. tremiscat tua iura. lōge. i. licet
p̄as tua extēdat se ad india. r̄ lz tibi fuit vltia thyle. q̄ ē in sula vltia d̄r̄
tantā vbi sol facit solstitiū estiuū r̄ vltia nō p̄greditur tñ non posse pelle

Prosa sexta

re ardas curas i. obscuras sollicitudines & fugare miserias q̄relas puen-
tes ex aduersitate fortunę nulla ē potētia. ¶ Hora q̄ vere potēs ē q̄ sensuali-
tate subijci rōni. vñ Sen. Si vis oīa tibi subijcere. subijce te rōni. multo-
tos em̄ rexerit si rō tererent. Et Arist. iij. ethi. Quęadmodū puez optet
viuere fm̄ p̄cepta pedagogi ita oportet p̄cupiscibile p̄sonare rōni. ¶ Itē Se-

neca Dagnū īptuz

regit q̄ libijpsi d̄nāē

Fortior ē q̄ cupidita-
tem vicij q̄ hosti-
subijct. Et em̄ dicit
scillimū vincere seip-
sum. Et Salomon
Fortior est expugna-
tor ani expugnatoze
vibiū.
Prosa sexta. li. tertij.
Loria vero q̄
fallax. Illa ē se-
ra p̄sah̄. tertij in q̄
p̄bia ostendit q̄ gl̄ia
mūdana nō spectat
ad verā britudinem
nec facit p̄e br̄m Et
p̄tmo ostendit h̄ d̄ glo-
ria p̄prie p̄tutis. scdo de gloria q̄ p̄uenit ex nobilitate sanguis. ibi. Jam
ho. P̄rio ostendit inrentū de gloria q̄ p̄uenit ex laude false p̄tutis. Scdo
de illa gl̄ia q̄ ex veris meritis p̄cedit. ibi. Que si etiā. P̄rio ostendit talē
rōnem. Illud q̄d ē fallax n̄ spectat ad britudine. nec facit br̄m. sed gl̄ia fal-
se acq̄sita ē fallax. igit̄. Et. Tñ dicit in l̄ra. Gl̄ia p̄a q̄ fallax et q̄ turpis
sup. satis paret. q̄ autē sit fallax p̄bat autoritate curuldas pocted̄ tragedias
ppoluit dicēs. vñ tragie q̄dā exclamat & ponit autoritatē ei in greco q̄d
tantū sonat in latino. Gl̄ia gl̄ia i multib̄ mortaliū nihil aliud facta es q̄
magna aurū īfatio. q̄d manifestat dicēs. Plures em̄ magnā nomē. i. glo-
riā abstulerū. i. false receperunt. falsis opinionibus vulgi. Et ostendit q̄
h̄mōi gl̄ia sit turpis dicēs. Quo. s. tā dicto. s. h̄re gl̄iam falsis opimōib̄
q̄d turpe excogitari p̄t. q. d. nihil Nam qui falso p̄cedit̄ur. id est laudā-
tur. necesse est vt ipsi erubescant suis laudibus. ¶ Hora q̄ fm̄ Tullium
gloria est frequens fama cum laude. Et est duplex vana et vera. vana glo-
ria est que nullo consciente procedit in esse. Vera est que nullo conscien-
te non procedit in esse. Fama aut̄m est cognitio alicuius non solum in p̄-
pin̄ q̄ sed etiā in remoto. ¶ Hora q̄ fama inducit gloriā falsā gloria falsa
erubescentiā. Nā erubescentiā ē erimen in gloriādis causatum ex aliquo

neca Dagnū īptuz
regit q̄ libijpsi d̄nāē
Fortior ē q̄ cupidita-
tem vicij q̄ hosti-
subijct. Et em̄ dicit
scillimū vincere seip-
sum. Et Salomon
Fortior est expugna-
tor ani expugnatoze
vibiū.

Prosa sexta. li. tertij.

Loria vero q̄
fallax. Illa ē se-
ra p̄sah̄. tertij in q̄
p̄bia ostendit q̄ gl̄ia
mūdana nō spectat
ad verā britudinem
nec facit p̄e br̄m Et
p̄tmo ostendit h̄ d̄ glo-

ria p̄prie p̄tutis. scdo de gloria q̄ p̄uenit ex nobilitate sanguis. ibi. Jam
ho. P̄rio ostendit inrentū de gloria q̄ p̄uenit ex laude false p̄tutis. Scdo
de illa gl̄ia q̄ ex veris meritis p̄cedit. ibi. Que si etiā. P̄rio ostendit talē
rōnem. Illud q̄d ē fallax n̄ spectat ad britudine. nec facit br̄m. sed gl̄ia fal-
se acq̄sita ē fallax. igit̄. Et. Tñ dicit in l̄ra. Gl̄ia p̄a q̄ fallax et q̄ turpis
sup. satis paret. q̄ autē sit fallax p̄bat autoritate curuldas pocted̄ tragedias
ppoluit dicēs. vñ tragie q̄dā exclamat & ponit autoritatē ei in greco q̄d
tantū sonat in latino. Gl̄ia gl̄ia i multib̄ mortaliū nihil aliud facta es q̄
magna aurū īfatio. q̄d manifestat dicēs. Plures em̄ magnā nomē. i. glo-
riā abstulerū. i. false receperunt. falsis opinionibus vulgi. Et ostendit q̄
h̄mōi gl̄ia sit turpis dicēs. Quo. s. tā dicto. s. h̄re gl̄iam falsis opimōib̄
q̄d turpe excogitari p̄t. q. d. nihil Nam qui falso p̄cedit̄ur. id est laudā-
tur. necesse est vt ipsi erubescant suis laudibus. ¶ Hora q̄ fm̄ Tullium
gloria est frequens fama cum laude. Et est duplex vana et vera. vana glo-
ria est que nullo consciente procedit in esse. Vera est que nullo conscien-
te non procedit in esse. Fama aut̄m est cognitio alicuius non solum in p̄-
pin̄ q̄ sed etiā in remoto. ¶ Hora q̄ fama inducit gloriā falsā gloria falsa
erubescentiā. Nā erubescentiā ē erimen in gloriādis causatum ex aliquo

Liber tertius

curpi ppetrato. Cū autē aliq̄s se p̄gnoscat false acq̄sisse gl̄ias: tūc h̄ timet manifestari. ex cui⁹ manifestatiōe incidit gloriatiōē ⁊ verecundiā. Que si etiā ē. Dic p̄bia. p̄bat q̄ gl̄ia meritis acq̄sita nō spectat ad b̄ritudinē. In cōdēns talē rōnem. Illud nō spectat ad b̄ritudinē de q̄ nulla ē cura sapiēt̄. s̄ de gl̄ia etiā meritis acq̄sita nulla ē cura sapiēt̄ ḡ r̄c. Dator est nota.

Nā sapiēs marie curat b̄ritudinē cum sit marie felix. ⁊ ethico. minorē possit i s̄ra dīcēs. Que s̄z laudes spectātes ad gloriā licet sint q̄sitate meritis q̄d tū adiecerint p̄scie sapiēt̄. q̄ bonū suū metū non r̄uore p̄lat. sed p̄itate cōscie. q. dī. n̄bil. Sē cūdo. p̄bat dē p̄ locū ab opp̄t̄is dicens. Q̄d si pulc̄r ē p̄pagasse nomē ḡ miser ē nomē nō p̄pagasse. sed cuz p̄ magna p̄te terraz. necesse sit no-

q̄ bonū suū nō populari r̄uore s̄z cōscie v̄itate metū. Q̄d si hoc ip̄m p̄pagasse nomē Romē pulc̄r v̄ p̄ns est vt sedū nō extēdisse iudice. Sed cū vti paulo an̄ differui p̄les gētes necesse sit eē ad quas vni⁹ fama boī neq̄at puenire sit vt quē tu estias ei gl̄iosū eē p̄ maria p̄te fraz videat in glori⁹. Inter hec nō popularē ḡfaz n̄ cōmēoratōe q̄dē dignā puto q̄ nē iudicio nō p̄uēit. nec vnq̄s firma p̄durat. Jā nō q̄s sit iane q̄s futile no-

mē nō esse p̄pagatū. necesse ē p̄ maiorē p̄te miserū esse. dicit ḡ. Q̄d si hoc ip̄m pulc̄rū videt s̄z p̄pagasse. i. diuulgasse nomē. i. gl̄iam. p̄scōns est vt iudicet sedū nō extēdisse nomē. sed sicut paulo an̄ differui necesse sit ei p̄les gētes ad q̄s fama vni⁹ boī nequeat puenire. sit i. p̄rigit vt p̄ maxima p̄te terraz ille videat in glori⁹ quē tu estimas gl̄iosū. Et q̄ aliq̄s dicit sufficit ad b̄ritudinē q̄ hō sit gl̄iosus in p̄plo suo h̄ndo fauorē p̄p̄t̄. Dī p̄bia inter hec bona q̄ sunt in opatione p̄tuosa nō puto ḡfaz popularē dīgnā cōmēoratōe q̄ nec iudicio recte rōnis puenit nec vnq̄s firma p̄durat. ¶ Hora q̄ sapiēt̄ nō ē cura de gl̄ia. q̄ d̄ Macrobi⁹. Sapiēs fructū in p̄scia p̄mit. stule⁹ autē in gl̄ia. ⁊ Sen. Cōsciaz potē q̄ fama attēdit sed p̄leriq̄s famā pauci p̄sciam verent. ¶ Nota q̄ fama p̄p̄laris nō p̄uēit ex recto iudicio rōis. p̄l̄ em̄ p̄p̄ta sequit̄ inclinātoz sensus q̄ iudiciū ratiōis. Nec etiā fama eoz p̄petū durat. q̄ s̄m diuersas passioēs vulḡ variatur fama p̄p̄t̄. v̄n̄ vulgares iudicāt s̄m p̄cupiaz nō s̄m rei p̄tate. p̄ r̄ato s̄iles s̄nt auib̄ q̄z itutū nox illūm̄ ⁊ dies eccat. ex q̄rto ei⁹ p̄sa q̄na ¶ Jā nō q̄s sit iane q̄s futile. Dic p̄bat q̄ gl̄ia puenies ex nobilitate san̄ guinis. etiā nō spectat ad verā b̄ritudinē. Et primo oñdit v̄nitatē h̄m̄i gl̄ie. Secōdo oñdit qd boni sit in nobilitate. ibi. q̄ si qd. d̄r p̄mo Jā nō q̄s

Prosa sexta

nō videat q̄ inane q̄ futile. i. labile sit nomē nobilitatis. q. d. manifestū est. q. i. nobilitas. si refert ad claritudinē. i. ad gl̄iam aliena ē ab illis q̄ se nobiles esse gloriānt. q̄ d. pbat p̄ definitionē nobilitatis dicitur. Namq̄ nobilitas videt esse q̄dā laus veniēs de meritis p̄tū. q̄ si p̄dicatio id ē laus facit claritudinē. necesse est vt illi sint clari q̄ p̄dicant. i. laudant h̄mōi au

bilitatis nomen: q̄s nō videat: q̄ si ad claritudinē refert: aliena est. **U**ides nāq̄ esse nobilitas q̄dā de meritis veniēs laus parētū. **Q**uod si claritudinem p̄dicatio facit illi sint clari necesse est q̄ p̄dicant. **Q**uare splendidū te si tuā nō habes aliena claritudo nō efficit. **Q**uod si q̄d est i nobilitate bonū. id eē arbitror solū. vt i/posita nobilitas necessitudo videatur. ne a maiorū virtute degenerent

Utrum sextū libri tertij.

Une hūanū gen⁹ in terris

Simili surgit ab ortu.

non preclarū nomen auoz. Sed probitas vera nobilitate viget. **S**eneca. Nemo ē melior altero nisi q̄ rectius ingenū habet altero. et ad bonas artes aptius. **Q**uod si q̄d est rē. Dic ostendit cuiusmodi bonū sit in nobilitate dicens. Si quid bonum est in nobilitate illud solum esse arbitror vt nobilit⁹ videatur imposita necessitudo ne a virtute maiorū id ē p̄genitorū degenerent supple p̄ mores vitiosos. **U**ell⁹ est enim a p̄re ignobilis descendere et morigeratū eē q̄ a nobilit⁹ et p̄ vitia degenerare.

Utrum q̄ gloriantū non est de nobilitate. qz dicit Seneca. Si pulcer est lauda natura. si nobilis lauda parēres. si virtuosus et sapiens lauda te ipsum. si diues lauda fortunam. si p̄gens expecta paulisp̄ et nihil eris.

Utrum q̄m Tullū optime hereditas a p̄ribus tradit liberis om̄i patrimonio p̄stantior. scz gloria virtutū et decor rez gestaz.

Utrum sextū tertij libri.

Une hūanū gen⁹ in terris. **I**stud est sextum metz hulus tertij q̄ dicit alemanicū ab inuētoze. daculicū a pede p̄domināte. crimeriū a

re sunt parentes non nō. q̄re si nō habes tuā claritatē q̄ ex laude tua p̄ueniat. alia claritudo non facit te splendidū. i. gl̄iosū. **U**trum q̄ nobilitas sanguis est inane et futile nomē. qz nihil vere nobilitate hoīem nisi dicitur. vñ Alan⁹ li. de plactu nate. Quid tibi nobilitas. quid clarum nomen auozum. Si feruus vitij fact⁹ ē ipse tuus. **I**te nobilitas est em̄ si quis virtute refalget. **D**egenerat sol⁹ cui mala vicia placet. **E**t pauper beatus. **N**on p̄signe ge⁹

Liber tertius

numero pedū. h̄y p̄catalecticū. q̄z vna syllaba sup̄abundat. In q̄ metro
ph̄ia p̄bat oēs hoies eē nobiles p̄ter vitiosos dices. Q̄ ē gen̄ hoim̄ i terr̄
cuiuscūq̄ sic p̄ditōis surgit ab ortu sicut q̄ f̄m̄ aiām oēs sunt ab vno crea
tore. Un̄ em̄ ē pater rex. i. vn̄ creator. i. nobil̄ q̄ cūcta ministrat supple
mando. ille vn̄ p̄r̄ dedit p̄beo radios suos. dedit lune cornua. dedit hoim̄

terris. i. hitare i terr̄
dedit celo sidera p̄p̄
C̄natū eius. Hic pa
ter clausit aios mem
bris supple corp̄s.
aios inq̄m̄ petitos. i.
acceptos cōsa sede. i.
in celo. Igit̄ nobile
germē. i. nobile prin
cipiū. edit. i. p̄ducit
cūctos mortales id ē
hoies. O hoies. q̄d. i.
ad q̄d̄ strepitis. i. cuz
strepitū tactat̄ gen̄
vestr̄. r̄ pauos v̄ros
si em̄ tu spectes. i. de
sideres auctore deuz
r̄ primordia v̄ra nubi
lus extat. i. ē degener
id ē ignobilis. nisi fo
ues. i. opans peiora
vicijs suis deserat. p̄
priū ortū. i. deuz a q̄
p̄cessit.

¶ Nota q̄ omnes ho
mies ex ea parte qua
sunt homines sunt eque nobiles. cum enim nobilitas sit quedam exalt
tia contracta ab origine. nobilitas hominis precipue debet attendi ex ea
parte qua est homo scilicet ex parte anime. Cum igitur in omnibus ho
minibus sit eadem origo anime quia omnes anime. sunt a deo. omnes ho
mines sunt eque nobiles. solum autem illi sunt ignobiles qui degenerant
a sua origine. anima autem a sua origine producta est a deo r̄ similis est
deo. ideo illi soli a nobilitate degenerant q̄ vitiosis moribz similitudines dei
decurpant quā ex origine praxerunt

¶ Nota de aios celso sede petitos. hoc loquit̄ more platonico q̄ voluit oēs
aias siml̄ eē creatas in celo r̄ postea mitterent̄ in corpora quod nō ē verū

Unus em̄ rerum pater est
Unus q̄ cūcta ministrat
Ille dedit p̄beo radios
Dedit r̄ cornua lune
Ille homines etiam terris
Dedit. r̄ sidera celo
Hic clausit membris animos
Celsa sede petitos
Mortales igitur cunctos
Edit nobile germen
Quid genus r̄ proauus strepitis
Si primordia vestra
Auctoremq̄ deum spectes
Nullus degener extat
Ni vicijs peiora fouens
Propriū deserat ortum

Prosa septima

sed aie creant in corpib. & loquitur more platonico q de anias recepra
in celo clauit mebf corpis. & de hoc magis videbit. ix. metro h^o tertij
¶ Hora q oim hoim e vna origo. qz a deo fut que patres oca vocam^o. et
oia aie fut a deo. & null^o e nobilior alio fm creatoez. lz fm igenium bn. qz
foli illi sunt ignobiles q degenerat sua genealogia cu discedit a pntib^o
& adheret vitijs.

Prosa septima libri tertij.

Quid aut de corpis voluptati
bus loquar quaz appetentia q
de plena e anxietatis. satietas vero
pnie. Quatos ille morbos qz itole
rabiles dolores quasi qndam fructu
neqtie fruentiū solēt referre corpib^o
quaz mor^o qd habeat iocunditatis
ignoro. Tristes vero esse voluptatū
erit^o qsq̄uis reminisci libidinū suaz

Prosa septima tertij lt.

¶ Quid aut d^o c^o /
por^o voluptatis
bus. Ista e. p^ola septi
ma h^o tertij i q p^obia
onitit b^oim d^oinez ee i
voluptate. Et p^omo
onitit hoc d^o volupta
te generalr. scdo de
qdā voluptate spāl^or
scda ibi. Honestiss/
ma qdē. Prīmū pro
bat dupl^o. m q pōit
duas rōnes. scda ibi
Que si brōs. P^oio i
redit talē rationē In

illis nō consistit beatitudo ad q sequitur mlte icōmoditates. sed ad voluptat^o
res sequitur multe icōmoditates. sicut declarat i lra. & dr. Quid loqr de
voluptatib^o corpis. i. delectatōib^o corpib^o qz appetētia. i. cupiditas ple
na e anxietatis. qz hō anxiat cū caret eo qd cupit. satietas p^o. i. plenitudo
voluptatū plena e pnie. i. pene. cū t^og^o voluptatib^o sic cōsūeta anxietas et
pnia in eis nō consistit beatitudo. & addit quatos morbos ille voluptates & qz
intolerabiles dolores solēt referre corpib^o fructū eis quasi qndam fructū
neqtie supple satis patet quaz voluptatū mor^o. i. affect^o. qd habeat iocun
ditatis. i. voluptatis ignoro. qsq̄uis aut voler reminisci suaz libidinū. i. vo
luptatū. ipse intelligit. i. q̄scet erit^o. i. fines voluptatus ee tristes. ¶ Hora
q duplex e voluptas. i. intellectualis & corpalis. prima e psequenda. i. intel
lectualis. qz consistit in speculatiōe aīam beatificans. Scda e fugienda.
qz consistit i delectatiōe sensuali corp^o mortificās. Un Sen. ij. ep^ola dicit
Voluptates p^ocipue extirpa q latorū more nos amplectunt vt strangu
lent. & Tullij Voluptas ipedit oē dilitiū atqz vt sic dicitur oculos pstrigit
mētū & inimica erōnt. nullū vul^o scū p^ote h^oe cōmertiū. ¶ Hora q vo
luptas plena e pnia. Narrat em̄ Valer^o q cū Demosthenes p^oh^o qreret
amorē Thaidis meretricis vt p^ontium ferret ei. cētū talēta petēs. demo
sthenes respiciēs i celū rādit. p tātō p^ocio nō emā tātū pnie. sciebat em̄ q
voluptatē insupabilē sequit pnia. ¶ Hora q voluptates multos morbos

Liber tertius

afferit. qz de Sen. qdā epla Dultos morbos mtra secula fecerunt. Et
vult Arist. in ethi. q laborantes in passionibus venētis z crapule maxime
trāsmutant sū corpus. crapula em̄ plures occidit q̄ gladius.

¶ Que si brōs. Dic phia pbat p dūssionē pus postea alio mō veducit
q̄ ad iēuētes. z ē rō ista. Si in voluptatibz cōsisteret virtudo seq̄ret q̄

pecudes cōtrbrē. qd

¶ falsū. pēc dēs em̄
laborz ad explēdaz
corpis voluptatē. yñ
dr. Que voluptates
si pnt explicare brōs
nihil cause ē. i. nihil
īpedit qn pecudes in
dētent ee beare. q̄rū
ois intētio festiat ad
explēdā corpale lasci
uitā. ¶ Notandū q̄ euz
felicitas sit bonū na
ture rōnalis. null' be
stias felicitabit quia
em̄ gen' hūanū vīuit
arte z rōne. ¶ Notan
dū q̄ ad fugā bestia

stū voluptatū horat Arist. Alexandrū qdā epla dīcōs. Alexander de
clina a conatibus bestialū voluptatū q̄ corruptibiles sunt. carnal' em̄ q̄
petit' inclināt ad corpales voluptates q̄ cōtristāt insellectūz. Et subdit
Conat' voluptatū generat carnalē amorē. hic generat auariciā. hec gene
rat desiderū diuitiarū q̄ generat inuercūdiā. inuercūdiā p̄sūptōz p̄
sumotio infidelitatē. infidelitas latrocinū. p̄ter q̄ mala vitāda ē voluptas

¶ Honestissima qdē p̄ugis foret. Hic phia ondit q̄ virtudo non p̄
stīt in qdā speciali voluptate. s. i. m̄m onio q̄ licita ē p̄pter generatōz p̄s
intēdens talē rōnez. In illa voluptate nō cōsistit felicitas q̄ bz appetit
sibi annexā sed voluptas m̄imoniū ē h̄mōi sicut tāgē i lra. vii dr. Jocu
ditas cōiugis z liberoz foret honestissima sed nimis ē extra naturam di
ctū. qz natura abhorret qd volo dēere. qz nescio. i. taceo quē. i. aliquid in
nisse i. habuisse filios tortores. q̄rū. q̄ sit m̄ordax. i. anxia q̄cūq̄ cō
ditio siue bona siue mala. neq̄ necesse ē re admonere alias exp̄tū ē neq̄ ne
cesse ē admonere ce nūc anxīū. i. q̄ ego p̄bo sniam Euripedis mei p̄bi q̄
dicit. carenē liberis infortunio felice ē. ¶ Notandū q̄ anxietas iest p̄bi
p̄pter maliciā filioz. Narrat em̄ euripides tropi' i historia romanorū q̄ deo
metri des in suos seutōs filios. duos ex eis interfecit z cū p̄c̄retur tertū
ille cōgregato exercitū obsedit patrē. Patet autē vidēs se non posse euadere

Prosa septima

seipsum interfecit. Etiam pater anxius de bonis filiis propter incertam dilecti
onem eorum et promotionem quibus si aliquid aduersi contigerit. pro reputat se infelicem
Et quo patet quod voluptas conjugalis habet anxietatem sibi annexam.

Abet hoc voluptas omnis. **Philosophus** est in **Metaphysica** septimum tertium librum.
tertium septimum huius tertium quod dicitur anacroticum ab iuereore. **Tabitiu** vel

rentem liberis infortunio dixit esse
felicem.

Metrum septimum libri tertium.

Abet hoc voluptas omnis
Stimulis agit fruentes

Apiumque par volantum

Ubi grata mella fudit

Fugit. et nimis tenaci

Ferit ictu corda morsu,

Prosa octava libri tertium

Philosophus igitur dubium est quoniam he ad be-
atitudines vite deuia quedam

anapestici a pede pro
dominare. quod habet pro
mum pede anapestus.
et reliquis sabbos et est
dimeter. et quatuor pes
du. catalectum. quod de
deficit syllaba. nam
post tres pedes rema-
net una syllaba. quod quod
to pede. in quo metro
phibia ostendit quod ma-
li consequat omnes volu-
ptatem. omnis enim volu-
ptas propter anxietatem
sibi annexam est transi-
toria quod confirmat per
quoddam exemplum dicitur
his voluptas habet
bet hoc quod dicitur. quod

voluptas agit et verat fruentes stimulis. i. punctionibus. et est par. i. similis
stimulis apium volantum. ubi postquam apium fudit grata mella. fugit et ferit
corda. i. percussa anxietate. nimis tenaci morsu. quod dicitur iocunditas volupta-
tis nimis est transitoria. sed anxietas quam affert nimis est praesens. **Notandum**
dum ly omnia voluptas corporalis propter delectat et postea pugnat ad modum apium. cum
hoc maxime iuenit in voluptate venerea. ad cuius fugam **Aristoteles** hortatur
Alexandrum dicens. **Clemens** imperator noluit te multum inclinare ad coitum. quod
coitus est quodammodo propter coitum. quod igitur tibi gloria si exerceas vitam bestiarum et
actus bestiarum. **Crede** mihi indubitanter quod coitus est destructio corporis. ab
breuitate vite corruptio virtutum. legis transgressio. et generat feminicos mo-
res. **Qualiter** autem sit fugienda delectatio venerea docet **alanus** in de planctu
nature dicit. **Si** veneris fugare velis loca terrena. vita. **Non** locum et tempus pabula
donat ei. **Et** pauper **Heinrichus** loquens de amore dicit. **Proscribas** igitur gladium ipsum
Et fugiendo fuga que sola fugam facit.

Prosa octava huius libri.

Philosophus igitur dubium est. **Philosophus** est octava prosa huius tertium in qua phibia ostendit
quantis malis sint implicata predicta bona in quibus aliquid posuerit
feliciter. **Sed** omnia dicit quod exilia sunt corporis bona. **Ibi**. **Iam** vero

Libertus tertius

¶ **S**icut dicitur Nulli dubium est predicta considerari quin bene quibus nuntur homines ad beatitudinem pervenire sint quaedam deum. nec valeant quatenus producere. eo. i. il luc ad quod promittunt se esse producturas. quatenus vero malis sint implicite brevissime monstrabo. Quid enim super istorum est sine malo. quod. nihil. vnde subdit. Pecuniam congregare ne conaberis. i. laborabis. sed eripies. i. recipies habere. et ita implicaberis malo violentie. velis fulgere dignitatibus. vnde supplicabis. et qui cupis ceteros preire honore. tu vilescis humilitate postcedi potentiam ne desideras subiaceris piculis subiectorum gloriam petis. sed passim detractus securus esse desistis. Gloriam vitam degas sed quis non spernat atque abijciat tamquam preteribile servum vilissimum. quod per fragillissimum me rei. i. corporis. Honoratum quod homo querens pecuniam incidit in malum violentie. quod omnis peccuniosus est violentus. i. etiam. Si querens dignitates et honores humilitate se alijs supplicabit. Si dicitur Se ne in li. de beneficijs.

¶ **V**olestium est debere et onerosum dimisso vultu dicere rogo. querens autem potentiam et gloriam optet quod propter potentiam et gloriam defendendam percurionibus improborum se obijciat. et sic securus esse desistit. Querens autem vitam voluptuosam optet quod corpori fular. Si dicitur Seneca. Dator sum et ad maiora genitum quod sum incipit. i. suus mei corporis quod non alter aspiciam quod aliter quod vinculum mee libertati circumdant.

¶ **I**ta vero. Hic phia. probat in spali quod sunt bona corporis quod aliquid reputant. exita bona. sed breviter recolligitur predicta. ibi Ex quibus. Primo ostendit interum de magnitudine. fortitudine. et corporis agilitate. secundo de pulchritudine. ibi. Forme vero. Primo ostendit quod homo non dicitur mirari ma

Prosa octava

gnitudine fortitudine et agilitate corporis. quia illa excellēt inuentum in huius
nis quae in hominibus dicitur. Nam pro quod fecerit. i. cupiunt bona corporis pro se. i. gratia sunt
tantum sint optima quae eriguntur. i. valde vitia. quae fragili possessione nituntur. i.
laborant. Nam enim elephantis mole. i. magnitudine. superare. i. excedere poterit
tis. nec thaurus robore id est fortitudine. Nam tigris pibitis velocitate. Re

tur. Nam enim elephantis mole. thau/
ros robore superare poteritis. Nam
tigres velocitate pibitis. Respice
celi spacium. firmitudinem. celeritatem
Et aliquando desinite vitia mirari. quod quod
de celum non his potius est quam sua qua
regitur ratione mirandum. Forme vero
nitor ut rapidus est ut velox et ver/
nalium florum mutabilitate fugacior.
Quod si ut aristoteles ait. licet oculi
hoies vterentur ut eorum visus obstan
tia penetraret. Nonne introspectis vi

gilitas non multum sunt miranda. quia dicit Seneca. Non magnitudine et
corporis velocitate magne res gerunt sed virtute Unde Carbo. Consilio
poller cui vim natura negavit. Item Seneca. Excellēta ingenij potest latere
sub quocumque pelle. Nota sunt Isidorus in li. etimologiae. Elephantem greci
a magnitudine corporis putant dicitur quod forma montis praefert. Apud in/
dos pro dicitur barro eorum vox eius harritus dicitur dentes eius chur. rostrum eius pro
mosade dicitur. Nota sunt Isidorus. Tigris est bestia varijs coloribus distincta
mirabilis velocitatis. ex cuius nomine quodam fluvio tigris appellatur quod rapacissimus
mus est omnium fluviorum. Et sciendum quod pro bestia dicitur haec tigris in gēto tigris vel
dis. sed pro fluvio dicitur tunc hic tigris et in gēto huius tigris

Forme vero nitor. Hic proha ostendit intentum de pulcritudine forme suple
quod sit exile bonum. quia est transitoria. et quia est tunc superficialis et dicitur. Vero pro sed. ni
tor. i. pulcritudo forme. ut. i. quod rapidus est. ut. i. quod velox. i. velocius est transi
ens. et est fugacior. i. mutabilior. i. mutabilitate florum vernalius. quasi dicitur
cat. satis est evidens. Unde si haec vterentur lineis oculis ut ait Ari
stoteles ita ut eorum visus penetraret obstaculum. i. corpora. nonne illud corp
alciadias superficie pulcherrimum introspectis visceribus turpissimum videri
deretur. quasi dicitur. sic. Ex quo concluditur proha. Igitur te pulchrum videri

Liber tertius

non reddit. i. facie tua natura. sed infirmitas oculorum spectantū. 2. subdit
Sed estimate q̄ nimio vultus bona corporis. dū sciat̄ hoc quodcūq; fu-
erit de bonis corporis posse dissolui igniculo. i. calore febris triduanę. Fe-
bris em̄ acuta s̄m medicos q̄nc̄ tertia die perimit. 2. tunc breuiter recollit/
git supradicta dicens. Ex quibus oib; licet redigere in summā. q̄ hec. f.
p̄dicta bona. nō p̄nt
p̄stare ea q̄ pollicent̄
est. p̄mittit. nec p̄
fecta sunt congregatō
ne omnū bonorum
nec ad beatitudinē se-
runt q̄i q̄dam calles
id est vis. nec ipsa p̄si-
ciunt b̄os.

¶ Notandū q̄ puler-
tudo corporis nō est
durabilis. quia dicit
Virgil. O formo-
se puer nimis ne cre-
de color. Alba ligu-
stra cadunt vacinia
nigra legunt̄.

¶ Notandū q̄ cōiter
dicitur q̄ visus lince-
us obstantia corpo-
ra penetrat. sed illud
nec ab Aristotele n̄
ab aliquo autentico
inuenitur. Unde Isidorus in libro etimologiarum loquens de linceo
dicit q̄ lincus dicitur est. quia in luporum genere numeratur. bestia maculis
distincta. tergo vt pardus. sed similis lupo cuius vrinam conuertit in eu-
ricem pretiosi lapidis dicitur qui ligurius appellatur. Arist̄ autem dicit
Isidorus de penetratione visus.

¶ Nota q̄ alcibiades mulier fuit pulcherrima quam videntes quidam
discipuli Aristotelis duxerunt eam ad Aristotelem vt ipsam videret. q̄
visa dixit. Si hoies linceos oculos haberent vt q̄ obstantia penetrarent. i.
prospectis visceribus corpus quod apparet pulcherrimū. turpissimum vi-
deretur.

¶ De eodem octauum tertij libri.

scribus illud Alcibiadis sup̄ficie
pulcherrimū corpus turpissimū vi-
deretur. Igit̄ te pulchrū videri non
tua natura. sed oculorū spectantiū
reddit infirmitas. Sed estimate q̄
vultus nimio corporis bona. dū scia-
tis hoc quodcūq; miramini. tridu-
anę febris igniculo posse dissolui.
Ex quibus omnibus illud etiā re-
digere in summā licet q̄ hec q̄ nec q̄
stare q̄ pollicent̄ bona p̄nt. nec oim
bonorum congregatione p̄fecta sūt
ea nec ad beatitudinem quasi q̄das
calles ferunt. nec beatos ipsa p̄ssi-
ciunt.

¶ De eodem octauum libri tertij

Lu
Ab
Bon au
Pec v
Rō al
Et p
Ne v
Lyr
Jolo
Rou
Que ge
Del op
Bac
P
Sed
P
E
L

ditos
or. l
bent
runt
talib
vent
dem
Isido
midere

Metrum Octauum

Eu heu q̄ miseros tramite deuiso. Istud est octauū metz hufus
terrij cuius prim⁹ vsus dicitur metrū asclepiodiaci ab inuētoze. conā
dicū a pede p̄dñante. Secū vsus dicitur metrū archilogici ab inuen
toze. tā bicū a pede p̄dñante. In q̄ metro p̄bia deplāgit errorē hoim q̄n q̄
rēdo mima bona sunt prudentes. sed in q̄redo sūmū bonū abducit i grā

Eu heu q̄ miseros tramite diuiso
Abducit ignorātia

Non aux in viridi queritis arbore

Nec vite gemmas carpitis

Nō altis laq̄os mōtibus abditis

Ut pisce dicitis dapes

Ne vobis capreas si libeat sequi

Tyrrhena captatis vada

Ipsos q̄netiam fluctibus abditos

Horunt recessus equozis

Que gemmis niueis vnda feracior

Uel que rubentis purpure

Nec nō q̄ tenero pisce vel asperis

Presentent echinis littora

Sed quonā lateat qd̄ cupiūt bonū

Nescire ceci sustinent.

Et qd̄ stelliferū trans abijt polum

Tellure demersi petunt

ditos. i. absconditos fluctibus equozis. etiā hoies noūt q̄ vnda sit feracior
oz. i. abundantior niueis gemmis. i. margaritis. vel que vnda sit feracior ru
bentis purpure. i. conchiliorum q̄rum sanguis sit purpura. z homies no
runt que littora presentent. i. abunden. tenero pisce vel asperis echinis. id ē
talibus piscibus. sed q̄nā. i. vbi lateat. Bonū. i. beificū. qd̄ cupiunt nescire susti
nent ceci exites. z sup. illud bonū qd̄ abijt tras polū stelliferū. illud hoies
demersi cecitate i grante petūt tellure. i. q̄runt in terra. ¶ Notandū fm
Bido. li. et himo. caprea ē agrestis capra. q̄ q̄r acutissime videt greci eam
midercysepon. i. dorcas appellauerant

ria p̄mo facit h. sedo
p̄caū vt hoies rediāt
falsis bonis redeant
ad verū bonum. secū
da ibi. Quid dignū
Dicit q̄. Hec est in
tellectio dolēt. et est
distyllabū p̄pter me
trū. q̄ ignorātia ab
ducit miseros deu o
tramite. i. transuerfa
via supple a vero bo
no. vos hoies si q̄rit
aurū in viridi arbore
nec carpit. Mas in
vite. vos nō abditis
id est nō absconditis
laqueos. p̄ captura p̄
fectum in altis mōtib
vt dicitis dapes p̄
sce. et si vobis liq̄ar
seq̄ capreas si capta
tis. i. nō acceditis va
da tyrrhena. i. mare
tyrrhenū qd̄ est i ita
lia. q̄netiā. p̄ certe ho
mines noūt. inoue
rūt. ipsos recessus ab

Liber tertius

¶ Notandū sūm **F**idōz q̄ echin⁹ est piscis paruus semipedalis q̄ ad herē
do videt retinere nauē. r̄ ē piscis asprim⁹ ad modū ericij ad edēdū sars sua
uis. ¶ Quid dignū stolidis. **H**ic p̄cat̄ p̄bia post tediū falsoz bonoz
hoies redeant ad verū bonū. r̄ d̄t. Quid dignū ego imp̄cer stolidis mē
tibz hoim q. d. nihil aliud nisi h̄ q̄ hoies ambiāt ipsos honozes r̄ opes. r̄

¶ pauerint. i. acq̄stue
runt sibi falsa bona.
¶ Sū mole. id ē tediū/
sā sollicitudā. tā des
tedio d̄t̄i consistant
vera bona. ¶ Notan
dū q̄ ista deprecatio
p̄bie non est ex mali
uolētā. s̄ ex benigni
tate. r̄ ideo nō optat
q̄ hoies p̄maneat i
desiderio bonozū r̄pa
lium. sed vt illud de
sideriū m̄tis sit eis
mediū. p̄ducendū ad
verū bonū. nec ip̄a i
p̄cat̄ cupiditatē vel
ābitōnē honozū adēf
p̄ h̄ ad verum bonū
deducantur

¶ Prosa nona tertij
libri

¶ Actenus mendacis
ctis. **I**sta est no
na p̄sa h̄ tertij in q̄
p̄bia vult ostēdere q̄
sit vera b̄ritudo. r̄ p̄
mo p̄tinuat dicta d̄l
cend̄is. secundo assignat causam falsē felicitatis. tertio ostendit que sit vera
felicitas. secunda ibi. Quod em̄. tertij ibi. **H**abes igitur inquit r̄ formā
¶ Primo dicit **H**actenus id est hucusq̄. p̄fferit ostēdisse formam men
dacis felicitatis. id est falsē. quam si p̄spicaciter intueris. id est consider
res. ordo est id est restat monstrare deinceps id est postea que sit vera feli
citas. Et dicit **B**oetius. **E**go video nec opibus sufficientiā posse prin
gere. nec regnis potētā. nec dignitatibz reuerentiā. nec celebritatē gl̄a. n̄ le

¶ Quid dignū stolidis mētibz imp̄cer
Opes. honozes. ambiant
¶ Et cū falsa graui mole pauerint
¶ Tum vero cognoscant bona

¶ Prosa nona libri tertij

¶ Actenus mendacis formam

¶ felicitatis ostēdisse suffecerit.

¶ quā si p̄spicaciter intueris. ordo est

¶ deinceps q̄ sit vera monstrare. **B.**

¶ Atqui video inquā nec opibz suffe

¶ cientiam. nec regnis potētā. nec

¶ reuerentiā dignitatibus. nec cele

¶ britatem gl̄ia. nec leticiam volu

¶ ptatibus posse contingere. **P.** **A**n

¶ etiā causas cur id ita sit deprehen

¶ disti. **B.** **T**enui quidez veluti rimu

¶ la mihi videoz intueri. sed ex te co

¶ gnoscere apertius malim. **P.** **A**t

¶ qui pro imptissima ratio est

Prosa nona

vidē voluptatibz q̄ in vident, p̄mittere. Et sic falsa felicitas ē in eis. Et
dicitur phia. Nunquid tu deprehendisti casus cur illud ita sit, et dicit Boetius. Ego
videor intueri. i. cogitare tenui rimula. q. d. non plene s̄ ipse video il-
las casus sed apti cognoscere malim. i. magis velim ex te, et dicitur phia. Atq̄
p̄ certe, ratio. i. cā false felicitatis p̄missura ē. ¶ Hora q̄ falsa felicitas d̄

Quod em̄ simplex est indiuisumq̄
natura id error hūan⁹ sepat, et a ve-
ro atq̄ p̄fecto; ad falsuz̄ imp̄fectūq̄
traducit. An tu arbitraris hoc qd̄
nihilō indigeat egere potentia. B.
Ad inime in quā. P̄. Recte tu q̄dez.
Nā si qd̄ est q̄ in vlla re unbecillio-
ris valētie sit in hac p̄sidio necessē
est egere alieno. B. Ira est inquam
P̄. Igitur sufficiētie potētieq̄ vna
eademq̄ ē natura. B. Sic videtur
P̄. Qd̄ hō hūmōi sit spernendū ne
esse censes. An p̄tra rez̄ oim̄ vene-
ratōne dignissimū. B. At hoc in q̄
nec dubitari quidez p̄t. P̄. Adda-
mus igit̄ sufficiētie potētieq̄ reue-
rentiam, vt hec tria vnum esse iudi-
cemus. B. Addam⁹ siquidez vera
volum⁹ p̄siteri. P̄. Quid hō inq̄t

homines ista sepat ab inuicem, secunda ibi. Hoc igitur quod est vnum.
Primo dicit q̄ causa false felicitatis est, q̄ error humanus id quod ē sim-
plex et indiuisuum natura separat. i. iudicet, et error humanus traducit a
vero bono et p̄fecto ad falsum et imp̄fectum bonum. Et tunc decla-
rat istam causam ostēdens qd̄ reuerentia, potentia, et omnia talia sunt vnum
et idem in re, et primo ostendit potētiā idē esse cum sufficiētia, et dicit
An tu arbitraris illō qd̄ nihilō indigeat illud egere potētia Et r̄ndet bo-
etius. Dūne inq̄t, Phia approbat dicens, Recte tu quidem respondes

mēdat, coq̄ n̄ ad sim-
plex qd̄ p̄mittit, diuisi-
tē em̄ p̄mittit suffi-
cientiam, p̄gnatē,
reuerentiam, quā nō
p̄ferit sic pat̄, ex p̄-
dictis. ¶ Hora cogni-
tio false felicitatis vti-
lis ē, q̄ cognitio ma-
li expedit est ad cau-
telā s̄m Alanū in d̄
plāctu nature, q̄ ma-
lum nō vitat nisi co-
gnitū, et quia noticia
mali ducit ad cogni-
tionē boni p̄ appōsi-
tū, igit̄ vult phia p̄-
mo assignare causas
false felicitatis, et tunc
ostēdere q̄ sit vera felici-
tatis.

Quod em̄ simplex ē
hic phia assignat casus
false felicitatis et de-
clarat eā ostēdit q̄ suf-
ficiētia, potentia, et re-
uerentia, gloria et leti-
tia sine vno in re, se-
cundo ostendit quō

Liber tertius

Nā si qd est qd sit valēte ibecillioris. i. potēte debil' in vlla. l. in aliq' re
necesse ē q' hoc egeat alieno p'sidio Er dicit Boet' ita ē in quā. ꝑcludit ꝑ
phia dices. Igit' vna ꝑ eadē ē natura sufficiētie ꝑ potētie. ꝑ dicit boetius
Sic videt'. Tūc phia ostēdit dignitatē eē eadē cū ꝑdict' dices. Quia ꝑ
hmo' sit. s. sufficiēs. ꝑ potēs. ne. l. nūqd' illō cētes. iudices spemēdū tanq̄

idignū. an' ꝑ n' spet/
nēdū lz dignissimū
generatiōe oim rerū.
Rūdit B. et'. Nō
pōt' dicitari quin h
sit dignissimū oi rez
neratione. ꝑ phia. ad
dam' ꝑ sufficiētie ꝑ
potētie reuerentiā q'
hec l'ria vñ iudice/
mus. ꝑ dicit Boeti/
us. addam' ꝑ si volu/
mus vera confiteri.
ꝑ Notā q' potētia
idē est sufficiētie q'
em' aliqd' oino sit suf/
ficiēs. ita q' nullius
egeat ꝑ eū careat po/
tētia. ꝑ dictionē iclu/
dit si careret potētia
respectu alicui' ꝑ
sibilis nō eēt oino si
bi sufficiēs.

ꝑ Notandū autē q'
t'neft sūma sufficiē/
tia ꝑ sūma potētia eadē inest ꝑ sūma reuerētia. inq̄ntū em' aliqd' h' rō
p'ncipiū intantū est dignū reuerētia. vñ filij reuerent' p'ces. qz sūt p'ncipiā
esse eoz. ꝑ seru' dños. qz sūt p'ncipiā seruoz in mandādo mouentia col
per impiū. ꝑ reueremur viros virtuosos. qz sūt p'ncipiā gubernātia vñ
politica. Potētia autē dicit rōem p'ncipiū. vñ illud est maxime p'ncipiū qd
est potētissimū. ꝑ ideo tale reuerendissimū

ꝑ Quid vō inq̄. Hic ostēdit ꝑdict' ē annexā gloriā ꝑleticiā dices Quid
vō cētes. i. iudices. Illud quod ē sūm' reuerētiā. potētissimū. reuerēdi
mū est ne hoc obscur' ꝑ ignobile. vel e' clarissimū oi celebratē. i. gl'ia. Re
sponder boet'. Ego ꝑfiteor illud eē e' celebratimū i. gl'iosissimū sicut est
Tūc phia ꝑcludit dices. Cōsequens igit' ē vt fateamur claritudinē. glo
riā. nihil differre trib' superiorib'. ꝑ dicit boet'. Cōsequit' inq̄. Tūc phia

obscurū ne hoc atq; ignobile cētes
esse an oi celebritate clarissimū Lō
sidera vō ne qd' nihilo indigere; qd'
potētissimū; qd' honore dignissimū
esse ꝑcessū est egere claritudine quā
sibi ꝑstare nō possit atq; ob id aliquis
ex pte videat' abiecti'. B. Nō possū
in quā qn hoc vti est; ita etiā celeberrimū
esse ꝑfitear. ꝑ. Cōsequens igit'
est vt claritudines superiorib' tribus
nihil differre fateamur. B. Consequitur
inquaz. ꝑ. Qd' igit' nullius
egeat alieni. qd' suis cuncta viribus
possit. qd' sit clarum atq; reuerēdi
nonne hoc etiam cōstat esse letissimū.
B. S; vñ huic inq̄ tali meror.

Prosa nona

om̄e idē de leticia dices. Illud qd null' alient egat r qd cūctas nō v' nō possit qd sit reuerēdi r clar. nōne h ē letissimū. Rādet hoc. nō poss' sum cogitare vñ tali vll' mēroz obrepāt. i. intrēt. Tūc pcludit pbia dices Si supiora manebūt vā necesse ē illud plenū esse leticie. r p eade; pcessa necesse ē esse noia diuersa sufficiētie. potētie claritudis. reuerētie r iocun

vllus obrepāt; nec cogitare qdem possū. Quare plenū eē leticie siqui dem supiora manebūt necesse est cōfiteri. **P.** Atq̄ illud quoq; p eadem necessariū est sufficiētie potētie. claritudis. reuerētie. iocūditatis. noia qdē esse diuersa. nullo xō mō discrepare substātiā. **B.** Necesse est inq̄. **P.** Hoc igit qd est vnum sim plerq; nata prauitas hūana dispit r dū rei q̄ pib' caret pte conq̄ ad i pifici. nec portioez q̄ nulla est nec ip sam quā mīme affectat assequit. **B.** Quonā mō inq̄. **P.** Qui diuitias i q̄t petit penurie fuga d̄ potētia nihil laborat vñ obfcur' q̄ eē maull

ditat' sed subas eoz nullo mō discrepare qd pced' hoc. dicit necesse ē inq̄m.

P. Horādum q̄ oēs creature p̄pantur ad deum sicut effect' ad suā cām. r q̄ noticia cuiuslibet cause relucet in suo effectū. necesse ē ipsi' dei habere noticiā p effectū r noticiā cū laude. q̄a effect' dei p̄pant ipm sub rōne bonitatis r pfectōis q̄ i materia laudis. cū autēz glia sic clara cū laude noticia necesse est p̄cipiū oim rez. qd ē sufficiētissimū. potētissimū r reuerētissimū etiā esse gloriōsissimū. Horādus q̄ sufficiētissimo nul

lū bonū deest. r tale hz appetitū q̄eratū i bono adepro. des autē appetit' i bono adepro ē leticia. q̄ bonū sufficiētissimū etiā est letissimū. Horādū q̄ oia ista sufficiētia potētia. reuerētia. glia r leticia sūt vñ i suba. nō autēz sunt vñ i suba sic aggregatū ex diuersis rebz. tūc em̄ eēt ibi ppositio qd repugnat potētissimo r dignissimo. eo q̄ simpliciora digniora sūt compositis. sed de hoc postea melius p̄tebit.

P. Hoc igitur quod ē vnum. **P.** Ac pbia ostendit qualiter homines illud quod est vñ re diuidunt. Secundo mouet dubitationē ibi. Quid igitur in quā. Primo ostendit q̄ modo homines diuidunt illud quod ē vñ r dicit Illud quod est vñ r simplex natura illud dispartit. i. diuidit prauitas hūana id est prauus error hominū querendo vnum sine alio et d̄s homines conātur id est laborant ad pifici partem rei. q̄ pib' caret hō

Liber tertius

non assequitur vllā portionē. i. p̄tē. nec ipsam integrā rē affectat. r̄ q̄rē bo
erī. Quo nā mō diuidūt hoies ista. dicit p̄bia. q̄ petit diuitias. p̄ter fu
gā penurīe. i. cause sufficientie nihil laborat de potētia. sed mauult. i. ma
gis vult eē vllis. i. indign⁹. r̄ obscur⁹. i. ingloriosus. r̄ ita nihil curat d̄ d̄
gnitate r̄ gl̄ia. talis etiam subtrahit sibi multas voluptates naturales ne

amittat pecuniā cōm
pauit. i. lucrat⁹. S; hoc modo ne suffici
entia stringat ei quē
valētia. i. potētia de
serit. quē molestia pū
git. quē vilitas. i. re
uerentia abijcit. quē
obscuritas. i. infamia
recondit q. d̄. non.

Tunc ostendit idēz
de potētia dicens.
Qui nō solum desi
derat posse. i. potēti
am ille p̄ligat id est
dispertit opes. despi
cit voluptates r̄ ho
nozem carentē potē
tia r̄ nihil p̄pedit glo
riam. sed vides hunc
supple potēte q̄mul
ta deficiāt. sic em̄ ali
quando vt talis ege
at necessarijs vt mor
deatur anxietatibus
Et cur nequeat ista
depellere etiā illd̄ q̄d
maxime petebat de
sistat eē potēs. Sili
ly rōcinari d̄ alijs tri
bus. s. de honoribus
de glōria. d̄ volupra
tibus. sicut de predi
ctis duobus. nā cum vnūquodq; horū p̄fecte acceptum sit. idēz quod ce
tera vt declaratum est. quisquis petit aliquid horum sine ceteris non ap
prehendit illud quod desiderat. ¶ Notandum q̄ querit partem rē indū

Abultas etiam sibi naturales quo
q; subtrahit voluptates ne pecuni
am quaz parauit amittat. Sed hoc
modo nec sufficientia q̄dem cōtin
git ei quem valentia deserit. quem
molestia pungit. quem vilitas ab
ijcit. quē recondit obscuritas. Qui
vero solum posse desiderat. proflu
gat opes. despicit voluptates ho
nozemq; potētia carentem. glori
am quoq; nihil pendit. Sed hunc
quoq; q̄ multa deficiāt vides. Fu
enim vt aliquando necessarijs ege
at vt anxietatib⁹ mordeatur. Lūq;
hec depellere nequeat etiam id q̄d
maxime petebat potens esse desi
stat. Similiter ratiocinari de hono
ribus. gloria. voluptatibus licet.
Nam cum vnūquodq; horū idēz
quod cetera sit. quisq; horū aliquid
sine ceteris petit nec illud quidem
quod desiderat apprehendit

Prosa nona

Ab his prece non inuenit nec ipsam re cui prece qrit. qz in re natura indiuisibile prece non hz. cu igitur p dicitur qnqz. s. sufficientia. reuerentia zc. ex prece rei lue vnu z indiuisibilia. lz differat deo b. q qrit vnu sine alio non inuenit.

¶ Notandū q ista qnqz put inueniunt in rebus sensibilibus in qbus hñe eē mō impfecto z diminuto. sic vnu inuenit sine alio. In qñtū autē accipiunt fm

B. Quid igitur inquit. Si qñ cūcta siml cupiat adipisci: summā quidē beatitudinis velit. Sed nū in his eaz reperiet que demōstrauimus id qd pollicentur non posse conferre. **B.** Minime inquam. **P.** His igitur q singula quedam expetendorū p̄sta re creditur beatitudo nullo modo inuestiganda est. **B.** Fateor inquit et hoc nihil dici verius potest

eē pfectū z fm eē sūmū put inueniunt i beatitudine sic sūt idē indiuisibilibz z vnu nō inuenit sine alio. qñ summa sufficientia ē beatitudo. sūma reuerentia est beatitudo. sūma potentia ē beatitudo. z sic de alijs.

¶ Notandū q qz hō naturalr dīderat beatitudinē tūc vnum qd qz p dicitur qnqz dīderat fm q sperat ad beatitudinē. hō autē est fm eē pfectū

in qñtū eadē sunt beatitudinē. z qz beatitudo cū sit deus est indiuisibilis. oia qnqz p dicitur sunt vnu indiuisibiliter. Ex q patet q qz hoies qrit ista fm q impfecta inquantū sunt in sensibilibz. z tñ dīderant ea fm pfectionez ideo hoies non assequuntur p ea quod dīderant.

¶ Quid igitur inquit. Dic p̄bia mouet dubitatio qz dicitur est tā q hō qrendo singulū hoz diuisim ipse frustrat beatitudinē. pōe q dubitari vtz q rēdo oia sūt qñtā beatitudo. Dicitur hōc i ista. Quid igitur inquit. q d hō qñtā beatitudo querendo vnu quodqz diuisim. qd igitur erit si quis cuncta siml cupiat adipisci. nunqd ille sic velit summā beatitudinis. nunqd beatitudinē reperiet in his bonis q demōstrauimus nō posse conferre qd pollicentur. nō p̄mittit. Et rēdit Boetius. Minime inquit. Concludit q p̄bia dicens. In his q nullo mō est inuestiganda beatitudo q credunt prestare singula expetendorū. t dīderandorū. qd Boetius rēdit dicens. Quod fateor i affirmo inquit ita eē z hoc nihil verū dici p̄. ¶ Notandū aliqz querit oia qnqz ille qrit beatitudinē in vniuersali. sed qrit in particulari qrendo eam in istis tēporalibus bonis in quibus non t̄ughit. nō eē summa sufficientia nec potentia inuenitur in eis. Esse p̄set q querēs vnum illoz vel omnia siml fm q inueniuntur in rebus sensibilibz cū habeant esse in eis mō impfecto nō sequit beatitudinē. qrens autē vnu illoz fm esse pfectū cū oia sint vnum indiuisibilr omnia qrit. z qrit beatitudinē.

Liber tertius

Habes igitur inquit. Post q̄ phia assignauit cam false felicitatis: hic ostendit que sit vera felicitas. Sed ostendit in quo sit constituta.

ibi qm̄ igit agnoui
fit. Primo phia die
Habes igitur iam
cas 2 formā false fel
licitatis. n̄c descecte
intuitū mētis tue in
aduer. m. l. in dūuz
false felicitat̄. hoc ē
ad veram felicitatez.
ibi. statz videbis ve
rā felicitatē quā pro
m̄simus. Et de bo
eti? Atq̄ p̄ certe ve
ra b̄tudo p̄spicua ē
id ē manifesta ex di
ctis et m̄ boi ceco.
q. d. rā manifesta est
p̄a b̄tudo ex dict̄cē
ceco si aliqd̄ possz vi
dere pateret. r̄tu pau
loān̄ mōstrast̄ eam.
supple veram felici
tatē. dum conabar̄
ap̄ire. i. b̄clarare cas
false felicitatis. 2 di
ct̄. Boeti? Nisi ego
fallor ea est vera 2 p̄
fecta felicitas q̄ p̄fi
ciat sup̄ficiētē potē
tem 2 reuerendū. ce
lebrē 2 letā. vt etiaz
euz phia cognoscas
me boetiū iteri? id ē
pleni? aiaduertisse q̄
sit p̄a felicitas. ego si
ue ābiguitate p̄gnos
co hāc eē plenā b̄tū
tudine q̄ vñū boz. l.
p̄dictoz p̄acter. p̄cō

Habes igitur inq̄t 2 formas
false felicitatis et causas. Descecte
nunc in aduersum mentis intuituz
Ibi eim̄ veram quā p̄m̄simus statz
videbis. **B** Atqui hec inquā v̄ ce
co p̄spicua est eāq̄ tu pauloante
mōstrast̄ dum false causas aperire
conabar̄is. **N**ā nisi fallor ea vera ē
2 p̄fecta felicitas que sufficientē. po
tentem. reuerendum. celebres. letū
q̄ p̄ficiat. Atq̄ vt me interi? aniad
uertisse cognoscas que vñū boz
quoniam idem cuncta sunt veraci
ter prestare potest hanc esse plenā
beatitudinem sine ambiguitate co
gnosco. **P** O te alumne hac opini
one felicem censeo siquidē hoc inq̄t
adiec̄eris. **B** Quidnā inquaz. **P**
Esse ne aliqd̄ in his mortalib' ca
ducisq̄ reb' putas qd̄ hm̄ōi status
possit afferre. **B** Adime inq̄ p̄uto
Atq̄ a te nihil vt ampli? desiderē
ōn̄suz ē. **P** Hec igit v̄ im agies xi
boni v̄ i p̄fecta qd̄a dare bona mor
talib' vident. **V**ex aut atq̄ p̄fectū
bonū p̄ferre nō p̄nt. **B** Affector in

Prosa nona

psare. qm̄ idē cūta sunt. & de p̄bia q̄st p̄gāntādo boe. Salūne hac optul
one te felice supple dico. si qdē boe adieceris qd̄ mō
nā inq̄rā. i. dīcā. de p̄bia. Putas ne aliqdē in hīs reb̄ moralib̄ & cada
dicit. trāstōrīs. qd̄ possit afferē. i. dare hm̄ōi statū. r̄ñdet boe. Dūtime
puto & illud oñsuz ē a te vt nihil ampl̄. **O**estēdet a b̄ritudie. Cōducit q̄

quā. **P.** Qm̄ igit̄ agnouisti q̄ vera
illa sit. q̄ aut̄ b̄ritudinē mentiantur
nūc sup̄est vt vñ verā hāc petere po
scis agnoscas. **B.** Idē q̄dem inquā
iādudū vehemēter expecto. **P.** S̄
cum vti i thumeo platonī inq̄t n̄o
placet. In minimis quoq̄ reb̄ diui
num p̄sidiū debeat ip̄lorari. Quid
nūc faciendū cēses vt illi^o sūni bo
ni sedē repire mereamur. **B.** Inuo
candū inquā rez oīm p̄rem. quo p̄
termisso nullū rite fūdat exordium
P. Recte inq̄t ac sil̄ ita modulata ē

qd̄ dar oīa facit p̄fectus. q̄ de boe. illud qd̄ p̄ facit vñ p̄ferētib̄ cor
gnosco eē b̄ritudinē. Itē assentor ē p̄bū depo. & idē feat cū p̄bo neutral
qd̄ ē assentio. **Q**m̄ igit̄ rē. Hic oñdit p̄bia in q̄ p̄a felicitas sit p̄stīta
ta. & p̄mo tangit ordinem huius p̄is ad p̄cedētia & docet diuinum au
p̄tium esse imp̄lorandū vt cognoscatur in quo sit vera beatitudo. secundo
inuoat diuinum auxiliū. tertio ostendit intentum in q̄ sit vera b̄ritu
do. sc̄ba ibi **S** q̄ p̄petua. tertia ibi. **Q**m̄ igit̄. P̄rio de p̄bia **O** boet qm̄
agnouisti que sit vera beatitudo. & agnouisti que mentiantur beatitudi
nem. **A**nc̄ sup̄est vt agnoscas vnde illam veram beatitudinem petere
possis. Et dicit Boetius Illud iādudū a te vehemēter expecto. & d̄
est p̄bia. Cum diuinū p̄sidiū. i. auxiliū in minimis rebus debeat im
plorari. sicut placet platonī nostro in thumeo. qd̄ nunc cēses faciendū sup
ple in tam arduo negotio. **R**ñdet boe. Inuocandū supple censeo patrem
oīm rez. i. de vñ sine quo nullum exordium rite fundat. qd̄ approbat p̄bia
dicēs. recte tu inq̄t censes. & siml̄ sine intervallo p̄bia ita modulata ē. i. p̄
posuit inuocationē dei metrica modulata. **N**ota q̄ in omnibus diuinū

Liber tertius

auxiliū est implorandū. quia deus est qui diuitias sue sapientie influit in
aīas sapientū et tribuit studentibz grām cognoscēdi cui nihil ē difficile. et
sine quo nihil possibile est possideri. Ita scribitur in plogo de regimie pū/
cipū. et omne datū optimū et oē donū pfectum desursum ē descendēs a pa
tre luminū. vt dicit alia scriptura. Et dicit brūs Aug^o. Nemo tā eruditus.
nemo tā doctus
q̄ supna illustratōne
nō indigeat. Et bea
tus Greg. Nisi sine
sic q̄ doceat inuanius
lingua doctoris lo/
borat. Pro phia yo/
lens ostēdere in q̄ sit
vera bītudo iuocat
diuinū auxiliū. q̄ pre
missio nullū rite sū/
datur exordiu

Petrū nonum libri tertij.

**Ut perpetua mōz rōe gubernas
Terrarū celiq̄ satorū q̄ ips ab**

euo

**Ire iubēs? stabilisq̄ manēs das cū
cta moueri**

Hetz nonum tertij libri.

Ut perpetua mōm rōne gubernas. Illud ē metz nonū h^o tertij quod
ē omerciū ab inuētoze. qz omer^o ipm adinuenit. et dicit eroicum a me
teria. qz gesta herou. i. vitoz illustriū h metro describebantur. et de oca
licum a pede p dominante. Exametx a nūero pedū. qz pstat ex sex pedibz
Inq metro phia inuocat diuinū auxiliū ad oñdendum in q̄ sit pā bī
tudo. et quō ad ipam pueniat Prio q̄ phia captādo bentiolētia dei ipm
multiplicr pmedat. scōo petitoz sua expmit. ibi. Da pī. Circa primum
sciendū q̄ tria reqrunta d petitionē exaudiendā. Prio reqrit potētia gran
diendi. secundo voluntas. tertio scia. De primis duobz dicitur in q̄to h^o
pīa. ij. duo sunt in q̄bz oīs hūanoz actūū effectus cōstat volūtas et pīas.
qz si alterz desit nihil ē q̄b explicari q̄ar. De scia patet. qz sine ea nihil rō
nabilr geritur. Volēs q̄ phia oñdere q̄ v^o possit. velit. sciat exaudire
am petitoem. oñdit ipm eē potētē ex mundi gubernatōe. ex celi et rene
atōe. ex ipis pductōe. Scōo oñdit ipm volentē siue benivoluz ex sui bo
nitate et clemētia q̄ pduxit cuncta. tertio oñdit ipm esse sapientē ex q̄
nūā affectuum spālū. pductōe. scōa ibi. Quē nō externe. tertia ibi. Tu ma
meris. Prio dī. Pī q̄ gubernas mōm ppetua rōne. i. ppetua puidētia
tua. q̄ es sator. i. creator terraz et celi. q̄ iubēs tps ire. i. pcedere ab euo. i. a
ppetua tua duratōe tu manēs stabilis. i. imutabil. das. i. facis cuncta mo
ueri. ¶ Notādū q̄ tota ista lra Ut ppetua. vsqz ad illam pte. da patet
dī legi iuspētiue. et pro hic tenet vocat. ue. admiratiue vel dēpētiue
¶ Notādū q̄ gubernare ē res dēbituz sui finē ordiare q̄b spectat ad dī
uinā bonitatem. regit autē pma cā oēs res pter h q̄b pmissetur cum eis i
fluendo sup eas virtutē vite et bonitatz. fm auctorē li. de caus. ¶ Notādū
q̄ mōs fm Arist. i. li. de mun. ē pstitutio ex celo et terra et naturz que i eis

Metrum nonum

sunt que mundū de' gubernat perpetua rōe. i. sua puidētā perpetua q̄ nō est
transitoria sic puidētā hūana s; pmanet duratōe ifinita. ¶ Horādū sicut
aliq; d; fator q̄ semia plātar; z arbor; p̄icit. sic de' d; fator in q̄rū celū z
terri creatur z pduxit. p celū at z terrā etiā intelligunt elemēta q̄ sūt i me
dio. dicit aut terraz ponēdo nūez pluralē p singla. i. p anitēsim.

Quē n̄ externe pepulerūt fingere cāe
Materie fluētis op' vez ista sūmi
forma hōi liuore carēs tu cūcta s̄no
Ducis ab exēplo pulcz p̄cerri' ipe
mōz mēte gerēs siliq; imagiē formās
p̄fectasq; iubel p̄fectū absoluef p̄tel

¶ Horādū q̄ rps
duratio ē successiua.
cū sit nūer' mor' fm
pu' z p̄ter' ex. i. i
phiscōz. q̄ duratio
p̄ce dit ab eio. Ubi
notandū q̄ eū ē du
ratio pmanēs tota si
mul. nullā hñs suc
cessione vel mutabi
litate annexā. z ē idē

q̄ ē eternitas. q̄ est p̄ria duratio dei fm quā de' ē cā r̄pis. sicut em de' p
suū esse ē cā cuiuslibet esse. z p suā bonitatē ē cā cuiuslibet boni. ita p suā
duratōz ē cā cuiuslibet duratōis. ¶ Horādū q̄ de' ē stabilis. i. imurabil
qz nulla specie mor' mouet. nō generatōe z corruptōe cū sit iḡnerabilis
incorruptibil' nec augmētatōe z diminitōe cū nō sit q̄nt'. nō alteratiōe
nec loci mutatōe. cū sit imp̄ribil'. Et p̄bat Arist' viij. phisic. ex ordine mouē
tiū z mobilū necesse ē deuenire ad aliq; p̄mū oīno immobile z p se z p ac
cidens. ¶ Horandū q̄ oia a p̄mo sunt mutabilia. vel fm esse. vel fm op̄ati
onē. Si fm esse h̄ est dupl'. Vel fm esse subale sicut entia generabilia et
corruptibilia. vel fm esse accidētale sicut corpa celestia. q̄ h̄ nō mutētur
generatōe z corruptōe. tñ mutāf fm eē locale. Si aut ē mutatio fm op̄a
tionē. sic intelligētie sūt mutabiles. qz in ip̄s ē successio intellectiōnū. licet
q̄ nō mouent q̄ ad esse. tñ q̄ ad op̄atōz. Aliter exponitur Stabilitēz. ma
nens das cūcta moueri. vel oībz sp̄bz motū. vel aliq; sp̄bz mor' accipiē
do motū stricte vel large. Aliter exponit'. Stabilitēz manēs das cuncta
moueri. nō q̄ oia moueant. s; q̄qd mouet te dāre mouet. z h̄le gen' locu
tionis h̄r Job. i. Illūinat oēm hōiem veniētē in hūc mōm. nō q̄ oēs sil
illūinent. sed oēs q̄ illūinant ē a deo illūinant. ¶ Quē nō externe
hic ph̄a ostendit deum esse bentuolū ex bonitate elemētie q̄ oia pduxit
z dicit. quē. s. deū externe. i. extrinsece cause nō pepulerūt. i. nō coegerunt
fingere. i. pponere. op'. i. creaturā fluitātis materie q̄ fluit de esse ad n̄ esse
z eōuerso de nō esse ad esse forme. Uez. p sed insira. i. intrinseca forma sū
mi boni. i. sūme tue bonitatz. s. sup pepulit te fingere op' fluitātis materie
p̄ tu ducis. i. pducis cūcta ab exēplo supno. i. ab exēplari p̄petuo. tu
ipe pulcerim' ab oī deformitate elōgat' gerēs mēte. i. mēoria. plenū mū/
dā seu pulcrū mōm. i. architēcū formās. i. pducēs ip̄m mūdūz sensibiles

Liber tertius

simili imagine sicut p̄fuit in mēte tua. ⁊ tu subes m̄dm̄ p̄fectū. i. p̄fecte p̄ductū. absoluerē. i. absolutū tenere sine defectu alieno. p̄fectas pres. i. ele-
menta ⁊ elementara q̄ speciat ad i. integritatē m̄di. ¶ Notandū q̄ oē q̄d ne-
cessitatē a cā extrinseca necessitatē ab efficiēte v̄l a fine. qz nō sūt p̄les cau-
se extrinsece. efficiēs autē necessitatē dupli. Vt violentiā inferēdo. v̄l p̄ d-
ens lapidē sursum. vel
aliquā p̄ferendo q̄ na-
turaliter moueat. sic
generā formā dās
leuitatē mouet ignē
sursum de necessitatē

**Tu nūeris elemēta ligas vt frigo/
ra flāmis Arida p̄ueniāt liquidis
ne purior ignis Luolet. aut mer/
sa deducant pōdera terras**

re nature de^o aut nō necessitatē ab efficiēte primo mō scz necessitate v̄l ob-
lētē cū n̄til sit poter^o eo. nec necessitate scdo mō cū n̄til ab alto recipi-
at nec etiā necessitatē necessitate finis qz q̄d necessitatē ab alio tanq̄ a fi-
ne p̄parat ad ip̄m sicut imp̄fectū ad p̄fectū. eo q̄ finis est bonū et p̄fectō
ill^o q̄d est ad finē. deus autē a nullo extrinseco p̄ficiat. ¶ Notandū q̄ sola
bonitas diuina cogit ip̄m ad p̄ducēdū opus fluitātis materie. nō autē co-
egit ip̄m necessitatē sed libere mouēdo. ¶ Notandū q̄ inuidiā facit q̄ alio
q̄s bonū alteri nō cōtat. qz inuidiā ē tristitia de bono alteri. ⁊ qz talis i-
uidiā in deo nō est iō summā bonitūte p̄ creatōz alijs cōcauit. Vnde
Plato in timēo Ab optimo inuidiā lōge relegata ē. ⁊ p̄ his sibi dicit
nullis put natural^{it} cuiusqz capax b̄titudis eē poterat. efficiēs voluerit
¶ Notandū sicut in agētibus p̄ naturā forma rei fiende p̄existit s̄m eē re-
le sic in agētibus s̄m intellectū forma rei p̄ducēde p̄existit s̄m esse intelle-
ctuale. sicut artifex volēs p̄ducere domū oportē formā dom^o p̄rio in mēte
p̄existere tanq̄ cōp̄lar ad eū imitatōz faciat domū in materia. cū ip̄s
deus sit agēs p̄ intellectū p̄ducēs m̄dm̄ ip̄e p̄habuit in mēte sua ex p̄lo
mūdi ⁊ ōm̄ p̄riū ei^o. ad cui^o imitatōz p̄duxit mūdum. extra sup. q̄ mū-
dus in mēte diuina p̄existens d̄ architect^o ab archos q̄d ē p̄nceps ⁊ ar-
pos s̄tudo. q̄si principalis s̄tudo. cui^o imago d̄ iste mūdus sensibil^{is}.

¶ Tu nūeris elemēta ligas. Hic p̄bia p̄medat deū ex p̄te sapie q̄
sp̄alem efficiētū p̄ductionē. Et p̄rio ex p̄ductione elemētōz. Scdo ex p̄-
ductione aie mūdi. Tercio ex p̄ductione n̄raz aiaz. scda ibi Tu triplis
tertia ibi Tu casus. ¶ Primo dicit. O p̄ tu ligas elemēta nūeris. i. p̄-
portionib^o nūerabilib^o vt elemēta frigida cōueniant. i. cōcordāt flāmis. i.
calidis elemētis. ⁊ vt arida. i. secca elemēta p̄ueniāt liq̄dis. i. humidis ele-
mentis. nec ignis purior inter elemēta euolet. i. ceat sperā suā mag^o alie-
dendo. ⁊ ne pōdera. i. grauitates. deducant. i. magis deorsum duāt. ⁊
ras merfas. i. defflas. ¶ Notandū q̄ elemēta h̄nt p̄portionē nūerale inter
se. sic em̄ duo nūeri q̄ drati p̄ueniūt in vno nūero medio p̄portionali. Sic
duo elemēta tria in duab^o q̄ dratibus p̄ueniūt in vno elemēto medio p̄-
portionali vtriq̄. Verbi grā. Nūer^o q̄ drat^o ē q̄ cōstat ex duob^o sūpp^o in

Metrum nonum

Septim. dicendo bis duo ter tria. bis duo in quaternariū. et ter tria in nouenariū. et accipe unū numerū mediū proportionabilē. s. senariū. q. s. m. candē. p. p. portionē excedit quatuor in q. excedit a nouē. sicut em̄ nouē p̄mēt sex. ita sex p̄mēt quatuor et mediā p̄tē quatuor. Sic sicut ē i. elementis. Na ignis et aq. i. duobus quilibet p̄mēt. ignis em̄ ē calidus et siccus. aq. frigida et q. colligatur vno medio sup.

Tu triplicis mediam nature cuncta mouentē Lōnectēs aiām p̄ conso/na mēbra resoluīs. Que cum secta duos motū glomerauit in orbes. In semet reditura meat mentēq. p̄ fundā Circuit. et simili p̄uertit unā gine mentem.

aere q. cōuenit cum igne in caliditate. et cū aq. i. hūiditate. s. m̄l̄ est de aere et terra respectu aque. s. m̄ hāc sūmā s̄ra sic exponit. Tu ligas elemēta nūeris. i. p̄portio nibus numeralibus. vt frigora. i. aq. que frigidē sunt cōueniant

flāmis. i. ignis q. calidi sunt p̄ unū elemētū mediū qd. ē aer. et arida. i. terra q. aride sunt cōueniāt i. hūidit. i. p̄tib. aeris q. hūide sūt p̄ elemētū mediū qd. ē aq. ¶ Tu triplicis mediā nature cūcta mouentē. Hic p̄ s̄ra ostēdit sapiam ex aie mōi. p̄ductōe. vbi scēdū q. ista s̄ra cōtēter exponit ad in/teritōes platōnis i. thimo. s. q. ista expositio ē difficillima et modice vtili tatis ego eā p̄rāleo. et ponā facillē dispositionē q. ē de mente Aristotelis. Ad cuius euidentā est notādū q. p̄ aiām mōi h̄tē intelligit̄ intelligētia mouēs orbē. q. p̄ motū v̄tutē suā i. sūt inferioribus. et hec intelligētia d̄r me dia inter deū et aiām hūanā. Sic em̄ i. dignitate et p̄fectōe excedit a deo. sic ipsa excedit aiām n̄ram. ¶ Notādū q. intelligētia h̄mōi d̄r eē triplicis nature. p̄ tres opatōes q̄s h̄z. i. mouere orbē intelligere deū. et intelligere se ip̄am. ¶ Notādū q. orbēs celestes dicūt̄ s̄sona mēbra intelligētie. q. p̄ s̄ra s̄os tāq. p̄ organa et instrūta intelligētia i. sūt inferioribus. Licet enī intelli gētia p̄mā interōe moueat. p̄ se. t̄n s̄cōda interōe mouet. p̄ inferiora. His s̄m̄issis s̄ra plana erit. v̄n d̄r sic. Tu de aiām sup. mūdi q. ē intelligētia. mediā sup. iter deū et aiām hūanā triplicis nature. i. triplicis opatōnis. mouētē cūcta inferiora p̄ i. sūt illū. tu p̄nectēs resoluīs. i. distiguīs eā p̄ cōsona mēbra. i. p̄ p̄ueniētēs orbēs q. aiā p̄secta. i. diuisa q̄rū ad opatōnes glomerauit. i. i. mōst̄t motū in duos orbēs s̄i orbē p̄mī mobilē et i. orbēs planetarū. ip̄a reditura. i. reflexa meat. i. p̄cedit i. semetip̄as sup. intelligēdo qd. ē vna opatō et ip̄a circuit mēre p̄fūdā. i. mēre diuinā deū intelligēdo q. ē alia opatō. et ip̄a p̄uertit. i. mouet celū s̄ h̄ magie. i. i. lectōe qd. ē terra opatio et. ¶ Nota q. corpa celestia sūt diuersa t̄n i. d̄e v̄tutē ordis p̄r d̄l et v̄nū corp. Sicut intelligētie h̄z sūt diuersa t̄n p̄r d̄l vna intelligētia p̄ter v̄tutē ordis i. opatōe mouēdi. q. d̄r in singlari aiām et nō aiām

Liber tertius

¶ Tu causas aias. Sic phia pmedat sapias di ex aiaz nray creatioe. di.
¶ p r tu puehis. i. pducias aias hoim z miores vias. i. aias buutoy z pla
raru paribz caus qbo aiaz mdi pducisti. f. r aptas sublimis. i. aias rona
les hoim leuibz curribz f. celestibz stell. tu seris eas in celu z terra. i. in coz
pora frena. qz aias puerfas reduci igne. i. caritate reducete. facz reuert
ad te benigna lege. i.
or. i. matde tua. ¶ No
ta q anie bestiaz et
aiaraz dicitur miorz
vite respectu aie hois
eoqz n dnt tot nec ita
pfectas opariones vt
te sicut aie hoim.

¶ Nota q p leues
curr? im itatione pla
romi coz itelligit stel
las p pcurribz. dixe
runt ei platonicz q de
us oes aias sil crea
uante z senuerit ez
as i celo dlegedo cas
stellis p p. a qbus
postea dilabā i coz
pora sed hec opinio
nō valet. f. q oes aie

sil sint create. oi die de nouo creant z create corpibz infunduntur. Dicunt
aut aie serri in celu ppter virtute celestē ex q vno anie ad corp? p trahit sua
ppodū. hz aia a deo pducit in corpe. tñ vno ex pte dispositionū cozpaluz
depēdet a virtute celesti. sō dr eas serri in celu z terra. qz aie n coaprant in
poribz nisi mediāte virtute celesti. **¶** Hō em hoim generat ex
sol. ¶ Nota q deus aias creatas aprat leuibz curribz. i. stellis p paribz
qō sic pōt intelligi. qz aia creatā pparitate z similitudine hz cū stella. Sic
em stella est nobilior ps sui orbis z ē ppetua sic aia rōnalis ppetua est
stans ē nobilior ps hois. Vel sic pōt intelligi. q deus aias creatas aprat
leuibz curribz. i. rōni z intellectu. q dicuntur curr? aie q ducunt hoim
in cognitioz rez. qz aias serri in celu z terra. qz animarōne z intellectu
hz cognitioz celestiu z terrestriu ¶ Nota q p ignem reducere intelligit
ardore caritatis q hominē auersum a deo vltis facit ipm redire s ruit
nisi em bō deū amet ipm n qrit. nisi qrat nō iueniet. nisi iudicat ad ipm n
reueriet. ¶ Da p r. Post qz phia caprauit bēuolētia di ipz m triph pmedā
do. hec pmit iua petioz di. ¶ p r q facz oia pdicta da. i. pcede mēti sup
hūane pscendere angustā sedē. i. nobile sedē summi boni. da lustrare. i. in

Prosa decima

uestigāda iuente. fonte boni. i. deum q̄ ē fons oīs boni. de luce reperta. i. cognitiōe p̄habita in te defigere. i. p̄ amore p̄spicuos visus. i. claros intuitus. i. rōis r̄ intellectus. p̄ te diffuse. i. disp̄ge nebulas. i. obscuritates r̄ pōdera. i. ḡuitates terrene mōtis. i. dilectōis terrene atq̄ mica. i. resplende tuo splēdore. tu nāq̄ es serenum q̄ supple oīa illustrant. Tu es trāq̄

Prosa decima libri tertij.

Uoniā igitur q̄ sit imperfecti q̄ etiā p̄fecti boni forma vidisti. Nunc demonstranduz reor quonā hec felicitatis perfectio constituta sit. In quo illud primum arbitror inquirendum, an aliquod h̄mōi bonum quale pauloq̄ diffinisti i reor

la reges. p̄ijs sup. mē n̄o te cernere. i. videre ē finis sup. oīum. tu idē ex̄s es p̄ncipuz. qz origo oīm rerum. tu es v̄tor. qz v̄bis nos p̄ gr̄as q̄ puenire n̄ possumus p̄ naturā. tu es dur̄ ducēs ab errore īgnātie ad v̄itatē sapie. tu es semita cum sis via et veritas r̄ p̄ te ad te ip̄m puenitur. tu es

terminus. v̄tera quem n̄h̄l queritur cum sis summū r̄ p̄fectū bonum. Hora q̄ sedes summi boni d̄r̄ āgusta. i. subtil. qz vix magno labore ad sp̄m puenitur. vel dicitur angusta. i. nobil. qz nihil sibi p̄pari p̄t. Hora d̄cū vocat fonte summi boni. sic em̄ r̄ nulli h̄nt existere r̄ fluere a fonte r̄ ip̄e a nullo. sic a deo oē bonum h̄z. ē ip̄e autē a nullo. Hora ad hoc q̄ sedes summi boni p̄cedat optet q̄ inuestigetur. r̄ qz n̄ sufficit inuestigare si n̄ inueniatur. nec inuenire si n̄ diligat. iō p̄bia petit p̄ amore defigi visum animi. i. rōnem r̄ intellectum i summum bonum. Hora q̄ qz intellectus r̄ rō ip̄eduntur r̄ obscurātur p̄ affectionē r̄ desiderium terrenoz. qz corp̄ qd̄ corrumpitur aggr̄uat aīaz q̄n̄ corp̄i ē subiecta. iō p̄bia petit fugari nebulas terreni molis. r̄ qz n̄ sufficit fuga tenebr̄az nisi assistat illumināz. iō petit illuminatōez dices. Atq̄ tuo splēdore mica. Itē dislico. ē. i. disp̄go v̄l remoueo. r̄ d̄r̄ a dis p̄positōe īsepabili. r̄ a v̄bo. iō iō.

Uoniā igitur q̄ sit imperfecti. Ista ē decia. p̄sa h̄. Prosa. xlii. tertij. tertij in q̄ p̄bia on̄ d̄t vbi p̄a britudo sit p̄stituta r̄ p̄mo p̄tinuādo se p̄bat britudinē p̄fectā ēē in rez natura. secūdo on̄ d̄t in q̄ sit p̄a britudo ibi. Quo p̄o. P̄rio d̄c̄t. Boeti qm̄ vidisti in p̄cedētibz q̄ sit forma imperfecti boni. r̄ q̄ sit forma p̄fecti boni n̄c̄ reor. i. opinor ēē demonstrādum. q̄ n̄. i. vbi hec p̄fectio felicitatis. i. p̄fecta felicitas sit p̄stituta. in q̄. i. inuestigādo. Illud ego arbitror primum ēē inq̄rēdum. an aliqd̄ h̄mōi bonum p̄fectum q̄le pauloq̄. i. octaua p̄sa diffinisti. possit existere i rez natura ue casta. i. vana imago i sp̄s cogitātōis nos deceptat p̄ter v̄itatē subiecte rei. i. ex̄ā r̄ rei. sed neq̄ negari qm̄ existet in rez natura p̄fectum bonum. et

Liber tertius

perfecta felicitas. et si bonum sit veluti fons omnium bonorum. et tunc probat ipsum esse talem ratione. In quocumque genere est repitit imperfectum in eodem est repitit perfectum. sed in genere res est repitit imperfectum bonum et ipsorum felicitate. ut patet ex procedentibus. quod in rerum natura erit dare perfectum bonum et perfectam felicitatem. hanc rationem probat in libro et dicit. Sed quod dicit esse imperfectum illud probat imperfectum de

minutione. i. ex defectu perfecti quod fit ut si in quolibet genere videtur esse quidam. scilicet aliquid imperfectum. et in eo genere necesse sit aliquid esse perfectum. etiam sublata id est circumscripta perfectione nec fingi poterit. non existerit. i. esse habeat quod probat imperfectum. neque enim natura cepit exordium a diminutione et inconsummatione. sed ab integritate et absolute. id est perfectis dilabitur in hoc extrema. i. inferiora. atque effecta. i. inferiora. ex hoc facit propter maiorem rationem. i. quod cumque repitit aliquid imperfectum in eodem repitit perfectum. Tunc subiungit maiorem dicens. Sicut paulo ante monstravimus quod fragilis bonum et imperfecta felicitas. Et ponit conclusionem dicens. Ergo dubitari non potest esse aliquam solidam et perfectam felicitatem quod procedens. B. dicit verissime et firmissime conclusum est. Nota dumque in rationalibus et sensibilibus non potest esse summum et perfectum bonum. et quia multi sunt qui non putant esse alia bona preter sensibilia. ideo ne aliquis putet nullum esse perfectum bonum in rerum natura. proba priora antequam ostendat ubi sit situm perfectum bonum probat ipsum esse.

natura possit existere. ne nos preter rei subiecte veritatem cassa cogitationis imago decipiat. Sed quoniam existat: sitque hoc veluti quidem omnium fons bonorum negari neque. Si enim quod imperfectum dicitur esse. id diminutione perfecti imperfectumque esse probetur. Quo fit ut si in quolibet genere imperfectum quid esse videatur. in eo perfectum quoque aliquid esse necesse sit. Etenim perfectione sublata unde illud quod imperfectum probabitur extiterit ne fingi quidem potest. Neque enim ab diminutis inconsummatisque natura rerum cepit exordium sed ab integris absolutisque procedens in hoc extrema atque effecta dilabitur. Quod si uti paulo ante monstravimus. est quidam boni fragilis imperfecta felicitas: esse aliquam

Proposa decima

ista est de qua habetur sermo et cognitio. sed dum cogitamus de re que fit est tunc est cogitatio crassa per veritatem subiecte decipies nos. ne autem talis cognitio videatur esse summi boni. id primo probat ipm esse in verum natura. ¶ Notandum quod imperfectum non potest esse principium rerum. quia perfectum prius est imperfecto. principio autem non est aliquid prius. ex quo sequitur quod ubi est imperfectum ibi est reprobare perfectum

solidam perfectamque non potest dubitari

B. Firmissime iquam verissimeque conclusum est. ¶ **S.** Quo modo inquit habiter ita considera. deum reprobare omnium principem bonum esse. contra humanorum conceptio probat anteriorum. Nam cum nihil deo melius excogitari queat id quo melius nihil est bonum esse quod dubitat. Ita modo bonum esse deum ratio demonstrat: ut perfectum quoque bonum in eo esse contra

¶ Notandum quod est devenire ad aliquid perfectum a quo natura incipiens progreditur ad posteriora imperfecta. cuiusmodi sunt hec inferiora que dicuntur extrema et effecta. que sunt ultima causatorum non causa aliorum inferiorum. ¶ Quo modo. Hic philosophia ostendit in quo perfectum bonum siue felicitas sit sita se

cundocludit quoddam correlativum. tertio movet dubitationem. secunda ibi. Super hec. tertia ibi. Atque hoc quod. Primo dicitur vel ostendit perfectam felicitatem esse in deo constitutam. Secundo ostendit per quem modum sit in deo. ibi. Sed quod. Primo ponit unam propositionem notam. secundo ex ea probat intentum. ibi. Ita vero. Primo dicitur. Jam probatum est quod est deus reprobare perfectum bonum. quo modo. i. in quo habiter illud perfectum bonum. ita considera. Et tunc subiungit propositionem. Omnis conceptio contra humanorum animorum probat. i. concedit deum esse bonum principium omnium rerum. et quod deus sit quoddam bonum. probat per hoc. quia deo nihil melius excogitari potest. et quis dubitat illud esse bonum quo melius nihil est. quod d. nullus. ¶ Notandum quod deum esse principem omnium rerum omnes concedunt. sed quia pythagorici posuerunt duo esse principia rerum. unum bonum. aliud malum. ne ergo aliquis occasione huius negaret deum esse bonum. deo hoc probat ex eo quod nihil potest melius excogitari deo. Unde dicitur Augustinus in li. de doctrina christiana. Omnes latine lingue scientes cum aures eorum sonus tetigerit quo profertur deus monentur ad cogitandum excelentissimam quandam imortalem naturam. ita autem cogitatur deus ut aliquid quo nihil sit melius.

¶ Ita modo bonum esse deum ratio demonstrat. Hic probat intentum quod beatitudo siue perfectum bonum sit situm in deo tali ratione. Perfectum bonum est via beatitudo. sed in deo est perfectum bonum. quia in deo est ipsa beatitudo. unde dicitur in 1a Regum

Liber tertius

ista demōstrat deū esse bonū vt dicitur. i. infallibilr pcludat i eo eē pfectū bonū nā nī. nisi de' sit tale. i. pfectū bonū. n̄ poterit eē princeps oim rerū sic nō sit pfectū bonū erit aliqd p̄stāt' qd possidēs sūmū bonū qz oīa pfecta claruerūt. i. manifesta eē sūt p̄iora. min' integr'. i. pfect'. qre nerō pdeat in infinitū p̄fite dū est sūmū deū esse plenissimū sūmū ⁊ pfectū bonū. et

sic patz mior rōnis.

scz q in deo ē pfectū

bonum. Tūc pbat

maiorē dices. Sed

p̄stitū dicit. i. pbat

mus nona p̄sa p̄fe

ctū bonū eē verā be

aritudinez. igit restat

cōcludere q̄ necesse ē

verā b̄itudinē sitam

eē in sūmo deo. Cui

Boeti' p̄sentēs dē.

Acct̄plo. i. p̄cedo in

quā. nec est qd vllō

mō q̄at p̄dicit.

¶ Hora q̄ sit de' non

esset p̄fectū bonū. sed

imp̄fectū. p̄cederet i

infinitū sic arguēdo.

De' vel est p̄fectus

bonū vel imp̄fectus

Si p̄fectū habet. p̄

positū Si imp̄fectum

erit aliqd p̄' eo. cui

p̄fectū sit prius imp̄

fecto. Illud ḡ prius

vel ē p̄fectū bonū vl

imp̄fectū Si p̄fectus

illud erit deus. ⁊ h̄

positū. si imp̄fectum

erit aliqd p̄' eo. cum p̄fectum

sit prius imp̄fecto. ¶ p̄fectū querit de illo priori. vel est p̄fectū bonū vl im

p̄fectū. ⁊ sic p̄cederet in infinitū. vel p̄batur deum esse p̄fectum bonum.

⁊ hoc innuit in s̄ra cum dicit. Quare ne in infinitum. p̄deat

¶ Sed q̄so inq̄t re. Nē p̄bia oñdit p̄ quē modū verā b̄itudosici deo

qz nō est in deo tanq̄ aliqd distinctū ab ipso sicut accidēs a subiecto. sed ē

idē cū ip̄o. qd p̄bat q̄tuor rōnib'. sc̄da ibi Postremo. tertia ibi Q̄mo erit

quarta ibi. Respice inquit. Primo p̄mittit intentū suum cum quadam

distiñone aut' mēbra improbat dicens. ¶ boeti' queso te v' idē q̄ id sanca

cat Mā ni tale sit rex oim princeps

esse nō poterit. Erit em̄ eo p̄stātius

aliqd p̄fectū possidēs bonū q̄ hoc

p̄ri' atq̄ antiqui' esse videat'. Dia

nanq̄ p̄fecta numis integris p̄iora

esse claruerūt. Quare ne in infinitū

prodeat rō p̄fitendū est sūmū de

um sūmū p̄fectiq̄ bōi eē plenissimū

¶ Sed p̄fectū bonū verā esse b̄itudinē

p̄stitutū. Verā igit b̄itudinē in sū

mo deo sitā esse necesse est. B. Ac

cupio inq̄uā Nec ē qd p̄tradici vllō

mō queat. ¶ Sed q̄so inq̄t te vi

de q̄ id sancte atz iuiolabilr p̄obes

q̄ boni summi sūmū deuz dixim'

eē plenissimū. B. Quonā inq̄s mō

Ne hūc rex oim p̄rem illū sūmū bo

num quo plen' eē p̄hibet vel extrin

Prosa octaua

id ē firmiter ⁊ inuolabiliter pbes q̄ dixim⁹ sūmū deū esse plenissimū sūmū
mi boni. ⁊ de Boetio. Quonā mō sup. h. pbat. Tūc pōt pbia diuisio
nem dicēs. psumas. i. putas ne hūc patres oīm rez accepisse extrinsecus
illud sūmū bonū. quo p̄bet esse plen⁹. vel psumas ita naturaliter ore
a se illud bonū q̄si cogites diuersam eē subam dei hūitis ⁊ beatitudis habē

secus accepisse. vel ita naturaliter
habere psumas quasi habentis dei
habiteq̄ beatitudinis diuersam cogi
tes esse substantiā. Nā si extrinsecus
acceptū putes pstanti⁹ id qd̄ dede/
rit eo. qd̄ accepit existimare possis.
S; hūc esse rerū oīm p̄cellētissimū
dignissime p̄stitemur. Qd̄ si natura
quidē inest S; rōne diuersū cū d̄ re
rū principe loquamur deo fingat q̄
pōt. q̄s hec diuersa cōiunxerit. Po
stremo qd̄ a qualibet re diuersū ē id
est illud a quo itelligit esse diuersū
Quare qd̄ a sūmo bono diuersū est
sui natura id sūmū bonū non est. Qd̄

si unxerit. supple deum sūmū bonū q. d. non est dare aliq̄e priorē ista
diuersa contingēt. Notandum q̄ ratio quam pbia pretendit ē ista
Sūmū bonū quod est in deo vel est acceptū ab extrinsecō. vel inest si
si natura. si ab extrinsecō aliq̄derit pstantius et nobilius deo. qz dās
sūmū bonū pstantius est recipiente ipsum. Si autem inest deo
inter diuersa cōiunxerit. talia autem fingere est difficile.

Postremo quod a qualibet. Dic pbia ponit secundā rationē q̄ sūm
mū bonū in deo nō differt ab ipso. ⁊ est ratio talis. Illud qd̄ ē diuer
sum ab alio non est illud a quo est diuersum. Si ḡ sūmū bonū est diuer
sum a deo deus non esset sūmū bonū qd̄ nefas est dicere. unde de in
fia. Postremo illud qd̄ ē diuersū a q̄libet re illud nō est illud a q̄ intelligit

te. Et tūc improbat
mēbra. primo q̄ de
nō accepit sūmū bo
nū ab extrinsecō ol
cēs. nam si p̄tes bo
nū qd̄ in deo ē extri
sec⁹ acceptū. tunc tu
possis. i. potes existi
mare est. pstanti⁹. i.
melt⁹ illud bonū quo
dederit eo qd̄ accepit
s. deo qd̄ est falsū. q̄
p̄stitemur hūc p̄cellē
tissimū oīm rerū.
Tūc pbat q̄ p̄secrū
bonū in deo nō ē in
ipso naturaliter tan
q̄ differēs a substanti
a sua dicēs. q̄ si na
tura i. p̄ natura iest
deo sūmū bonū sed ē
diuersum ab ipso rō
ne q̄ddiratiua. fingat
q̄ pōt q̄s hec diuersa

Liber tertius

Id est videtur esse diuersum quare quod sui natura diuersum est a summo bono illud non est summum bonum si igitur summum bonum igitur sit in deo quod secundum naturam est diuersum ab eo. sequitur quod deus non sit summum bonum. quod nefas est cogitare de deo. quod nihil potest esse praesens. Nota si aliquid esset in deo diuersum ab ipso. deus esset compositus. et non essentia simplicis quod est falsum. Item quod est in deo diuersum ab ipso. vel est accidens vel pars est. Non accidens. quia deus non est subiectum alteri accidentis. si est pars autem cuius pars praecedat totum aliquid erit prius deo. quod falsum est.

¶ Dico enim nullius rei natura. Hic probat tertia ratione quae talis est. Illud quod est principium omnium formaliter est summum bonum. quia summum bonum non potest esse principium sed deus principium omnium. formaliter est summum bonum. summum autem bonum est veritas. deus formaliter est summa veritas. unde dicit in littera. Dico. i. generaliter. nullius rei natura poterit consistere. scilicet melior suo principio. quare quod omnino sit principium sicut deus illud dicitur conclusum verissima ratione summum esse bonum suba. i. per sui substantias. cui assentientibus hoc. Et. Rectissime inquit conclusum est. summum bonum esse veritatem. coactum est. dicit hoc. ita est inquam. Concludit probat. Igitur necesse est deum potestatem ipsam veritatem. Et hoc. nec quod refragari. i. resistere prioribus oppositis. et promissis. et ego principio fallacium esse prius illis. i. ad illa. Nota quod principium omnium reorum est summum bonum substantiale. quia si aliquid aliud a principio esset summum bonum substantiale sicut aliquid principium sequitur quod principium sit non habet suum principium. nam bonum substantiale nobiliter est bono accidentale. Item. Item si principium non est bonum substantiale sed accidentale. cuius omne quod est tale per accidens reducatur ad aliquid tale per se. tunc principium reduceretur ad aliquid. et per prius non esset principium. ¶ Respondeo inquit an hinc. Hic ponit quartam rationem quae veritas in deo non differt ab ipso. Si veritas differret a deo cum veritas tamen deus quae veritas sit summum bonum. essent duo summa bona. quae vnum non esset alterum. et cum vnum desit alteri necesse erit

Prosa decima

perfectū & summū bonū qz perfectū ē cui nihil deest. g̃ necesse ē beatitudinem esse idē cū deo. vñ dicit in lra. **S** boeti respice an hinc quod mō dicas illud qd pbatū est firmū approbet. duo sūma bona eē nō pnt. q̃ sint a se diuersa. etem līqt. i. manifestū ē q̃ bona q̃ discrepāt nō eē altez sup. coz. bo/ noz qd sit altez. q̃re cum altez deest alterutri. i. alteri neutz poterit eē pfe

bona q̃ a se diuersa sunt esse nō pnt.

Et em q̃ discrepāt bona si esse altez qd sit altez līqt. **Q**uare neutz poterit esse perfectū cū alterutri alterutrū deest. Sed qd perfectū nō sit id sūmū nō esse manifestū est. Nullo mō igitur q̃ sūma sunt bona ea pnt esse diuersa. Atq̃ & beatitudines & deū sūmū bonū esse collegim⁹. **Q**uare ipsam necesse est sūmā esse beatitudines q̃ sit sūma diuitas. Nihil inq̃ n̄ cre ipa veri⁹ nec rōcinatōe firmi⁹. n̄ dō digni⁹ & cludi pōt. **S**up hec inq̃t igit veluti geometre solent demonstratis propositis aliqd inferre que porismata ipi vocāt. ita ego quoqz tibi veluti corolariū dabo. **N**ā qm̄ beatitudinis adoptiōe fiunt homines beati. beatitudo x̄o est ipsa diuinitas. & diuinitatis adeptiōe beatos fieri manifestum est.

erit perfectū alio. qz impossibile ē duas spēs eē eqlr perfectas. s; qd ē imperfectū n̄ ē sūmū bonū. g̃ n̄ sūt p̄ta sūma bōa. **S**up h̄. **H**ierophīa & cludit ex dicit q̃ndā & clusiōez corolariā dicens **S**up hec. s. p̄dca. ego tibi dabo corolariū m. i. & clusiōez corolariā. ita. s. sic geometre aliqd solēt demonstrat. sūto. p̄ p̄positis inferre q̃ illara ipi vocāt porismata. i. apitōes. & tunc pōit corolariū z

ctuz. cū p̄fem sit cui nihil deest. **S**z manifestum ē illud nō eē sūmū bonū qd n̄ ē perfectū. **S**z nullo mō pnt eē diuersa ea q̃ sunt summa bona. **A**tq̃ p̄ certe deum & beatitudinē collegim⁹ eē summuz bonum. q̃re necesse ē ipaz naturā q̃ sit diuinitas. i. naturā dei eē summaz beatitudines. qd boe ap probās dicit. Nihil veri⁹ ē ipa re. n̄ rōcinatōe firmi⁹. n̄ dō digni⁹ & cludi p̄.

Aforādum ex q̃ro topicor. qd p̄ supabundantiā d̄r vni solt p̄uēt. cum igit sūmum bonuz d̄cat p̄ supabundantiā non erunt duo sūma bōa. **I**te si eēt duo summa bōa. vel eēt eius dē sp̄i. v̄l differrent sp̄i. si eiusdes speciei. erunt eqlr perfectas. et vnum erit supfluuz. si differunt sp̄i. vñ

Liber tertius

q̄ omnis br̄s est deus q̄d sic infer̄ q̄ adeptōe br̄itudis fiunt l̄ oīes br̄
br̄itudo s̄o est ip̄a diuinitas vt p̄batū ē. manifestū ē homines br̄os fieri ade
ptione diuinitat̄, sed sicut adeptōe iusticīe s̄ūt hoīes iusti. z adeptōe sa
piēt̄ie sapiēt̄es. ita necesse ē adeptōe diuinitat̄ eē br̄os siue deos. igit̄ omnis
br̄s ē de⁹. sed natura q̄dē vn⁹ de⁹ ē z nō plures. p̄cipatōe s̄o nihil p̄bi
bet z pl̄es deos esse
hāc p̄clusionē p̄men
ans B. p̄cit. Et
pulcrum in q̄ hoc. s̄.
q̄d mō p̄clusisti. atz
p̄ciosuz siue p̄osifia
siue corolarū maui
id ē magis velis ip̄m
vocari. ¶ Notanduz
q̄ oīs br̄s est deus
hoc p̄batur ex l̄ra sic
Hoīes s̄ūt br̄i adept
tione br̄itudis. s̄z be/
atitudo ¶ diuinitas. s̄ hoīes s̄ūt beati adeptione diuinitatis. sed adepti
one diuinitatis aliq̄s efficit deus. ergo oīs br̄s est de⁹. vel p̄t sic argui.
Adeptōe diuinitatis aliq̄s efficit de⁹. adeptōe diuinitatis aliq̄s efficit br̄s
cū diuinitas sit idē cū br̄itudine. s̄oīs br̄s est de⁹. ¶ Nota s̄m Hugui.
q̄ porus por̄. ē subtile foramē i corpe p̄ q̄d sudor emanat. idē porisma. an
tō ē aptio v̄l illūmatio sensus. Dicunt etiā porismata regule q̄s geome
tre p̄ponūt ad aliq̄d ostēdēdū. eo q̄ apient z illuminēt mētē lectoris z ip
se allegat boetiū in hoc libro de hoc noīe porisma. Notandū s̄m eundem
Hugui. a corona venit coronariū q̄d ē p̄miū victorie vel p̄m̄ium belli vel
certamis. s̄. corona. vel aliq̄d aliud. vel coronarium ē vn̄ aliq̄s meret̄ bono
rem v̄l ad p̄s̄it̄ coronā. Et etiā allegat Boetiū in h̄ loco de h̄ noīe coro
nariū. sed cōter ip̄m noīam⁹ corolarū. z ē corolarū p̄clusio sequens ex p̄
missis. ¶ Nota aliq̄s diceret Si oīs br̄s est de⁹ cū pl̄es sint br̄i. plures
erunt d̄j. R̄ndit hoc. q̄ vn̄ ē de⁹ natural̄ z essential̄. sed p̄cipatiue s̄z
p̄cipatōe br̄utis z immortalitatis p̄nt eē plures d̄j. vn̄ p̄sal. Ego dixi d̄j
estis z filij excelsi oēs. Irē inmut̄ p̄hs. xij. methaph̄. vbi sic p̄cludit. Nō
valet pluralitas p̄cipū. sit ḡ vn̄ p̄ncip̄s. s̄. s̄m natura z essentia. ḡ dicit
Sene. Vir speculatiū ē q̄si de⁹ in h̄mano corpe hospitat̄. Pro q̄ v̄lci⁹
notandū q̄ deus ē q̄duplex. aliq̄s ē de⁹ nūcupatiue. vt idolum. al⁹ v̄lci⁹
patiue vt d̄mōes cultuz dei sibi vsurp̄ates. vt dicit scriptura. Dēs d̄j gē
rium demonia. Tertio p̄cipatiue. vt hoīes br̄itudine p̄cipat̄es
¶ Quart⁹ ē de⁹ nata h̄ns essentie eternitate. imutabilitatē. z cōcabilitatē
te p̄mis tribo modis p̄nt b̄n esse pl̄es d̄j. s̄z n̄ q̄rto mō ¶ Ultio nota dei
tate siue diuinitatē p̄cipare. non est nisi immortalitē ip̄ ossibilitatē subit

Prosa decima

litate et agilitate ad ipsa. Nam mortale aditum nobis separat nos a dijs
vt dicit Porphyrius. In deptione immortalitatis erimus dii.

P. Atqui hoc quoque pulchrum nihil est quod his annectendum esse ratio persuadet. **B.** Quid inquam. **P.** Cum multa inquit beatitudo continere videatur utrum ne hec omnia unum veluti corpus beatitudinis quadam partium varietate coniungant an sit eorum aliquid quod beatitudinis substantiam compleat, ad hoc vero cetera referantur. **B.** Vellem inquam id ipsarum rerum commemoratio ne patefaceres. **P.** Nonne inquit beatitudinem bonum esse censemur. **B.** Ac summum quidem inquam. **P.** Addas inquit hoc omnibus licet. Nam eadem sufficientia summa est, eadem summa potentia, reuerentia quoque claritas et voluptas beatitudo esse iudicatur. **B.** Quid igitur. **P.** Neccine omnia bona sufficientia, potentia ceteraque veluti quedam beatitudinis membra sint an ad bonum veluti ad verticem omnia referuntur. **B.** Intellego inquam quod inuestigandum proponas, sed quod constituas, audire desidero. **P.** Lu

P. Atque hoc quod pulchrum nihil est. Hic philosophia mouet circa philosophia quaedam dubitationes. Sed soluit eas sibi. Cuius discretio non. Primum dicitur. Et quod dicitur corollarium esse pulchrum. Atque certe hoc quod iam dicitur nihil est pulchrum quod ratio persuadet esse annectendum his. I. supradictis. Et sic boetius. quod est pulchrum illud. Dicitur philosophia. Cum beatitudo videatur multa continere, videtur atque ut hec omnia contingant. I. constituantur veluti unum corpus beatitudinis. quodam varietate partium, an sit aliquid eorum quod compleat substantiam beatitudinis, ad hoc cetera referantur. Tunc boetius petit hanc questionem magis elucidari dicitur. Vellem inquam ut patefaceres illud quod queris commemoratio ipsarum rerum supple explicando et philosophia desiderans boetius querit. Nonne censemus beatitudinem esse bonum de B. certe summum bonum. cuius philosophia licet. id est licitum est addas hunc summum bonum omnibus

Prosa decima

dicat qd nō sūt mēbra. sed vñū mēbr. videbitur bñtudo esse jūncta ex vno mēbro qd fieri neq̄. Et dicit Boc. Id qdē qd mō p̄clusum ē nō est du bñ. sed illd qd restat de veritate alteri p̄tis q̄stōis expecto. ¶ Notanduz qd bñtudo ē diuinitas vt p̄t vñū mē. r qz diuinitas est oīno simplex r indī uisibilis ex nullo p̄tēe p̄stituta. cū em̄ p̄stitues p̄uus sit p̄stituto. cēt ali qd p̄t dicitate qd ab

¶ Ad bonū vō cetera fferri palā est. Idcirco em̄ sufficientia petitur qm̄ bonū esse iudicat. Idcirco potē tia qm̄ id quoqz esse creditur bonū. Idem de reuerentia. claritudine iocūditate p̄iectare licet. Omniū igit expetendoz sūma atqz causa bonū est. Qd em̄ neqz re neqz silitudie vllū in se retinet bonū id expeti nullo mō potest. Contraqz etiā q natura bona nō sunt tamen si esse videant quasi vera bona sint appetūt. Quo fit vti summa cardo atqz causa expetendoz omniū bonitas esse iure cre datur Cuius vero causa qd expetit

bonū. idem licz p̄iectare i. iudicare de reuerētia. claritudie. i. claritate r iocūditatez sic vlt p̄cludere qd bonū ē summa. i. p̄fectio. r cā oim expeten doz. i. desiderandoz. quod declarat p̄ signū di. Illud em̄ quod neqz in re neqz in silitudine. i. apparentia vllū bonuz retinet in se illud nullo mō p̄tē expeti. i. desiderari. r p̄. i. p̄ p̄rium illa que nō sunt bona natura. i. ex natura. tñ si videantur i. appareāt eē q̄si vera bona sint appetuntur. q̄ sic vt bonitas iure cre datur eē sūma atqz cā oim expetēdoz.

¶ Notandū qd bonū est cā oim desiderandoz. qz deficiente rōne boni in ali q̄ siue sit bonū fm̄ appareā siue existentia tollitur rō appetibili s. po sita p̄o rōne boni in aliquo siue fm̄ rē siue fm̄ appareātia ex q̄ ipm̄ est ap petibile p̄pter quod d̄r Arist. iij. de aia. Doctur em̄ appetibile h̄ qdē bon num. hoc autē apparēs bonum.

¶ Cuius p̄o causa. Hic ex dicitis p̄hia deducit quosdā cōclusiōes prius

surdū ē q̄ bñtudo n̄ p̄t eē p̄stituta ex plu ribz mēbris vel ex vno mēbro.

¶ Ad bonum p̄o hic p̄hia ostēdit qd oia referant ad bonū tāqz ad cāz p̄t quā appetunt. scō ex di ctis deducit q̄sdam p̄clusiōes sup̄ p̄bas tas vt meli intelligā tur. scō ibi. Cuius p̄o cā. P̄io d̄r Palā est cetera. i. q̄nqz sup̄ p̄dicta ad q̄ oia ap petēda reducunt ip̄a referri ad bonū idcir co em̄ petit. i. appeti tur sufficientia. qz bo nū esse iudicat. idcir co potētia desiderat. qz id etiā creditur eē

Liber tertius

pbatas ut melius intelligant et sunt due. Prima est p bonū et bñtudo sunt idē. Secūda q de' et bonū idē sunt. deducēs p primo pclusionē dīc. Et lud maxie videtur optari. cur' cā qd t. aliqd expedit. i. desiderat. ut si cā salutis. i. sanitatis. qspiā. i. aliqd velit cōtate. nō tā t. nō tm desiderat motū eqtādi. q. i. in q. i. desiderat effectū salutis. i. sanitatis. cū igit oia petantur. i. appetantur gra boni illa nō pot' de- siderant ab oibus q. i. ipm bonū. S. nos cō cessim' beatitudinē eē ppter qd cetera optantur. qre sola bñtudo tanq' finis oim alto rū qrit. i. desideratur ex q. i. liqdo. i. manifeste apparet eē eandē substantiā ipsi' boni et bñtūdis. Boe. cū assentiē. hūc deductioni dicit. nihil v/ deo cur qspiāz possit dissentire. ¶ Horādū qritūz ppter p se ē eadē necesse est illa esse eadē. cuz igit bonum et bñtudo habeant vnā et eandem p se appetatē erūt eadē. Nā p se ppter eē est bñtūdi q oia p f eā desiderant similt' illa ppter ē boni q oia appetuntur. q. i. bona. S. bonū et bñtudo sunt idem. ¶ Horādū q illud magis appetit cur' cā aliqd appetitur. q. i. illud ppter qd aliqd appetit p' est in causando motum desiderij q illud qd appetit ppter aliqd. q. i. cā pma' rīa p'ius insuit q' secūda. et iō illud ppter quod aliqd appetit plus i' fluit desiderio q' illud qd appetitur ppter aliqd sicut finis plus insuit q' ordinata in finē. et hoc declarat p' exemplū in lra de sanitate. q' plus appetitur q' act' eqtādi facit ppter sanitatem. ¶ Sed deū. Dic p hīa ex cō clusione p'ius pbata deducit secūda sez deū et bonum eē idēz fm substantiā et dicit. Sed demōstrauim' deum et verā bñtudinē eē idē et vnum dicit Boe. ita ē inquā. Ex q' cōcludit p hīa dicens. igit secure h'z concludere substantiā dei sitā esse in ipso bono nec vsq'z alio. i. alibi. ¶ Hora q' ex p'ima cōclūsiōe inferitur scōa accipiendo p'ima cōclūsiōne p' maior

Metrum Decimum

arguēdo sic Bonū & bñtudo sunt idē fm subam. sed de? ē vera bñtudo
gōe? & bonū sunt idē fm subhñtā. **D**: trum. x. tertij libri.

U: oēs piter venite capti. Istud ē metz. x. h^o tertij qd dī valēt
cū ab inuētoze. & est vñdecasyllabum cōstās ex spōdeo & dactilo.
& duob; vñ trib; trocheis. qz vltio loco p̄t pōi spōdeus vñ troche?

so bono nec vsq; alio sitam esse sub
stantiam.

Metrum decimū libri tertij

Uc oēs piter venite capti

Quos fallax ligat iprobis ca

tenis.

Terrenas habitās libido mentes

Hic erit vobis requies laborum

Hic port' placida manēs quiete

Hoc patens vnū miseris asilum

Non quicqd tag' aureis arenis

Bonat; aut herm' rutilāte ripa

Aut indus calido propinqu' orbi

Lādidis miscēs virides lapillos

Illustrāt aciem magisq; cecos

In suas cōdunt animos tenebras

Hoc quicqd placz excitatq; mētes

Infinis tellus aluit cauernis

Splendz quo regit' vigetq; celum

Tit at obscuras aie ruinas

Hanc q̄squis poterit notare lucem

Lādidos p̄bebi radios negabit

tenebrant aiam. dī. Quicqd donat tagus fluvius iste aureis suis arenis.
Quicqd donat herm' fluv' rutilāte. i. splendente sua rīpa. aut indus flu
ui' a q̄ dicitur india p̄pinquus calido orbi. qz vñ an' torride sone. indus

In quo metro p̄bia
postq; oñdit in q̄ sic
summa bñtudo hor
ratur ad istā bñtudi
nem puenire dicens
Oēs capti quos fal
lax libido. i. fallax de
lectatio habitans. i.
possidēs frenas mē
tes ligat iprobis ca
tenis. i. vitiosis cupi
ditatib;. venite piter
huc. i. ad summū bon
num qd ē sūz i deo
Tunc oñdit vtilita
tē veniendū ad illud
bonuz dices. Dicit. i.
in isto bono qd ē de?
erit vobis req̄es labo
rū. cum ip̄e sit p̄mi
um in hac vita labo
rantium. hic ē port'
i. securitas manens
placida q̄ere. h̄ est. asī
lum. i. domum refu
gij. vñ. i. solum.
qz tñ ad deum ē tu
tum refugium patē
id ē aptum miseris.
Tunc compar istud
bonum ad bona tēp
oralia eē dānosa.
qz sui cupiditate ob/

Liber tertius

In quā hūmiles lapillos virides. i. smaragdos. cādidis. i. margaritis sup
ple oia illa nō illustrāt acie sup. mētēs. sed magis cōdunt. i. inoluūt ceos
aios in suas tenebras. i. ignorācias veri boni. hoc. i. bonum tpeale qd d. i.
quod cū qd placet. i. excitat mētēs ad cupiditātē. illud tell⁹ aluit in finis ca
uernis. i. p̄fūdīs. qz in p̄fundo terre gignunt metalla z gēme. Tūc oīe
dic vtilitatē boni qd
eō de in q̄ hā bti
tudo dīes. Splen
dor. i. b̄tudo splen
dens. q̄ splēdore regi
tur celū ille vitar ob
securas ruinas aie. qz
splēdor z obscuritas
se nō p̄parant in co
des. q̄ quis q̄ poterit
notare. i. notā habet
re hāc lucem. ipse ne
gabit. Non curabit
cādidos radios p̄be
bi. i. solis

¶ Horandū p̄ter li
terā q̄ asilū fm Hug. d̄ dom⁹ refugij quā romulus fecit. ab a qd ē sine
z silōn qd ē tract⁹. q̄ si sine tractu. qz nō erat fas aliq̄e tibi tāgere vel offen
dere. ¶ Horandū fm Jf̄s. li. erubimol. Tag⁹ ē fluui⁹ que cartago b̄spa
nie sic nūcupant. ex q̄ p̄cedit copiositas arenis auriferis. z ab hoc ceiens
fluuijs hyspanie est platus. ¶ Horandū fm Hug. q̄ t. crm⁹ ē fluuius aie
q̄ cāpos siniticos secat fluitibz. z ē plenus aureis arenis. Indus aut fm
Jf̄sido. ē fluui⁹ orientis q̄ rubeo mari excipit. a q̄ india nūcupat abūdans
margaritis z smaragdis.

¶ Prosa. xl. tertij libri
Sēntior in q̄ ista est vndecima p̄sa but⁹ tertij in q̄ p̄bia induct
Boetij in cognitionē q̄rūdā q̄ p̄i⁹ falsus fuit ignorare. i. qd sit
finis oim rez. z q̄bus gubernaculis mūd⁹ regat. P̄io dūc ipm
in cognitōez p̄mī. scdo scbi in sequenti p̄sa. P̄io p̄bia p̄estigat dīstī
nitionē boni. scdo ex hōnditē q̄ sit finis oim rez. ibi. Et illa nimū p̄mo
p̄mittunt quedā. Scdo p̄bia aggr̄dit p̄mī. ibi. Nonne inq̄t. P̄io bo
etius assentēs p̄dictis dicit Assentior in quā. i. iā dicitis. cūcā em p̄stā
nō p̄a firmisimīs rōnibz. qz demonstratiuis. Et p̄bia inq̄t. Quārt. i. p̄i
estimabis si agnoueris qd sit ipm bonū. Rūdit boe. Infinitū scz p̄i in
quam estimabo. si q̄dem mibi p̄nter p̄tingat agnoscere deū q̄ bonus est
dicit p̄bia. Atq̄ p̄ certe. hoc p̄refaciām verisimā ratōe maneat. i. conce
dantur. modo. i. rātūmodo q̄ conclusa sunt pauloante. Et dicit Boe. ma
nebit sine omni contractione in sui veritate.

Liber tertius

mōstratū vñū vey bonū fieri cū colligunt in vnā formā bñtūdis atq̃
efficiētā. i. in vnā cām efficiētē. s. deū vt q̃ sit sufficiētia. ea dē sit potentia
z reuerētia. claritas z focūditas. nisi vō oīa sint vñū z idē mōstratū ē. ca
nihil bñe q̃ nūerent. i. p̃p̃tent iter expētā. i. desiderāda. Et vō boer?
demonstratū ē in quā nec vllō mō dubitari p̃t. **U**teri q̃rit p̃bia. Illa q̃ cū

dissrepāt mīme sūt
bona. tēū cepint esse
vñū sunt bona. Non
ne hec cōgūgūt fieri
bona adeptōe vñta/
s. d̃t boe. Ita videt
in q̃ Et subdit p̃bia
s. oē q̃d ē bonū p̃tici
partē bont z cedis eē
bonū an mīme. Et
d̃t Boe. ita ē. Tunc
p̃bia ex p̃cessis p̃clu
dit maiorē dīcēs. Igi
tur sili rōne opter ve
cōcedat vñū z bonū
eē idē. Et p̃firmat il
lā p̃clusionē p̃ locum
ab effectū dīcēs nāq̃
eadē ē suba eoz. q̃rū
ñ ē nafalr diuersus
effect⁹. q̃ idē in q̃tū
idē natū ē facere idē. Boer⁹ p̃cedēs d̃t. negare in q̃ neq̃o. **N**ora ex lra
sic p̃bat q̃ vñū z bonū sint idē. Quēcūq̃ n̄ sūt bona nisi q̃ sūt vñū illa
nō sūt bona nisi adeptōe vñtatis. sed oīa sunt bona adeptōe vñtatis. q̃
vñū z bonū sūt idē. vel aliter arguit sic. **O**īa sunt bona adeptōe bontat̃
oīa sunt bona adeptōe vñtatis. q̃ bonū z vñū sūt idē. **A**liā rōez inuit in
lra di. **I**lla sunt vnum q̃z ñ est diuersus effect⁹. q̃ idē in q̃tū idē nō facit
nisi idē. ex. ij. de generatōe. sed vñus z bont non est diuersus effect⁹. q̃a
effectus vñus q̃ est bonum. q̃ sunt idem. z hec p̃lo paret. l. iij. metab
p̃bia. vbi Arist. vult q̃ bonum z vñū p̃uertant. **N**ostri ne igit̃ zē. **H**ic
p̃bia p̃bat minorē. s. q̃ oīa appetunt hē vñū p̃ talem rationem. **U**num
q̃d q̃ tādū maner atq̃ subsistere q̃dū est vñū. sed omnia nafaliter appē
tunt manere z subsistere. **G**omnia appetunt esse vnum. **I**lius rationis p̃
mo declarat maiorē. secundo minorēz ibi. **E**st ne igit̃ur. tertio relūpta ma
iore cōcludit intentum ibi. **S**i q̃d aut̃ inq̃t. **P**rimo ergo declarat̃ maiorē
q̃ vnum quo d̃q̃z tam dū maner quādū est vnum. dicit. **N**ostri o Boer
oē quod est tādū manere atq̃ subsistere q̃dū sit vñus z cū dēstiterit. i.

Prosa vndecima

desinit esse vñū pariter ptingit dissolut atq; interire. q̄rit hoc. Quoniam
mō phia declarat i exēplo dicēs. In aialib. h̄ p̄z cum aia z corp⁹ i vnuz
coeunt atq; pmanēt vnum. illud vñū vocat aial. cū p̄o hec vnitās dissol
uitur sepatōe vtriusq; sup. aie z corp⁹. liq̄t. i. manifestū ē. aial interire et
nō iā eē aial. Ponit aliud exēpluz ipm etiā corpus humanuz cum p̄māce

poris distraxerint vnitatē. desini eē
qđ fuerat. Eoq; mō pcurrētī cetera
pculdubio patebit subsistere vnum
qđq; dū vñū est. Lū deo vnum esse
desinit esse interire. **B.** Cōsiderāti
in q̄ mibi plura mime aliud videt.
P. Est ne igit in q̄t qđ inquātū na/
turaliter agat relicta subsistendi ap
petētia venire ad interitū corrupti
onemq; desiderent. **B.** Si aialia in
quā p̄siderē. q̄ h̄nt aliquā volēdi no
lēdiq; naturā. Nihil iuenio qđ nul
lis extra cogētib⁹ abijciāt manendi
intētione z ad iteritū spōte festinēt.
Q̄ nāq; aial tueri salutem laborat
mortem. vero per v̄sēm q; deuitat.
Sed qđ de herbis arboribusq; qđ

sunt boni. ergo non sunt vnum. Ista rō soluitur ex quarto hui⁹ negādo
maiorē. quia phia quarto hui⁹ probat malos non solum non esse potētes
sed simplr non esse. Unde mali bene sunt mali. sed q̄ simplr dicant esse
non est verum. sicut homo mortuus simpliciter non est homo. z de hoc
videbitur in quarto.

¶ Est ne igitur in q̄t. Hic phia pbat seu declarat minorē. s. q̄ oia appe
tant esse z pmanere z primo oñdit hoc. secundo pbat q̄ talis appetitus ē
naturalis. secunda ibi. neq; nunc nos. Primo ostendit intentum in aial
bus. Secundo in vegetabilibus. Tertio in rebus inaiatis. secunda ibi.
Arq; non est tertia ibi. Ea etiam. Primo dicit phia. Est ne aliqd q̄ in/
q̄tum naturalr agat desider et venire ad interitum. i. ad mortē z ad cor

in vna forma p̄iuctō
ne mēbroz. tūc vñū
id ē videtur humana
sp̄s. s. h̄ p̄tes corp⁹
distribute z segrega
te. i. sepe ab inuicem
distraxerint vnitatē
corpus desinit eē qđ
fuerat eodē mō pcur
renti cetera pculdu
bto patebit vñū qđ
q; subsistere. i. pma
nere dum ē vnuz. cū
p̄o desinit esse vnuz
interire videt. Et dī
cīt Boett⁹ mime in
quā videt mibi ali
ud p̄siderātī plura.

¶ Nota q̄ aliqđ dīce
ret nō videt q̄ esse z
esse vnum sint eadez
q; mali sunt z tñ nō
sunt vnum. p̄batio.
vnum z bonuz sunt
idem vt iam proba
tum ē. sed mali non

Liber tertius

ruptio nō relicta appetēda subsistēdi Rūdet Boe. Si cōsiderē aīalia que hñc naturā. i. appetitū volēdi. i. psequēdi z nolēdi. i. fugiēdi aliqd. nihil in uento qd abijciat intēcionē manēdi sup. ē. ex natura. z festinet spōte. i. uolūtate ad interitū nullis caus extra cogētib. qz oē aīal laborat tueri salutē z deuitat mortē z pnticē. sed ego prius dubito qd s herbis z arboribus. z qd de rebz in aīal oīno. pntiam sup. an talia appetāt esse z pmanere.

¶ **Boe.** nō dubitat qn aīalia appetant z pmanere. cui rōez inuit: Illō qd laborat tueri salutē z vitare mortē h appetit esse z pmanere sed oē aīal est hmōi. ¶ **zē.** S; vtz ita sit i vegetabilibz z in rebz inaiatis. de hoc dubitat. z pōt esse rō dubitātōis. qz in talibz nō sūt opatōnes ita manifeste subseruientes appetitū naturalē pmanēdi sūt in aīalibz. q mouent ad pēpiendū nutrimentū z ad alia q pntēt ad pseruatiōnē vite. ¶ **Atq** nō est q de h. Hic pbia pbat q vegetabilia sicut herbe z arbores appetāt eē z pmanere. z h pbat qz modis. sicut pbrēte. pmo ex loco qūitate. qz in talibz locis nascunt vbi diutū pnt pseruari in esse. ¶ **Un** dē. Atq p certe. ¶ **Boet** nō est q possit ambigere. i. dubitare de hoc vtrū inaiata z vegetabilia appetāt eē primū. i. pmo signo. Cū tu inuēaris herbas atq arbores in aīal locis sibi puenientibz. vbi qstū eaz natura. i. vigor nature qat nō pnt cito exarescere z interire. ¶ **Nā** alie campis oriunt sicut oliuē. alie mōtibz sicut cāpiti alias ferūt paludes sicut alnos z salices. Alie herēt saxis sicut herbe q dēunt capilli vneris z barba iōuis. Aliaz herbaz sunt fecūde. i. abūdātes steriles alie vt illius herbe q dē merica. qz si qspā. i. aliqs conetur trāsserre in alia loca arescāt. s; natura dat vnicuiqz qd sibi cōuenit z elaborat ne intereāt qd tū manere pnt.

¶ **Nota** loc' est principii generatōis. qz saluat z pseruat locatū z ipō mēdi ante vitē celestis iñuit ipsi locato. Cū i gēf vegetabilia sicut herbe z plāte reqrant determinata loca in qbz saluant z in alijs arescāt pz q spā appet

Proposa vndecima

tant esse et permanere. ¶ Quid dicam quod omnes velut in terras. Dicitur philosophia per baridem alios quod sumitur ex modo situatis partibus in uenientia ad attractionem non aliter quam seruat esse eorum. Et dicitur quod dicitur ex hoc quod omnes scilicet herbe et arbores trahunt alimentum radicibus velut ore demerso in terras. et diffundunt sibi alimentum per medullas. per robur et per corticem quod non est nisi propter appetitum

Quid dicam: quod omnes velut in terras ore demerso trahunt alimentum radicibus ac per medullas robur corticemque diffundunt. Quid quod nobilissimum quodque sicuti medulla est in interiore sede recondit. extra vero quadam ligni firmitate. Ultimum autem cortex aduersum celi intemperies quasi mali patiens defensor opponitur. Ita vero quanta est nature diligentia. ut cuncta semine multiplicato propagentur quod omnia non modo ad tempus manendi verum generatim quoque quasi impetuam permanenti veluti quasdam machinas esse quod nesciat

in alio sibi in specie cum non possit manere de numero. Et de. iam vero quanta est diligentia nature ut cuncta propagentur semine multiplicato super. Considera quod omnia semina quod nesciat esse tanquam quoddam machinas. scilicet instrumenta manendi non modo. scilicet non enim ad tempus. verum etiam manendi in perpetuum generatim. id est successiua generatione. quod. d. nullus est cui hec non parcat.

¶ Notandum quod radices plantarum omni sitas sunt cum habeant eandem operationem scilicet trahere alimentum. Habent autem plante radices fixas terre. quia ex terra humorem trahunt et alimentum quod primo diffunditur in medullam. deinde in robur. deinde in corticem. Est autem medulla mollissimum quod est in medio plate vel arboris non potens pati intemperiem caloris et frigoris. ideo natura ipsa locauit in medio quam circumdat robur quod est lignum arboris. robur autem circumdatur cortice exteriori tanquam defensore ab intemperie aeris. ¶ Notandum quod vegetabilia non possunt idem numero manere id natura producit in eis semina. per quorum propagationem idem permanent in specie scilicet in suo simili

permanendi. Tunc ponitur aliud signum quod sumitur de dispositione partium ad prohibendum nocumtum extrinsecum dicitur. quod dicitur ex hoc quod mollissimum quodque sicuti medulla se recondit id est locat in interiori sede. id est in medio plate extra vero rufet quadam ligni firmitate veli autem. id est exterior cortex arboris patiens mali. id est potens sustinere mala opponitur defensor plus intemperie celi. id est aeris. Tunc ponitur aliud signum quod sumitur ex propagatione seminis quod ordinat ad preservationem nature

Liber tertius

¶ Ea etiā q̄ inaiata. Hic phia pbat q̄ etiā inaiata appetant esse duo bus signis. Pr̄o ex inclinacōe naturali eoz ad locum. z d̄r. Ea etiā q̄ cre- dunt ee inaiata. vt lapis. aer. ignis. nonne Desiderāt. i. appetūt queq̄. id ē oia inaiata q̄ sūū est. i. sue nature cōsonū ē. sili rōne ppter pseruanōes sūū esse. q. d. sic. Cur etiā leuitas vehit. i. mouet flāmas sursum. z pōd. i. gra-

uitas dep̄nit terras deorsum nō p̄f altā cās nisi q̄ h̄c loca z motōes cōueniūt singulis s̄p. p̄ salu- tatione eoz esse. Et subdit Porro illō q̄d est cōsentaneū. i. con- ueniēs cuiq̄z illō sup- ple pseruat in eē vni quodq̄z sicut ea que sūt inimica. i. tria cor- rumpunt. secundo p- bar idē p̄r altud si- gnum sumptū ex cō- seruatione naturalis p̄rietat. h̄mōi ē cō- tinitat quā quelibz res naturalis nititur pseruare. Unde d̄c̄ Jam supple ista vō que dura sunt vt la- pides adherent tena- cissime. i. firmissime suis partibus. z resi- stunt p̄ suā duriciē ne facile dissoluant. Que vero sunt liq̄ntia id ē mol- lia sicut aer z aqua ne facile cedunt d̄sidentibus. sed cito relabunt id ē re- deunt in ea a quibus sunt abs̄cisa. sed ignis refugit omnem sectionē

¶ Nota q̄ hoc vltimum quod dicit ignē fugere oēm sectionē dupliciter exponitur. **¶** Primo sic. Aliquid secatur cum partes eius ab inuicem se- parantur. ita vt in nullo conueniant. **¶** Sed partes ignis sic non possunt seca- cari. **¶** Alio modo exponitur sic q̄ ignis refugit omnē sectionē. q̄ p̄ter vehementiam sue actionis corrumpit ipsum quod debet secare. z ignem do totum in sui naturam conuertit.

¶ Neq̄ nunc nos. Hic phia ponit q̄ desiderium essendi non est appe- titus voluntarius sed naturalis. Et dicit. Neq̄ nos tractamus nūc de motibus voluntariis anime cognoscentis. sed de naturali intentione. sicut

Prosa undecima

et naturale est quod transigimus. i. digerimus. acceptas escas sine cogitatione et quod in summo nescientes ducimus spiritum. i. respiramus. Nam amor. i. appetitus manendi. i. subsistendi in animalibus. i. non puenit ex volunta-

Neque nunc nos de voluntarijs anime cognoscentis motibus. sed de naturali intentione tractamus. sicuti est quod acceptas escas sine cogitatione transigimus. quoniam somno spiritum ducimus nescientes. Nam ne in animalibus quidem manendi amor ex anime voluntatibus verum ex nature principijs venit. Nam sepe mortem cogentibus causis quam natura reformidat voluntas amplectitur. contraque illud quo solo mortalium rerum durat diuturnitas gignendi opus quod natura semper appetit interdum coerces voluntas. Adeo hec sui charitas non ex animali motione. sed ex naturali intentione procedit. Bedit enim providentia creatis a se rebus hanc maximam manendi causam ut quoad possunt naturaliter manere desiderarent. Quare nihil est quod villo modo queas dubitare cuncta que sunt appetere naturaliter constantiam per-

tibi suppleti tu est mas. quia sicuti posuit sicuti solum in animalibus esse appetitum manendi. sed venit ex principijs nature. quia natura reperitur tamen in animatis. Sed in inanimatis. Sed autem appetitus manendi non sit ex voluntate. probatur dupliciter. Primo probatur hoc. quia voluntas sepe amplectitur mortem que tollit eam in diuturnitas. unde dicitur. Voluntas sepe amplectitur mortem quam natura reformidat. id est abhorret cogentibus causis. scilicet extrinsecis. sicut patet de martiribus.

Secundo probatur idem ex hoc quod voluntas quae cohibet operationes conservativas esse specificis dicitur. Contra quod dicitur. Illud opus gignendi quo solo durat diuturnitas. scilicet permanencia rerum mortalium. quod natura appetit interdum coerces voluntas. scilicet propter incontinentiam. adeo hec caritas. scilicet appetitus manendi non procedit ex animali motione sed ex naturali intentione quam dicitur in-

et sui sup. manendi non procedit ex animali motione sed ex naturali intentione quam dicitur in-

Liber tertius

didit nature. Dedit enim prouideri a diuina rebus creatis a se habere maximam causam manendi ut desideret permanere naturaliter. Sed in parte que nihil est quod uoluntate non possit dubitare. cuncta que sunt naturaliter appetere constantem permanendi. et deuitare prouident. quod Boetius preces de. Cōfiteor inquam. nunc me cernere idubitato. i. sine dubitatione. que dudum incerta uidebantur supple que vegetabilia et inaiato naturaliter appetunt permanenti esse di. **¶** Ad hoc ad quod duplex appetit. naturalis et animalis. Naturalis est que sequitur formam naturalem. et quod prima perfectio illi quod habet formam naturalem esse. i. appetit. cuiuslibet rei naturalis est ad suum esse habendum si caret vel ad conservandum si habeat. Appetit. animalis est que sequitur formam apprehensam. et si est forma sensus est appetitus sensitivus que spiritus redit in prouidentia nature. Si autem est forma apprehensa per intellectum tunc spiritus inclinatio prouidentia est appetit. rationalis que est uoluntas. et quod illud quod se est discouentis nature sibi est mors. illud homo apprehendit quod tunc tunc prouidentis propter aliud amorem. i. propter primum eterne uite. i. uoluntas sepe amplectitur mortem quam natura reformidat. ex quo patet que appetitus estendi non est primum et principaliter appetit. intellectus. sed appetit. naturalis. **¶** Sed autem inquit subsistere. Hic philosophia resumpta maiore prouidentia dicitur. Sed autem appetit. subsistere et permanere illud desiderat esse unum. hoc enim supple uno sublato non permanet cuius rei suum est. de hoc. uerum est. prouidentia philosophia. Quia igitur unum esse desiderat. Et hoc sententia de sensu. et tunc maiore principaliter sylogismi resumit ut prouidentia diffinitio de. Sed nos monstrauimus unum esse idipsum quod bonum est de boetio. ita que de. Tunc philosophia prouidentia dicitur inquit formam do diffinitio boni dicitur. Igitur cuncta bonum petit. quod bonum licet. i. licitum est. ut ita describas. bonum

Metrum undecimum

est qd desiderat ab oib. Et dr hoc. Nihil veri^o excogitari potest qz vel ad nihil cuncta referuntur et destituta vno pte i. principio cuncta fluitabunt sine rectore. Aut si qd e ad qd vniuersa festinet. illud erit sumu oim bonoru.
¶ Notandū qd oē qd e. vel appetit pfecti. vel in sua pfectōe saluari. cū igit pfecti et i pfectōe saluari sit bonū. oia appetūt bonū. ¶ Notandū cū dr oia

qd vniuersa sustinent id erit omnium summū bonorū. ¶ Et illa minimū inquit Salumne lector. ipaz em me die veritatis notā mente firisti. Sz in hoc patuit tibi qd ignorare te paulo ante dicebas. B. Quid inqz. ¶ Quis esset inquit rerū oim finis. Is em pfecto qd desiderat ab oib. qd qz bonū esse collegim. oportet rez oim finem bonū esse fateamur.

Metrum undecimū h^o tertij libri.
uisqz pfūda mēte vestigat vey
Lupitqz null ille deujs falli
In se reuoluat intini lucem visus
Logosqz i orbē cogat islectēs mot^o

sed hoc patuit tibi qd dicebas te ignorare pauloan sup. in pmo libro. p. sa. vi. Et qrit hoc. qd in quā supple e illud. dr p hia. qd esset finis oim rerum Et subdit. Is em est finis oim rez qd desiderat ab oib. qd qz bonū esse collegim. vt patet ex diffinitione boni. oportet vt fateamur bonū esse finē oim rez ¶ Nota qd p notā medie veritatis intelligit noticiā diuinaz sc punctū e medie circuli a q oēs linee ducunt. sic de e medie veritatis a q ois veritas pcedit ¶ Notandū qd oia appetūt sui finē. cū finis sit pfectio rei et res destituta suo fine frustrat. ¶ igit de rōne finis sit e bonū. qz auferetes finē auferūt naturā ex. ij metaph. iō finis oim rez est bonum

Metrum undecimū tertij libri.

Uisqz pfūda. Istud e. xi. uerū h^o tertij qd dr gli contentū ab inuētoze. tābi cū a pede p dñante. In quo metro philosopha ostēdit quomodo possumus cognoscere bonum et vey et puenire i cognitionem rez. ex qd hoc. prius fallus est se mō scire quod prius ignorabat.

Liber tertius

Primo gōndit modū q̄ possum⁹ deventre in cognitōez veritatis. *Se-*
cun. lo assignat cāz et⁹. ibi. *Nō* oē. Dicit primo. Quisq̄ vestigat. i. inue-
stigare vult vez p̄funda mēte. i. subtrā. q̄ p̄ et cupit valli nullis deujs.
idē falsis op̄inōibz q̄ faciūt a vero deuare. ille reuoluat i se. i. exercitat in
tra se lucē i. speculāoz; intīmi vīlus. i. rōnis z intellect⁹ interioris. z ipe co-
gat i. reducat longos
mor⁹. i. op̄atōes aie.
p̄cedēs aīa in
flectēs eos mor⁹ i oz
bē. i. in oculū redeū
do ad aīam. z q̄cqd
aīa doceat molitur
id ē laborat. speculāz
do extra. i. circa res et
tertozes. ille doceat
animū retrusū id est
a se p̄tersum possi-
dere suis thezauris.
id ē p̄grijs que sūt
memoria z intellectu⁹
z tūc illō qd atra nu-
bes. i. obscurtas ig-
norante dūdū textit.
i. occultant. illō lu-

Animūq; doceat q̄cqd extra molit
Suis retrusuz possidere thesauris.
Būdū qd atra textit terroris nubes
Lucebit ipso perspicatius pbebo
Nō omne nāq; mente spulit lumen
Obluiosa corp⁹ inuehens molem
Heret p̄fecto semen intrusum veri.
Quod excitat ventilante doctrina
Nā cur rogati spōte recta censetis
Nimert⁹ alto viueret fomes corde
Qd si platonis musa psonat verū
Qd quisq; dicit imemor recordat.

cebit. i. apparebit p̄spicac⁹. i. euidentius ip̄o pbebo. q. d. qd longo tpe fu-
it obscur⁹ lucidū apparebit intellectui. ¶ *Notādū* q̄ q̄ vult cognoscere ve-
rū dirigit rōnes z intellectū ad ip̄am rē extra z ad rez p̄zietates. z si ali-
qd cognoscit ex his nō statim iudicat. sed in se reuertat deliberādo an ita
sit vel nō sit. qz sepe videt bonū eē qd nō ē. z nō esse qd ē. sine em̄ delibera-
tione nō est iudicandū. qd nō est lōga deliberatōne pbatū. id dicit p̄bia
reuoluat i se lucē intīmi vīlus. ¶ *Notādū* q̄ orbis ē linea circūducta radius
ad idē. i. flectere rōgos mor⁹ i orbē ē cū vt aie ab aīa vsq; ad ip̄as rē dō
uertit. z ad aīaz reuertit deliberādo an ita sit vel nō sit fm q̄ cognouit
¶ *Nō* omne nāq; mēte. Dicit p̄bia assignat cām ei⁹ qd dictū ē. i. q̄re pol-
sum⁹ cognoscere vez dicēs. Nā corp⁹ inuehēs. i. inducēs obliuioz; mo-
le. i. gūtatē q̄ homo fit obliuiozus. Nō depulit oē lumē. i. cognitōe verita-
tis. mente i. de mēte. qz hīc p̄ncipiōz manet in mēte. z subdit p̄fecto. i.
p̄ certo. semē. i. p̄ncipiū veri. i. veritatis. heret. i. manet. intrusum. i. intrin-
secus in aīa qd excitat. ventilāte. i. exercēte doctria. q̄ aīe semē vti sit i aīa
pbat p̄ h̄ q̄ puer ignar⁹ q̄n recte r̄ndit ad interrogata vt vtiū dualitas sit
n̄er par vl ipar v̄n diē. Nā cur rogati. i. interrogati. cētēs. i. iudicēs vl
r̄ndēt; recta spōte. i. volūtarie. nisi fomes. i. radix veritatis. mētus. i. lātēs

Prosa duodecima

viueret alto corde. i. profunda mente. Et subdit si musa. i. sapia platonis p[ro]p[ri]e
nat verū illud q[ui]s q[ui]s dicit recordat[ur] in memor. i. oblit[ur]. ¶ Horandū q[ui] pla
toni iponit q[ui] voluerit a[li]as o[mn]i[um] scuisse ante q[ui] p[ro]iugerent corp[or]ib[us]. sed ad
sūcte corp[or]ib[us] o[mn]ia tradidisse obliuioni. sed p[er] studiū r[ati]o exercitiū sapiant[ur] recu
passe. q[ui] voluit q[ui] scire nō est aliud nisi q[ui]ddā antiq[ui]z reminiscet. ad quā in

Prosa duodecima libri tertij.

¶ **U**m ego platonī in quā vehe
mēter assentior. nā me horū iā
scdo cōmemoras. Prīmū q[ui] memo
riā corporea p[er]tagide. dehinc cū me
roris mole pressus amisi. ¶ **T**um
illa. Si priora inq[ui]t p[er]cessa r[ati]picias
ne illud q[ui]dē lōgius aberit q[ui]n recōr
deris. q[ui]d te dudū nescire p[er]fessus est
B. Quid inq[ui]t. ¶ **Q**uibus ait illa
gubernaculis mūd[us] regat **B.** Ape
mini inq[ui]t me inscitiam meam fuisse
confessum. Sed quid afferas. licet
iā p[er]spiciā. plan[us] t[ame]n ex te audire de

ritatem o[mn]idit ¶ **H**orandū q[ui] sicut sanitas q[ui]q[ue] causat[ur] a principio. in tris
seco. i. a corde. q[ui]q[ue] a principio interiori r[ati]o exteriori puta a medico r[ati]o corp[or]is
sed nunq[ue] causat[ur] a principio exteriori siue interiori. puta a medico r[ati]o corp[or]is
sed nunq[ue] causat[ur] a principio exteriori siue interiori. sic scia q[ui]q[ue] acquirit[ur]
a principio interiori puta ab intellectu agere sicut patet in habentib[us] sciē
tiā p[er] inuēto[rum]. q[ui]q[ue] acquirit[ur] a principio interiori r[ati]o exteriori sicut a do
ctore r[ati]o intellectu agente. nunq[ue] aut[em] acquirit[ur] a principio exteriori siue interi
ori.

Prosa. xij. tertij libri

¶ **U**m ego platonī in quā. ¶ **H**ic e[st] xij. p[er]sa r[ati]o vltimab[us] tertij i[st]i p[er]bia
reducit in cognitiōez boetij alteri[us] cui[us] ignorantia p[ri]us p[er]fessus
e[st]. s. quib[us] gubernaculis mūdus regat. P[ri]o facit h[ic] scdo boetij
mouet q[ui]ndam questionē p[er]bie. scdo ibi Ludis neme. P[ri]mo o[mn]idit q[ui] de
his o[mn]ia gubernat sua bonitate. scdo ostēdit modū q[ui] omnia gubernat ibi.
Sed q[ui]s d[icit]eam. tertio ex his p[er]cludit malū nihil ec[est] ibi. Sed vis ne. P[ri]o
mo boe. assentit dictis Platonis in metro. Et ostēdit p[er]bia ipsum posse

Liber tertius

reducit in cognitionē cuiusdā cui⁹ ignorantiā p̄fessus ē. scdo p̄bia reducet
ip̄m in p̄gnitōez illi⁹. scda ibi. Quidū h̄ac. P̄rio dr. Tū. p̄ tūc. ego bo/
eri⁹ in q̄s vehementer assentior. i. p̄sentio. Platoni nā me o p̄bia hoz. f. q̄
de⁹ sit finis oim rez. z sūmū bonū. scdo cōmemoras. i. recordari facis. p̄ri
mū q̄ amisi memoriā. i. q̄s erat i memoria. corpea p̄ragione. i. corpis gra
ue. z me. dehinc. i. se

Quidū p̄memoror bonū
nū cū amisi memoriā
am. p̄his mole. i. pō
dere meroris. Tunc
p̄bia oñdit q̄ nō tū
hoz recordabit. p̄ter
dicta. sed cuiusdā al
teri⁹ q̄ ignorare se di
cebat di. si illa p̄iora
p̄cessa respicias non
aberit lōgi⁹. s. a me/
moris tua. q̄n facile
recordaris q̄s duduz
p̄fessus es te nescire.
id ē ignorare. i. i. li. et
q̄nt boe. qd in q̄s dīc
p̄bia q̄b gubernat/
cul mūd⁹ regat. z dr
boe. Memini in q̄s
me fuisse p̄fessum in
scitiā. i. ignorantiā me
am. z lzā. p̄spiciā. i.
agnoscā. tū desidero
plantus audire ex te
qd asseras. i. qd di/
cas. ¶ Horandū q̄
boe. dr. se scdo cōme
morariū p̄dictoz de⁹ sit finis q̄ rez. z qd sit sūmū bonū. ¶ P̄rio post q̄ mo
le corpis opp̄ssus ē amisi memoriā eoz. z postea p̄ studiu recordatus est
secūdo q̄ merore z tristitia affect⁹ in ignorantiā eoz lapsus ē. sed postea p̄
instruētiōez p̄bie ad memoriā rediit. ¶ Quidū h̄ac in q̄t. Sic p̄bia vult
ostendere itēū. z primo admonet boe. de qdā p̄ri⁹ p̄cesso. z boe. illd̄ facit
z rōne p̄firmat. scdo p̄bia oñdit q̄b gubernat cul regat mūd⁹. ibi. Tūc il
la in q̄t. p̄rio dīc. ¶ Boeti tu pauloan si p̄rio li. putabas mīme dubitā
dū h̄ac mōm regi a deo. dr Boeti⁹. Mīme arbitror dubitā dū nec yn
q̄s purabo. z ego breuiter exponā q̄b rōnibz accedā ad h̄ p̄bādū. Et ita

sidero. ¶ Quidū in q̄t h̄ac a deo re
gi paulo ante mīme dubitā dū puta
bas. ¶ Ne nunc qdē arbitror in q̄s
nec yn q̄s dubitā dū putabo. Quibus
q̄s ad hoc rōib⁹ accedā breuiter expo/
nā. Quidū h̄ac ex tā diuersis p̄trariis
q̄s p̄tib⁹ i vnā formā mīme p̄ueniss⁹
nisi vn⁹ eēt q̄ tā diuersa p̄iugeret. cō
iuncta h̄o naturaz ip̄a diuersitas in
uicē discors dissociaret atq̄ diuelle
ret. nisi vn⁹ eēs qd̄ neruit p̄tineret.
Hō tā h̄o cert⁹ nate ordo p̄cederet.
nec tā dispositos mot⁹. locis. t̄pib⁹
efficiētia. spacijs. qualitatib⁹ expli
caret. nisi vn⁹ eēt q̄ has mutatiōnū
varietates manens ip̄e disponeret
hoc q̄cqd̄ ē quo p̄dita manēt atq̄ agi
tāt. v̄sitato cūctis vocabulo decum

Prosa duodecima

te Boe rones suas di. Hicm. ita' nime' uentilet i vna formā ex tam di
 uerlis 7 hīs p'ib. nisi per yr' q' tā diuersa iūgeret supple q' ē de'. 7 ipsa
 diuersitas naturaz hui' mō di' discors inice dissociaret atqz diuelleret q' iū
 eta. nisi eēt q' p'neret. i. cōseruaret. qd' neputat. p' iūst. qd' sup. ē de'. ordo
 hō nature tā cert' n' p'cederet nec explicaret tā dispositos mot'. i. ordina
 tos mot' locz. t'pibz.
 effie'ētia. spacijs. q' /
 litraab. nisi eēt vnus
 q' ipse manēs. i. in d' /
 bilis' d'isponeret has
 varietates mutatio
 nū' i' q' d' aut h' est q'
 condita. i. creata ma
 uent 7 agitant. i. mo
 uent illū' v'itaco cū'
 etis vocablo nomio
 deū. ¶ Horandū q'
 boe. inuit. tres rōes
 q' mūd' regat a deo.
 ¶ P'ia sumit ex d' /
 ueriaz rerū p'icēōe
 q' tal' ē. Diuersa 7 p'
 riā n' vnium inuices
 p' se. cū' igit' mūd' v'it' sit ex p'ibz hīs vt ex elemē' optz vt aliqd' sit vni
 ens eas. 7 h' ē de'. q' mūd' regit a deo. Hāc rōes tāgit ibi. ¶ Und' h'ic
 ¶ Sed a rō sumit ex p'ibz sū' p'icēōz p'ernatōe q' tal' ē. Diuersa 7 p'ia
 ex p'icēōe sūe nase dissocietur ab inuice. nisi ab aliq' cōseruet. s' p'ies mōi
 sū' diuerse 7 p'ie q' d'. Hāc rōes tāgit ibi. ¶ Coniuncta hō. ¶ Tertia rō
 sumit ex ordiata moruū d'ispōne q' tal' ē. Nullū' certitudinalr 7 regulariter
 mouet s'm d'ispōez loci. t'pibz effie'ētie. spacijs 7 q'litat' nisi sit vnum rectifi
 ficās 7 regulās. sed mot' eoz q' sūit i mōdo sūit regularit' r' s'm p'icta q' nōs
 q' necesse ē ponere rectificātē 7 regulatē qd' ē de'. q' mūd' regit a deo. Hāc
 rōes tāgit ibi. ¶ Hō tā hō cert' ¶ Horandū q' regularis mot' sūit i mūdo lo
 cis q' tū ad p'iarōez 7 cōgātōez sol' in oliq' circulo. Sūit aut' t'pibz q' tūm
 ad variatōez diei 7 noctis. Sūit effie'ētia qz luna effie'ētia augmērationē 7 dē
 minutōez h' iūdoz s'm sui crescētā 7 degrescētā. 7 effie'ētia fluxū 7 vtreflu
 xum maris. Sūit etiā ordinari mot' spacijs. qz luna 7 alij planete maiorē 7
 minorē spacio q' nōz distēta sole 7 ab inuice etiā sūnt q'litati b' qz in estare
 causat calor. i. hieme frig'. ¶ Tū illa cū' Hic p' hia supposito q' mōs re
 gatur a deo p'bat q' ab ipō regat p' sūā hōitatē. 7 dr. o bocti cū' hec ita sen
 tias q' mūd' regit a deo puta mihi restare puā opaz. i. puū laborē vt tu
 cōpos. i. potēs felicitarz. sospēs. i. san'. reuifas patriā. i. cōs'ctas b'itūdinē

Liber tertius

Tu pbat q̄ deus regat mōm̄ sua bonitate dicēs. Intueamur q̄ p̄ osul
mus nōne nūerayim̄ supra i. it. pla i b̄rudie eē sufficiētā r̄ p̄cessim̄ de
um eē ipam̄ b̄rudine. de boe. Ita ē in q̄. q̄ b̄cludit p̄bia deū nullo idē
gere ad regēdū mōm̄ de q̄ ad mundū regēdū de nullo extrinsecis ad
m̄nticul̄ idēgebat. alioq̄n si ita eēt q̄ aliq̄ egeat. nō habebit plenā suffici
entiā. Et d̄r Boe. il

lud in quā ē necessa
riū t̄bo p̄cludit p̄bia
deus cūca disponit
id ē regit̄ se solum
d̄r boet̄. negari ne
q̄t. sed de mōstrat̄ ē
eē ipm̄ bonū. memi
ni in q̄ dicit Boe.
q̄ p̄ bonū de cuncta
disponit. si q̄dē p̄ se
regit̄ oia. q̄ p̄sensim̄
esse bonū. r̄ hic de
veluti q̄dā clauus at
q̄ gubernaculum. q̄
machia mūdana ser
uat̄ stabilis r̄ icornu
pra dicit boe. vehe
mēter. l. valde assen
tior. r̄ illud te dicitur
rā pauloan̄ p̄sper̄. li
cet tenui suspitōe. de
p̄bia. Eredo in q̄t q̄
hec putidit̄. iā enī
vt arbitror vigilāti
q̄ p̄ius deduc̄ oeu
los ad vera cernēda

disponit. **B.** Negari in q̄ neq̄t. **A.**
Atqui de ipm̄ bonū esse mōstrat̄ ē
B. Ademini in q̄. **A.** Per bonum
igit̄ cuncta disponit. si q̄dē p̄ se regit̄
oia quē bonū esse p̄sensim̄. Et hic ē
veluti q̄dā clauus atq̄ gubernaculus
quo mūdana machina stabilis atq̄
in corrupta suat̄. **B.** Vehemēter as
sētior in q̄ r̄ id te paulo ante dicturā
tenui l̄ suspitōe p̄sper̄. **A.** Eredo
in q̄t. **A.** Enī vt arbitror vigilāti ad
cernenda vera oculos deducis. **S.**
q̄d dicit̄ nō min̄ ad p̄uendū patet.
B. Quid in q̄. **A.** Cū de in q̄t oia
bonitatis clauo gubernare iure cre
dat̄ eademq̄ oia sicuti docui ad bo
nū naturali intentiōe festinent. **A.**

¶ Notandū q̄ ex ista acceptiōne due rōnes ad p̄bandū intep̄rū. ¶ P̄ria rō
pbat q̄ de p̄ se regit̄ oia r̄ taliter in b̄rudine ē sūma sufficiētia. sed deus
ē b̄rudō. q̄ in deo ē sūma sufficiētia. tale q̄ nō indiget extrinsecis guber
nanculis. q̄ p̄ se deus regit̄ oia. ¶ S̄cōda rō pbat q̄ de p̄ sua bonitate q̄ nō
distinguit̄ a deo regit̄ oia sicut de p̄ se regit̄ oia vt visū ē. sed de ē ipsum
bonū q̄ p̄ bonū regit̄ oia. vt pat̄ de se q̄ sua bonitate r̄ clementia. ¶ S̄
q̄ d̄ dicit̄. Hic ponit̄ p̄ quē modū de oia gubernat. r̄ p̄rio oñdit q̄ oia qu
bernat suauiter. q̄ oia sibi obediūt. sed q̄ gubernat oia fortiter q̄ nihil si
bi resistere p̄. secūda sibi. si conē. p̄mo dicit̄. Illud q̄ d̄ dicit̄ nō mī pat̄

Prosa duodecima

ad cōuendū i. desiderādū r dicit Boe. qd in quā. Et dicit phia. cū de
iure credat oia gubernare clauo bonitatis sue r oia festinē naturali intē
tione ad bonū. sicuti docui pū in psa decima. nō p nūqd pē dubitari qn
volūtariē regant spōte r puerant se ad nutū disponētis veluti puenien
tia. i. obediētia r pparata i. coaptata suo rectori. dicit Boe. Ita inq̄ neces
se ē qz nō videt be
am eē regimē dei si
foret ingū detrectan
tū. i. recitatū. sicut
bos lasciuus recusat
iugū. r si nō eēt sal
obtempantiū. i. obe
diētū. q̄ dicit phia nī
hil ē qd naturā ser
uās conet. i. laborat
p̄re deo. Dicit Boe.
Nihil in quā. Nota
q̄ cū gubernare nī
hil aliud sit nisi in fi
nē ordinare. hec aliō
est deū p bonitatem
gubernare q̄ p bo
nitatē in finē dirigē
re. r cū oia naturalit
tendāt ad bonū tāq̄
in finē. manifestum
ē q̄ oia spōte in fines
dirigunt. r ita natu
raliter oia sponte obe
diunt gubernanti. et
p p̄ns deus regit oia
suauiter. Nota q̄

dubitari p̄t qn volūtariē regāt: seq̄
ad disponētis nutū veluti puenien
tia pparataq̄ rectori spōte puerāt.
B. Ita inq̄ necē ē n^c btiū igimē eē
videt: si qdē detrectatū iugū foret
nō obtpantiū sal^o. **P.** Nihil est igit
qd natāz suās dō ptraire conet. **B.**
Nihil inq̄. **P.** Quid si conet: ait.
nū tādē pficiet q̄cqd aduersus eum
quē iure potētissimū btiūdis eē cō
cessim^o. **B.** Proxius inq̄ nihil va
leret. **P.** Nō est igit aliqd qd sūmo
huic bono v^l velut vel possit obsiste
re. **B.** Nō inq̄ arbitror. **P.** Est igit
sūmuz inq̄t qd regit cuncta fortiter
suauiterq̄ disponit. **B.** Tum ego
inq̄ me nō modo ea q̄ pclusa sūma

voluntariū sūm pfectā sui rōnem em inuenit in hntibz volūtariē. sed exten
dendo volūtariū ad oēm appetitū nō coactū. sicut pōt regiri in oibz. et sic
accipit hic. Nota q̄ nihil seruās naturā repugnat deo. licz em petōz
videatur deo repugnare spō nō seruā naturā. qz petm̄ diminuit et depri
uat naturā. Etia Boe. loquit hic de appetitu nature vt patet ex supiori
bus. Quid si conet. Hic oñdit phia q̄ de^o regit oia fortiter. qz nīl
est qd possit sibi resistere. Secō pfirmat h p quādā fabulā. ibi. accepisti.
Pūmo dicit. Si qd conet resistere deo. nūqd aliquid pficiet aduersus
eū quē pcessimus eē potētissimū iure btiūdis. i. ex eo q̄ ē btiūdo. Dicit
Boeti^o. Proxius nihil valeret sup. resistere. igit dicit phia. nō ē aliqd qd

Liber tertius

huic summo bono vel velit vel possit obistere. Dicit Boe. Nō arbitror
Ideo dicit phia. summū bonum est quod regit cuncta fortiter suauiterq;
Disponit. dicit Boet. q; i. quantum. mēca summa rationū que mō cō
clusa est. nō modo. i. nō in modo me delectat. vep. p. sed. hec ipa verba q;
bus vteris multo magis delectat me. ita vt stulticiā. i. me stultū laceran

tem. i. mala reprehē
dentem. magna. s. q;
ingunt. Quinas gu
bernationem pude
deat su. Tūc confir
mat per fabulā q; nī
hil pōt resistere deo.
que talis est. Gigan
tes volentes expelles
re deos de celo. posu
erunt montem super
montem vt ascende
rent. quod videns su
piter. s. fulmie de
fecit z montibus de
pressit. z hec in scdo
metamorphoseos.
Unde dicit. O boe
ti accepisti. i. didicisti
in fabulis gigan
tes lacerantes. i. lace
rare volentes celum
sed fortitudo bēigna
.i. dei illos disposuit
z disposuit vti cōdi
gnum fuit.

¶ Nota phia hic alludit verbis sacre scripture que dicit. Attingit q;
a fine vsq; ad finem fortiter z disposuit oia suauiter. ideo dicit Boet. q;
non tantū delectat in istis rationib; quantum in suis verbis

¶ Sed vifne rationes ipas inuicem. Hic phia concludit ex dictis q;
malum nihil sit. Et primo petit assensum Boetij dicēs. Vifne istas ra
tiones id est propositōes ratione probatas inuicem collidamus id est cō
ponam; forsitan ex conflictione huius dissiliat. i. procedet quedam pul
era scintilla veritatis. Et dicit boet. fiat inquam tuo arbitrato. i. tua vo
luntate. Tunc ponit ppositiōne manifestaz dicēs. Nemo dubitauerit de
um esse omnipotentem. Dicit Boe. Nullus pilus ambigat qui mente
constat. i. q; sane mentis est. tunc assumit aliam ppositiōne dicēs. Qui

rationū; verū multo magis hec ipa
q; vteris verba delectat; vt tādez
aliquādo stulticiā magna laceran/
tes sui pudeat. ¶. Accepisti inq; in
fabulis lacerantes celū gigantes;
Sed illos quoq; vti p dignum fuit
benigna fortitudo disposuit. Sed
vifne rōnes ipas inuicem collidā;
forsitan ex huiusmodi conflictatiōe
pulchra qdā veritatis scintilla dis/
siliat. ¶. Tuo inq; arbitrato. ¶.
Beum inq; esse omnipotentem; nemo
dubitauerit. ¶. Qui qdē inq; mē
te pstat; nullus proorsus ambigat
¶. Qui vō est inq; oipotens; nihil
est qd ille non possit. ¶. Nihil inq;

Prosa vñdecima

po est oipotens nihil est quod ille non possit. Dicit Boe. nihil inquam. Tunc ponit alia positione. Dicit non potest facere malum. Dicit Boe. Et nunc. Igitur dicitur philosophia malum nihil est cum illud facere non possit. ille qui nihil non potest facere. i. oia facere. Nota sicut deus est causa efficiens ois unum. ita est finis oim. Unde hoc quid sit ab eo ordinat ad ipsum tanquam ad finem. si ergo deus faceret malum ordinaretur ad ipsum tanquam ad finem. et cum ipse sit bonum. malum ordinaretur ad bonum. sed deus non potest facere malum tanquam aliquid quod se intendent. Est ergo conclusio quod philosophia infert quod malum nihil est. Ratio conclusiois est. Deus potest facere oia quod est cum sit oipotens sed deus non potest facere malum. ergo malum nihil est. Et si dicitur res si malum nihil est cum homo daretur pro malo daretur pro nihilo. Dicendum quod malum dicitur defectum boni non negatiue sed privatiue. et ideo malum est defectus boni quod deus

potest. Malum igitur deus facere malum potest. B.

Ad me inquit philosophia. Malum igitur nihil est inquit cum id facere ille non possit quod nihil non potest. B. Ludis ne inquit me inextricabilem laborintum rationibus teres. Que nunc quidem qua egrediaris intro eas nunc vero quo introieris egrediaris. an mirabilem quendam diuine simplicitatis orbem applicas. Etenim paulo ante a beatitudine incipiens. eam summum bonum esse dicebas. quam in summo deo sura loquere. Ipsum quoque deum summum esse bonum plenamque beatitudinem disse rebas. Ex quo neminem beatum fore nisi qui pariter deus esset. quam

bet habere. et quia in parte hominis est illud bene et si non habet illud bonum cum deberet bene. ideo damnatur. et ponitur exemplum. Aliquis tenetur soluere centum libras et si non soluat incarcerabitur. certum est quod non soluere non est aliquid sed nihil non tamen simpliciter dicitur incarcerari pro nihilo. sed ideo quia nihil erat quod debuit aliquid esse.

Ludis ne inquit me. Dicit Boetius mouet questionem philosophie. se cundo philosophia soluit. ibi. Tum illa. primo boetius admittit de connectione et resolutione rationum quibus philosophia visa est quent utrum ista connectio rationum sit ex delusione philosophie. vel proueniat ex natura rei. et breuiter illas rationes recolligit. et dicit. Philosophia ludis. i. deludis ne me teres. i. formas laborintum. i. laborem difficilem rationibus faciendo rationes circulares. quo scilicet laborintu egrediaris ea pro se in introcas. et egrediaris loco qui introieris. quo complicas quendam orbem admirabile diuine/

Liber tertius

Simplicitas. i. satis mirabile circulatione rationis in tota simplicitate. Tunc
benigne recolligit rationes diceo. tu paulo ante incipies a beatitudine dicebas eam
esse summum bonum. quia beatitudine tu loquebatur esse sitam in summo deo et dis-
sererebas deum esse summum bonum et plenam beatitudinem. ex quo dabas. i. inferre
bas quasi munusculum. i. corollarium neminem esse beatum nisi eum deus. Rursus tu loque-
baris formam boni esse
substantiam dei et beatitudinis. et dicebas ipsum
vnum esse simpliciter quod
bonum et quod bonum
dicebas esse quod appetere
a natura omnium
reum. et tu disputabas
id est disputando pro-
babas deum regere
vniuersitatem guber-
nacula bonitatis et
cuncta volentia parere.
id est obediunt deo. nec
vlla esse naturam mas-
li. et hec omnia explica-
bas nullis rationibus su-
perius extrinsecus. id est
non accipiendo prin-
cipia extrinseca sed in-
finitis. i. intrinsicis et
domesticis. i. propriis
et conuenientibus. probato-
nibus rei de qua agebat
altero assumpto tra-
hente fide. i. certitudine ex altero. ¶ Nota laborintus dicebat domo de-
dali quam cum aliquis intendebat intrare exiit et exiit intravit. et sic
uit de pingit circularibus praeractionibus. et transiit hic ad designandum circu-
lationis et reuolutionis rationem. ¶ Nota quod circulo et conuersione rationis
quod philosophia via est. non est sic circularis quod vna et eadem propositio sit principium et
conclusio respectu eiusdem. quia sic non contingit demonstrare circulo. ut
paret primo posterio. sed de conuersione circularis. quod rationes ex inuicem de-
pendent ita quod propositio conclusa in vna sit principium alteri conuersionis
est aliqua diuersitas in deo. sed omnia sunt idem simpliciter.
¶ Tu illa. Dic philosophia respondeat deo. ad questionem et de. Quomodo ludim? sed nos
exegim? i. proficim? munere dei que dudum deprecabamur exigi? Ea est enim diuina forma sub-
stantie ut neque in externa dilabatur neque

Metrum duodecimum

na. l. in exteriora dilabaf. i. cadat. ne fufcipiat aliqd extrinsecū in se. **Q**uod
pbat autoritate parmenidis quā primo pōit in greco. deinde sensū. et
subiungit in latino dicens. Sed sicuti parmenides ait de ea. l. substantia
diuina q̄ diuina substantia r̄z orbē mobilē rotat. i. mutat res circularōne
generationis r̄ corruptionis. r̄ mutando res ipsa nō mutatur. sed se imo

bilē cōseruat. **Q**uod
in se externum aliqd ipsa fufcipiat.
Sicut d̄ ea parmenides ait. **O**m-
nem tu circulo adducis spōte mul-
titudinem id est rerū orbem mobilē
rotat dū se immobilez ipsa cōseruat
Quod si rōnes quoq; non extra peti-
tas s; intra rei quā tractabam; am-
bitū collocatas agitauim; nihil est
quod admirere cuz platone sanciente
didiceris. cognatos de quibus lo-
quunt reb; oportere esse sermones.

Metrū duodecimū tertij libri.

Elix qui potuit boni

Fontem visere lucidum

Felix qui potuit grauis

Terre soluere vincula

ti est tū inquirere certitudinē fm vnumq; genus q̄ntuz natura rei pa-
tetur. **C**um igitur deus sic regat omnia p̄ter hoc q̄ cōmisceatur cum eis
ex li. de causis. sermones de diuina substantia accipiendū sunt fm intra-
nea diuine substantie. r̄ non fm extranea cū non cōmisceatur cū eis

Metrū duodecimū tertij libri.

Elix q̄ potuit rē. **I**stud ē. r̄j. metrū r̄ vltimum huius tertij q̄
d̄ gliconicū ab inuētoze. corābicū a pede p̄nante. **P**rimo enī
pōit spōdeus dicendo felix. cozāmbus dicendo q̄ potuit. tertio
pirriche; vel trocheus. in quo metro p̄bia postq̄ ostendit que sit vera be-
atitudo. r̄ vbi sit sita. nunc ad p̄seuerandū in p̄emplatione illius beatitudi-
nis. r̄ primo pōit illū esse felice q̄ relictis terrenis vacat diuine p̄empla-
tioni. sed oīd̄ qd̄ h̄m oī p̄emplatōez impediāt. tertio illud impedimentū vī

etiā nos agitauim;
id est cogitauim;
tiones. non extra. i. nō
ab extrinsecū. petitas
id ē sumptas. sed col-
locatas intra rei am-
bitum quā rem tra-
ctabamus. Nihil est
q̄ de hoc admirere. i.
admireris. cū. i. ex q̄
tu didiceris platone
sanciente. i. confirmā-
te sermones. oportet
re esse cognatos id ē
p̄rios p̄uenētes res
bus de quib; supple-
rebus loquunt

Nota q̄ sermones
accipiendū sūt fm ma-
terā subiectā. q̄ cer-
tudo nō est simpli-
citer querēda rōntib;.
ex primo ethicorum
vbi d̄ q̄ disciplina

Liber tertius

tare docet. se da sibi. Quondā tertia ibi. Hec fabula primo de Felice
supple ē q̄ potuit visere. i. desiderabilē videre. lucidū fontē boni. i. deū qui
est fons ois boni. r. felix ē q̄ potuit solvere vincula. i. affectōes. q̄is terre.
. i. terrenoz q̄ sua gravitate trahūt hoīem deorsum ¶ Notandū q̄ felix est
q̄ speculatur fontē boni r. qui p̄mittit delectationes terrenas. Unde illi.
de pomō r. mor. ¶

Beata ē
aia q̄ nō ē ifecta pia/
uis op̄io huius mū/
di. r. itellet suū cre/
atorē. ipsa est q̄ reuer/
retur in locum suum
in delictijs magnis
ve aut aie q̄ n̄ habet
post. redēdi ad pa/
triā suā. turpia enim
opa et delectationes
corp̄ales impediunt
ascensum eius sursum
¶ Quondā funera
con. Hic ostēdit qd
impeditat p̄platio:
nē diuioz q̄ est affe/
ctus terrenoz qd de/
clarat p̄ q̄ndā fabu/
lā que talis est. Or/
phe' fili' caliope fu/
it cytharista qui tanta
dulcedine cythare re/
sonabat q̄ nō t̄m ho/
mines sed etiā bruta
demulset q̄ imperius
suos naxales dimitte/
bant silvas curre/
re. flumina stare fecit. hic habuit vxorē dactā euridicē quā cū pastor ariste/
us a damare vellet ipsa fugiēs p̄ piata calcato qdā serpente inierit r. ad i/
feros descēdit. quā orpheus volens ad inferis reducere deos supnos sua
cythara placare cepit. sed cū nō p̄ficeret ad infernū descēdit. r. intantum
deos infernales delinuit. q̄ cōcessa est ei vxor tali conditōe anteq̄ exiret
infernū non flecteret retro aspectum vxorem respiciēdo. Cū autē iam p̄pe/
ximusset orpheus amore allectus retro sp̄xit r. sic vxorē p̄didit. ¶ Circa

Quondam funera coniugis
Vates thraicius gemens
Postq̄ flebilibus modis
Silvas currere. mobiles
Amnes stare coegerat
Iunxitq̄ intrepidum latus
Seuis cerua leonibus
Nec visum timuit lepus
Jam cantu placidum canem
Lum flagrantior intima
Feruor pectoris vixeret
Nec qui cuncta subegerant
Dulcerent dominum modi
Immites superos querens
Infernas adiit domos
Illic blanda sonantibus
Lordis carmia temperans
Quicquid precipuis dee
Matris fontibus hauferat

Metrum duodecimum

istā fabulā sic pcedit Dno quō ophē ad inferos descendēs p vxore roga
uit. Scdo quō mōstra infernalīa placauit. Tertio ostēdit quō vxor et cou
essa fuit z eā pdidit. scda ibi. Stupet. tertia ibi. Tandē. Dicit primo.
Vates cithariūs. i. ophēus de thracia puitticia orād. dicit vates. i. sa
piens a mks ille qndā genēs. i. deplorās funera. i. mortē plūgs. post q̄

**Quod luctus dabat impotens
Quod luctum geminans amor
Deficiet. trenara commouens
Et dulci veniam prece
Umbrarum dominos rogat
Stupet tergeminus nouo
Laptus carmine ianitor**

cogeret amnes. i. flu
uos stare siluas cur
rere mobiles p' ipm
flexilib' modis. i. c
modularōib' cithare
q̄s flendo fōmāuit.
z post q̄ cerua iūpē
intrepiduz lat' seuis
leōib'. qz cerua cū le
onib' recedebat sc̄q̄n
do modularōnez or
pbat. nec lep' amuit

canē visū tā placitū. i. placitū cantu. i. sono cithare. qz lep' z canis sūt seq̄
bant ipm. Cū aut feruor. i. amor flagrantior. i. ardentior. vreret itima. i. ier
riosa pectoris ophēi. z cū modū. i. modularōes. q̄ cū cta subegerāt. i. subie
cerāt. n̄ mulcerēt. i. n̄ placarēt dñm. s. ophēū. spē qrens sugos. i. dcos imi
tes. qz placari nō pot. rat. ad h̄c domos ifernas. i. ifernales. illic rem pans
blāda carmia sonātib' cordis. spē deflet. i. flebilis decārat in cythara q̄s
qd̄ hauserat p̄cipuis fontib' mris. s. deecaliopē. z spē deflet qz luct' impo
tens q̄ facit hoies ipotētē sibi dabat. i. cessit z deflet illō qd̄ dabat sibi
amor geminās luctū cōmouēs trenara. i. inferna. z rogat dños umbrarū
id ē infernales. dulci p̄ce veniā. i. relaxatiōe sue vxoris. ¶ Nota s̄m Ari
sto. ij. metaph. z cōmētatorē. ij. celi z mōi. nō oēs accipiūt v̄itatē p̄ cun
dē modū. cū p̄ter diuersam p̄suetudinē. n̄ p̄ter diuersā naturā. cū p̄ter
paucitatē instructōis i logica. vñ qdā recipiūt v̄itatē p̄ modū demonstra
tiōis. qdā p̄ modū aurozitatū. qdā p̄ modū fabulaz. Ut q̄ p̄ h̄a talib' sa
tisfaciat aliqñ demōstratiōib'. aliqñ aurozitatib' v̄it'. aliqñ fabulaz inter
serit sicut in p̄posito. ¶ Notādū qz Ophē dicit vates. qz carmina p̄posuit.
Et aut vates a vi mēt. vel a video. ¶ Notādū qz trenara dicunt q̄s lamēz
tabilia a tren'. i. qd̄ ē lamētatio. Et trenar' in singulari ē nomē cuiusdāz
mōris in q̄ dicitur ee via ad ifernū. In plurali trenara significat loca inferna
lia. sic dicit Dugul. cōter aut inuenit' nomē scriptū sine r. in prima sylla
ba apud stolidos. z dicitur trenara v̄l tenar' sicut qdam v̄tiosē scribunt in do
ctrinali. Tenar' infern'. Nā Dug. scribit p̄ r. v̄l trenar' z trenara. V̄tō
forsan ex vitio scriptoz z idiotaz quādoqz subtrahitur nec retinet e sed a i
secunda syllaba. ¶ Stupet tergeminus nouo. Hic ostendit quō O
phēus mōstra inferni placauit dicens. Ianitor inferni qui dicit cerber'

Liber tertius

quasi vorator carniū. ille tergeminus. i. habēs tria capita canina. capris
fuit nouo carmine. i. melodia prius maudica. 2. stupor id est admirat. ruc
ostendit quō alta mōstra placauerit dicēs. q̄ tres fuit infernales Theſt
phone. Alecto. Megera q̄ sunt vltices scelex inferēs metu peccatorū
bus iste lachrymadant. p̄pter dulcedinem citare. Vñ dicit dec. i. furie
tres. vltices scelerū

id ē p̄ctōr q̄ dec agit
tant. i. v̄xant fontes
.i. p̄ctōr. metu. i. ti
more. iste iam meste
madent. i. fluunt la
chrymis Tūc t̄gite
remissionem pene q̄
rūdā in inferno. et
p̄mo Ixionis.

¶ Ubi sciēdū q̄ Ixi
on voluit concubere
cum Junone. cū au
tē Juno iterponeret
nubē Ixiōn p̄iecit se
men in nubē. ex quo
nati sunt cētauri. ipe
autē adiudicat infer
no continue voluit i
rota q̄ rota stetit or
p̄heo modulāte. vñ
dicit. Velox rota nō
p̄cipitat. i. non deij
ct caput Ixionis. i.

Ixiōnis. sup. orp̄heo canēte. Tūc tangit remissionē pene tātali. Ubi scit
dum q̄ tantalus b̄t lacerasse p̄rium filium. d̄ans cum d̄ijs ad comedē
dū. p̄ q̄ damnat̄ fuit. Dicitur autē in inferno habere aquam v̄icq̄ ad men
tum. 2. poma pendentia ante os 2. tamē d̄ficere siti 2. fame. cum c̄m vult
sumere aquā vel pomū fugiūt ab eo. iste tantalus spreuit flumina orp̄heo
canente. vñ dicit tantal̄ p̄ditus. i. consumptus longa. i. longa siti spreuit
flumina. Tūc ostendit remissionē pene Ticij. ¶ Vñ sciēdū q̄ Ticij
voluit p̄cubere cū laona matre appollinis. quē appollo interfecit 2. in in
fernū relegauit. cui iecur vultur deuorat. Orp̄heo autē canente vultur cel
savit lamare iecur eius. vñ dicit. vñ dicit. vñ dicit. vñ dicit. vñ dicit. vñ dicit.
hic ostendit quō orp̄heo v̄bz sua p̄cessa fuit 2. quō c̄s p̄didit dicēs. Tūc
arbit̄r. i. iudex v̄mbray. iste miserās. i. miaz b̄ns ait. nos vincimur dona

Que fontes agitant metu

Ultrices celerum dec

Jam meste lachrymis madent

Non ixonium caput

Velox precipitat rota

Et longa siti perditus

Spernit flumina tantalus

Vultur dum satis est modis

Non traxit Ticij iecur

Tandem vincimur arbit̄r

Umbrarum miserans ait

Bonamus comitem viro

Emptam carmine coniugem

Sed lex dona coerceat

Medum tartara liquerit

Metrum duodecimum

mus. i. restituam? viro. s. ophoe. comitem p. iugem emtram. i. comparatam carmie suo. sed lex. i. conditio. coereat ista dona nefas sit sibi deducere si yrorem. flectere lumina. i. oculos respiciendo yrore dux liquerit. i. reliquit tartara. Et tunc exclamat dicens. Quis det. i. iponte lege amantibus. q. d. amor no debet coereri lege. quia amor maior lex est sibi. i. amor maior est lege. Et subdit.

Has est lumina flectere
Quis legem det amantibus
Maior lex amor est sibi
Heu noctis prope terminos
Orpheus Euridicem suam
Vidit: perdidit: occidit.
Vos hec fabula respicit
Quicumq; in superum diem
Mentem ducere queritis
Nam qui tartareum in specus
Victus lumina flexerit
Quicquid precipuum trahit
Perdit: dum vidit inferos
Finis libri tertij

Deum prope terminos noctis. i. inferni. **O**rpheus erudite yrorem suam vidit respiciendo a tergo ea perdidit ab inferis no deducendo. occidit i inferno eam relinqndo.

Notandū q; apud inferos arbiter. i. iudex ymbraz dicitur adamant? qui cogit animas ad satenduz peccata comissa vt vnicuiq; fm merita sua pena distribuit.

Iste adamant? dixit donem? viro p. iugem

Notandū q; amor no pot lege coereri. na ex incenso amore

homo sept? transgreditur legem et amor fortior est ad aliquid implendum q; lex ad coerendum. ideo dicit. quis legem det amantibus. maior lex est sibi. q. d. ppter quid lex datur amantibus cum per se dura lex sit amare.

Vos hec fabula respicit. **H**ic phia applicando fabulam ad ppositū horatatur nos vitare impedimentū ptemplationis summi boni. et dicit **O** homines q; curis. i. vultis. ducere mentem. i. mentis ptemplationez in superū die. i. in supnam claritate. hec fabula iam dicta respicit vos. q; ad vestram informatōez inducta. **N**am qui victus affectu terrenoz flexerit lumina id est oculos rationis et intellectus in tartareū specus. i. in terrenā que ducunt ad terrenā. pfunditatem. **Q**uicquid precipuum. i. bonū. trahit. laborando. illud perdit dū vidit inferos. i. dum intendit terrenis. i. terporalibus que sunt infima. **N**ota q; concupiscētia et effect? terrenoz impediunt ptemplationē summi boni. vñ boe. i tractatu de sumo bono dicit **I**nordinata concupiscētia multos ipedit sumo bono. q;sdā em pigriciaz scq; videm?. Quosdā em delectatōes sensuales. Quosdā em desideria amī